

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ
683

Subotica, 20. svibnja 2016. Cijena 50 dinara

Rasadnik Mihalek Sonta:
»Uporni opstaju«

Posjet zavičaju
u Srijemu

Uzelac: Promijeniti
Zakon o restituciji

Iz ulaganja u proračun,
iz proračuna u ulaganje

INTERVJU
Darko Baštovanović

Pregovori s EU
»pogurali« udžbenike

SADRŽAJ

TEMA

6-7

Nastava na jezicima nacionalnih manjina
**PREGOVORI S EU »POGURALI«
UDŽBENIKE**

RAZGOVOR

19

**RAZGOVOR POVODOM OTVARA-
NJA BUNJEVAČKE SOBE: IVAN
PIUKOVIĆ**

ŠIROM VOJVODINE

24

Članovi Zajednice protjeranih u Srijemu
POSJET ZAVIČAJU

KULTURA

30

Književni prvijenac Željka Šeremešića iz
Monoštora
PJESME PISANE IZ ŠOKAČKE DUŠE

KULTURA

32-33

Branislav Dobanovački, grafički dizajner
**VIZUALNE PORUKE S AUTORSKIM
STAVOM**

SPORT

51

Željko Peić Tukuljac, rukometaš *Spartak
Vojputa*
**DEBI PROTIV TATRANA ČU
ZAUVIJEK PAMTITI**

Google i MMF

Randal Olson, asistent na Univerzitetu u Michiganu, napravio je kartu Europe na kojoj je preko svake države upisao pridjev koji internet pretraživač Google predlaže. Preko Srbije je upisao – siromašna. Olson je svakoj zemlji dao prvi pridjev koji se pojavio na internet pretraživaču kada je na njemu otipkao pitanje: »Zašto je (primjerice: Srbija) tako ...«. Prilikom ukucavanja naziva Srbije, prvi dobijeni rezultat bio je »siromašna«. Umjesto Googlea, to je mogao tvrditi u javnosti i neki političar, nedavno je bila predizborna kampanja, zar ne? Pa da se direktno kaže – Srbija je siromašna zemlja. Što onda znači da su građani siromašni, dobro, ne baš svaki građanin, da ne preterujem sad, jel'? Znači da taj političar jasno kaže – situacija je takva, zaglibili smo duboko i trebat će nam dugo vremena da bude-mo manje siromašni! Eto, samo fantaziram u vezi s izjavama političara, ostaje i dalje potvrda Googlea onoga što znam i bez izjava ovdašnje političke klase.

Dakle, situacija je takva da Google tvrdi da smo siromašni, a premijer Vučić već obećava dolazak »zlatnih godina.« A kada je određena država u takvoj situaciji, onaj prema Googleu, onda dolazi MMF. Blago toj državi. Dođu i kažu što treba raditi, pod uvjetom da se hoće njihov kredit, a u takvoj situaciji bez kredita se ne može. Prilikom njihovih posjeta domaćin mudro šuti, jer zna da to ima svojih prednosti: »Onima koji šute nemoguće je oduzeti riječ«, lijepo je zabilježio Stanislaw Jerzy Lec. Znamo da je MMF organizacija koja uređuje međunarodnu likvidnost i financijski poredak, a znamo i da Srbija s likvidnošću ne stoji baš najbolje, ali izdržavano društvo je prošlost. Neki se još sjećaju nekadašnjih fondova zajedničke potrošnje u poduzećima iz kojih su se kupovali stanovi ili financirala radnička odmarališta. Volio se nekako taj komunizam, pa tako i danas mnogi znaju zapjeniti dokazujući da je komunizam propao, jer ljudi nisu dovoljno dobri za taj čarobni koncept.

Izgleda da se i premijer rado sjeća tih vremena, jer se poredi s velikim postignućima, od kojih su njegova još veća. Prvo je ustvrdio kako je Vlada u protekle dvije do tri godine uradila onoliko koliko je svojevremeno uradio i Tito, pa je konstatirao da će se jednoga dana reći da je i Vučić uradio kao Tito, »dok ne dođe netko treći«. Tko će biti taj treći velikan povijesti, možda će za nas ostati tajna.

Dakle, vlada siromaštvo i zato ubrzo slijedi revizija kreditnog aranžmana MMF-a sa Srbijom, a MMF zahtijeva rast BDP-a da bi se kamate mogle vraćati, a taj rast se u Srbiji nastoji postići rastom stranih investicija. Što presijecanje vrpce za nove investicije znači u našoj praksi? Evo brojeva: prosječne neto plaće u tvrtkama gdje su subvencije bile preko osam tisuća eura po radnom mjestu, iznose oko 160 eura. To znači da je siromašna država častila investitore s trogodišnjom plaćom za zaposlene, a bez ikakvih garancija da će te tvrtke poslije toga ostati u Srbiji. E, pa to ni Tito nije radio, ali ako je zbog »zlatnih godina«, neka!

I ne zaboravimo na uzrok ovog siromaštva. Opet brojevi: situacija je loša zbog 90-tih, od 1989. do 2000. BDP je smanjen za 60 posto. U Srbiji je jedino razdoblje gospodarskog rasta bio između 2001. i 2008., a poslije toga rasta nema. No, valjda ćemo dočekati da Google iskaže i pridjev – zlatne, za godine življenja u Srbiji, gdje ćemo igrati u raznim predstavama nepodnošljive lakoće postojanja, bez priprema, jer se probe održavaju samo u kazalištima.

A kako je danas petak, tu je i novi broj našeg tjednika i siguran sam da možete čitati sadržaje koje nećete naći putem Googlea.

Z. S.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Zvonko Sarić, Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:**
Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: *Sajnos* doo Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP Ъ Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Javni poziv Državnog ureda za Hrvate izvan RH

Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2016. godinu.

Javni poziv je otvoren za sljedeće kategorije prijavitelja:

1) neprofitne organizacije izvan Republike Hrvatske i u Republici Hrvatskoj (udruge građana, zaklade, ustanove i ostale organizacije koje ne ostvaruju dobit ili profit za svoj rad), kao i hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske koje se brinu za zaštitu prava i interesa Hrvata izvan Republike Hrvatske;

2) fizičke osobe čiji projekti obuhvaćaju brigu za očuvanje i jačanje identiteta Hrvata izvan Republike Hrvatske;

3) ugroženi pojedinci – pripadnici hrvatskog naroda s prebivalištem izvan Republike Hrvatske koji se nalaze u teškim socijalnim i materijalnim prilikama.

Navedene kategorije mogu podnijeti prijave za dobivanje financijske potpore u svrhu ispunjavanja posebnih potreba i provedbe projekata koji obuhvaćaju sljedeća područja: a) projekti i aktivnosti iz kulture, obrazovanja, znanosti, sporta i ostalih područja s ciljem zaštite prava i interesa Hrvata izvan Republike Hrvatske, kao i unaprjeđenja svih oblika suradnje između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske

b) pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske.

Rok za podnošenje prijava traje do 30. svibnja 2016. godine.

Prijave se dostavljaju isključivo poštom Državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske na adresu: Trg hrvatskih velikana 6, 10.000 Zagreb, uz naznaku »za Javni poziv«.

Tekst natječaja i obrasci za prijavu mogu se preuzeti na internetskoj stranici Ureda: www.hrvatiizvanrh.hr.

Thači u Janjevu

Predsjednik Kosova **Hashim Thači** je prilikom posjeta Janjevu prošloga tjedna rekao da hrvatska zajednica pokazuje da je Kosovo međunarodna zajednica i da njeno prisustvo jača društvo i državu. »Hrvatska zajednica će biti uključena u Ustav Kosova kroz amandmane i s crnogorskom zajednicom će imati predstavnike u skupštini Kosova«, rekao je Thači.

Prilikom posjeta, Thači se upoznao s položajem hrvatske zajednice koja živi u tom mjestu. Thači je najprije obišao katedralu Svetog Nikole u Janjevu, gdje se sastao sa župnikom don **Matejom Palićem** i veleposlanicom Hrvatske na Kosovu **Marijom Kapitanovićem**.

Prilikom posjeta, Thači je istaknuo da hrvatska zajednica nije samo dio historije na Kosovu, već i dio budućnosti europskog identiteta i multietničkog Kosova.

»Kada dođe do promjene Ustava Kosova, hrvatska zajednica će biti uključena i predstavljena kosovskom parlamentu. Zato moramo raditi još više kako bismo

život ljudi ovdje učinili još boljim. Bolja infrastruktura i školovanje je u interesu svih zajednica u Janjevu. Imali smo možda tešku zajedničku prošlost, ali imamo i zajedničku budućnost, zato moramo raditi zajedno. Hrvatska zajednica na Kosovu i albanska zajednica u Hrvatskoj je most koja nas spaja kako bismo još bolje surađivali«, rekao je predsjednik Thači.

Malobrojna hrvatska nacionalna manjina na Kosovu iz godine u godinu se suočava s mnogobrojnim problemima, pa su zbog nezaposlenosti i osnovnih egzistencijalnih uvjeta mnogi odlučili napustiti Janjevo. Od nekadašnjih pet tisuća, u Janjevu je ostalo svega 250 Hrvata, kojih još uvijek ima i u Letnici kod Vitine.

»Nadam se da će nadležne institucije s priznanjem hrvatske nacionalne manjine i s našim sudjelovanjem u parlamentu Kosova poboljšati životne prilike. Inače može se reći da Janjevo propada, jer mladi odlaze, a to je šteta za sve nas«, rekao je don **Matej Palić**.

Z. S.

Zastupnici Hrvata u parlamentima

Generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša** ocijenio je iznimno važnim za hrvatsku manjinu u Srbiji ulazak predstavnika te zajednice u republički i pokrajinski parlament nakon travanjskih izbora u Srbiji, prenose i srpski i hrvatski mediji. »Dobro je što Žigmanov nema obvezujući mandat, u sklopu koalicijskog zastupničkog kluba u Skupštini Srbije, što znači da će moći biti glasan i jasan u zastupanju Hrvata koji tu žive«, kazao je Pleša i dodao da je to preduvjet da se pitanje hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji počne rješavati. Pleša je ocijenio da su rezultati izbora u cjelini gledajući, za hrvatsku manjinu zadovoljavajući.

Pleša se osvrnuo i na cjelokupno ozračje i negativne komentare u srpskoj javnosti na račun Hrvatske zbog njezinog insistiranja na ispunjavanju kriterija za nastavak pregovora s EU. »Zahtjeve Hrvatske da Srbija ispuni kriterije za poglavlje 23, u sklopu pregovaračkog procesa s EU, ne treba tumačiti kao

neprijateljstvo prema Srbiji«, istaknuo je hrvatski konzul i dodao da je »u interesu svake države, pa tako i Srbije, ispuniti kriterije, prije svega u interesu vlastitih građana, a onda isto tako i zbog dobrobiti nacionalnih manjina koji u toj državi žive«. Pleša smatra da se pozitivni pomaci u odnosima dvaju država mogu očekivati nakon formiranja nove vlade Srbije.

Novi Sad: Preko polja do Europe

Ministri poljoprivrede Hrvatske i Srbije održali su bilateralni sastanak na novosadskom Poljoprivrednom sajmu u nedjelju i istaknuli potrebu razmjene informacija i iskustava, te unapređenje gospodarske, poljoprivredne suradnje. Ministri su sudjelovali na 2. regionalnoj

agrobiznis konferenciji »Preko polja do Europe«. Srbijanska ministrica **Snežana Bošković Bogosavljević** je izrazila zadovoljstvo što je spomenutoj regionalnoj konferenciji prisustvovao i hrvatski ministar i naglasila da je dobro da suradnja dvije zemlje u području poljoprivrede bude sve čvršća i jača, jer, kako je rekla, to je u interesu i Srbije i Hrvatske, s obzirom na to da se poljoprivrede obje zemlje susreću s istim problemima. Hrvatski ministar **Davor Romić** je rekao da je ideja da se na Regionalnoj konferenciji razmje-

ne iskustva kroz koja je Hrvatska prošla tijekom pregovaračkog procesa.

»Naš put je bio dug, učili smo od starijih članica EU i spremni smo da sada ta iskustva podijelimo sa Srbijom, a koliko je za nas značajna suradnja sa Srbijom najrječitije govori podatak da su tvrtke iz Hrvatske u Srbiju uložile više od 700 milijuna eura, a sigurno je da ima prostora da ta ulaganja budu i veća«, rekao je Romić.

Na Novosadskom sajmu ministar Romić se službeno sastao i s čelnikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) i zastupnikom Skupštine Srbije **Tomislavom Žigmanovim**.

»Ministru Romiću sam ukratko predstavio osnovne značajke društvenog položaja hrvatske zajednice u Srbiji, te iznio planove mogega djelovanja kao narodnog zastupnika. Iskazao sam i očekivanje da Vlada Hrvatske nastavi s politikom potpore nastojanjima Hrvata u Srbiji da ostvare svoju ravnopravnost. Na koncu, bilo je riječi i o suradnji u području poljoprivrede, napose o mogućnostima prijenosa znanja i iskustava poljoprivrednika iz Hrvatske u kontekstu eurointegracijskih procesa na hrvatske poljoprivrednike u Vojvodini, kao i o ruralnom razvoju«, izjavio je za hrvatske medije poslije sastanka Žigmanov.

U Srbiji se krši pretpostavka nevinosti

U pravosuđu u Srbiji zabilježeni su određeni pomaci, kao što je izrada Pravilnika koji se odnose na vrednovanje rada nosilaca pravosudnih funkcija i brže rješavanje starih predmeta, ali je mreža sudova problematična, neravnopravna dostupnost pravu i pravdi zabrinjavajuća, a postoji i problem utjecaja izvršne vlasti, posebno u komentiranju sudskih slučajeva, rečeno je na predstavljanju izvještaja Savjeta za borbu protiv korupcije.

Članica Savjeta **Jelisaveta Vasilić** istaknula je kako je naročito zabrinjavajuća neravnopravna dostupnost pravu i pravdi, odnosno postoje sudovi koji su preopterećeni, dok drugi manje rade jer je mreža sudova u Srbiji problematična i utvrđena je bez određenih mjerila. Vasilić je rekla da u Srbiji ima dvostruko više sudaca nego

što je to slučaj u europskim zemljama. Ona je navela da je prosječan prijem predmeta u Srbiji po sucu 340, dok je u Europi 850 predmeta. Prema ocjeni Savjeta, zakoni u Srbiji su neprecizni, nejasni a pojedine odredbe su koruptivne, a mnogi zakoni su takvi da ih suci veoma teško tumače.

Vasilićeva je rekla da se zakoni u Srbiji često donose po hitnom postupku, oko 80 posto svih zakona doneseno je na taj način, što znači bez javne rasprave.

Govoreći o nezavisnosti pravosuđa, kazala je da je potrebno prestati s kršenjem pretpostavke nevinosti, jer to smeta i utječe na rad sudaca. Vasilić je ocijenila i da je veliki problem i Ustavni sud Srbije, koji je, kako je rekla, neka mješavina između izvršne i pravosudne vlasti.

Rušenje presude Šešelju prioritet

Rušenje prvostupanjske presude kojom je **Vojislav Šešelj** oslobođen optužbi za ratni zločin prvorazredni je zadatak Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, izjavio je glavni haški tužitelj **Serge Brammertz**, prenio je sarajevski *Dnevni avaz*.

Brammertz, koji je prošlog tjedna boravio u Sarajevu, za *Avaz* je rekao da će se tužilaštvo tog suda »snažno zalagati« da se oslobađajuća presuda Šešelju ukine.

»Želim biti potpuno jasan: nismo zadovoljni i znamo da pred sobom imamo važan posao«, kazao je Brammertz.

Potvrdio je i da su u haškom tužiteljstvu svjesni, a mnogi i razočarani presudom **Radovanu Karadžiću** jer ona, iako osuđujuća, nije potvrdila počinjenje genocida osim, kako je rekao, u Srebrenici.

»Važno je ne izgubiti iz vida činjenicu da su suci utvrdili da je Karadžić odgovoran za ogromni broj zločina uključujući genocid, progon, istrebljenje, ubojstva i deportacije. Rekao bih da je to poruka prvostupanjske presude«, kazao je Brammertz.

Objekti u Savamali nisu bili nelegalni

Povjerenik za informacije od javnog značaja **Rodoljub Šabić** izjavio je da porušeni objekti u beogradskoj Savamali nisu bili nelegalni i da u tom slučaju postoji više počinjenih kaznenih djela:

»Ako su objekti nelegalni, zna se kako se ruše po zakonu i ako postoje konačna rješenja o rušenju. Objekti u Savamali nisu bili nelegalni i ja bih vam mogao navesti sedam ili osam kaznenih djela koja su se tamo dogodila«.

Povjerenik Šabić smatra da je prošlo dovoljno vremena i da je policija trebala reagirati. Naveo je da su ljudi koji su se našli povrijeđenim podnijeli sudu zahtjev za dokaze i da sud treba izaći na mjesto događaja i utvrditi činjenice, ali da se sada čisti šut na tom mjestu, pa se može pomisliti da se čiste dokazi.

RJEŠAVANJE PROBLEMA NASTAVE NA JEZICIMA NACIONALNIH ZAJEDNICA

Pregovori s EU

»pogurali« udžbenike

Udžbenici za osnovne škole očekuju se do rujna Srednje škole na čekanju **
Za obrazovanje na bugarskom ni jedan udžbenik nije preveden od 1987. godine

Ravnateljica kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović** izjavila je prije nekoliko dana da će do naredne školske godine problem s udžbenicima za nastavu na jezicima nacionalnih zajednica biti riješen. Tragom te izjave kontaktirali smo Kancelariju, ali su nas oni uputili na Ministarstvo prosvjete koje je s predstavnicima sedam nacionalnih vijeća i Zavodom za izdavanje udžbenika potpisalo sporazum u svezi osiguravanja udžbenika za predstojeću školsku godinu. Ali, kako doznajemo u nacionalnim vijećima, sporazum se odnosi samo na udžbenike za osnovnoškolsku naobrazbu, dok će pitanje udžbenika za srednju školu tek stići na red.

TROJNI SPORAZUM

Rukovoditeljica Grupe za obrazovanje manjina i ljudska i manjinska prava u obrazovanju u Ministarstvu prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja **Jasminka Peruničić – Allen** potvrdila je u izjavi za naš list da je trojni sporazum potisan 24. ožujka i to s nacionalnim vijećima sedam nacionalnih zajednica – bošnjačkom, bugarskom, mađarskom, rumunjskom, rusinskom, slovačkom i hrvatskom, dok potpisivanju nisu prisustvovali predstavnici albanske nacionalne zajednice.

»Najviše nedostajućih udžbenika je za nastavu na bugar-

skom jeziku«, kaže Peruničić Allen.

A pitanje rješavanja udžbenika itekako je važno, jer je u nastavu na jezicima nacionalnih zajednica uključeno oko 33.000 osnovaca koji pohađaju nastavu na osam jezika. Na isto toliko jezika organizirana je i nastava u srednjim školama, ali je učenika manje. Kada je riječ o predmetu materinski jezik s elementima nacionalne kulture, nastava ovog predmeta izvodi se u školama u Srbiji na albanskom, bosanskom, bugarskom, mađarskom, makedonskom, romskom, rumunjskom, rusinskom, slovačkom, ukrajinskom, češkom i hrvatskom jeziku kao i na vlaškom i bunjevačkom govoru.

Kvalitetno izvođenje nastave znači da učenici na raspolaganju imaju udžbenike koji prate nastavni plan i program. To je i najveći problem glede nastave na jezicima nacionalnih zajednica. No, činjenica da je Srbija usvojila Akcijski plan poglavlja 23 znači i da će se raditi na osiguravanju udžbenika i za te namjene bit će izdvojeno 134 milijuna dinara. To je samo početni korak, jer će za potpuno rješavanje ovog problema sigurno trebati još nekoliko godina.

HRVATSKA NACIONALNA ZAJEDNICA

Prije potpisivanja sporazuma s kraja ožujka hrvatska nacionalna zajednica imala je problem s tri udžbenika koja

su nedostajala sa osnovnoškolsku naobrazbu. To su povijest i zemljopis za šesti razred i fizika za osmi razred.

»Ostali udžbenici bili su manje-više riješeni osim likovne i tehničke kulture, što nije toliko prioritetno u odnosu na druge predmete. Ta tri udžbenika koja sam pomenula bila su naš prioritet kako bi se tiskali za početak naredne školske godine. Dodali smo još u prioritete i autorski udžbenik iz glazbene kulture, jer je glazbena kultura specifična i u nju se može ugraditi do 60 posto-

ne prođe ekspertizu, radit ćemo taj udžbenik sa Zavodom, a ako prođe s BIGZ-om. To znači da će do devetog mjeseca svi glavni udžbenici biti riješeni, kao i autorski udžbenik iz glazbenog. U rujnu bismo onda trebali potpisati novi Memorandum za izradu srednjoškolskih udžbenika. Paralelno smo s BIGZ-om dogovorili izradu nacionalnih dodataka koji su nam potrebni iz povijesti, svijeta oko nas i prirode i društva. Hoće li to biti baš do devetog mjeseca ili mjesec-dva kasnije vidjet ćemo«, kaže

HRVATSKI I NA KOSOVU

Izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pohađa više od 400 učenika osnovnih škola na Kosovu u mjestu Janjevo, koje pripada općini Lipljan. Prema podacima Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja od prvog do osmog razreda taj izborni predmet pohađa 28 učenika.

taka našeg sadržaja. U međuvremenu nas je BIGZ, s kojim smo do sada surađivali, obavijestio da će ova tri udžbenika najvjerojatnije proći ekspertizu i da su oni spremni ući u trošak za njihovo tiskanje. To je razlog što smo, tako da kažem, Zavod stavili na čekanje, i s njima ćemo raditi udžbenik iz glazbenog. Do ovog trenutka ekspertizu su prošla dva udžbenika BIGZ-a, a to su povijest i zemljopis za šesti razred, a rješenje ekspertize fizike za osmi razred znat ćemo do kraja šestog mjeseca. Ukoliko

dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Jasna Vojnić**.

Otvoreno pitanje i veliki problem ostaju udžbenici za srednju školu, kako za Gimnaziju tako i za Politehničku školu, jer se za sada u nastavi koriste samo udžbenici dobiveni iz Hrvatske. No, Vojniće se nada da će od devetog mjeseca krenuti prevođenje udžbenika svih glavnih predmeta koji bi do školske 2017./18. godine trebali biti riješeni.

»Što se tiče Politehničke škole donacije u priručnicima i materijalu su nam ponudile slič-

ne škole iz Hrvatske, jer pitanje udžbenika za strukovne škole nije riješeno ni u Hrvatskoj«, kaže sugovornica iz HNV-a.

Ona podsjeća da HNV do sada nikada nije dobio sredstva

le godine. Na temelju Akcijskog plana poglavlja 23, gdje se Srbija obvezala na šticeenje prava nacionalnih zajednica, potpisali smo krajem ožujka Memorandum, tako da očekujemo da ćemo do

osnovnu školu«, kaže zamjenik predsjednika Bugarskog nacionalnog vjeća **Stefan Stojkov**.

On se nada da će u narednih nekoliko mjeseci s Ministarstvom prosvjete i

od 2013. godine i u dijelove istočne Srbije gdje ima pripadnika rumunjske nacionalne zajednice. Nastava na rumunjskom uglavnom je pokrivena potrebnim udžbenicima, uz iznimku udžbenika za nekoliko predmeta.

»U Memorandumu, potpisanim s Ministarstvom prosvjete, ušli su, što se obveznih predmeta tiče, glazbena kultura za sedmi i osmi razred. Odobrenje smo već dobili za udžbenik glazbenog za sedmi razred, dok za osmi razred još čekamo odobrenje. Ukoliko i to odobrenje dobijemo, ta dva udžbenika bit će pripremljena do rujna. Što se izbornih predmeta tiče, u Memorandum je ušla informatika za osmi razred, koja nam je nedostajala i vjerska nastava za prvi i drugi razred. Ono što će nam još nedostajati su udžbenici za vjersku nastavu od trećeg do osmog razreda, a prioritet nam je i udžbenik za izborni predmet rumunjski jezik s elementima nacionalne kulture. Kao što znate, Memorandum je urađen samo za osnovnoškolsku naobrazbu. Na Koordinaciji nacionalnih vijeća predložili smo da se od Ministarstva prosvjete zatraži da se uradi i Memorandum za srednje škole«, kaže koordinatorica obrazovanja u Rumunjskom nacionalnom vijeću **Anisoara Caran**.

A kada je riječ o srednjoškolskoj naobrazbi na rumunjskom jeziku nastava je organizirana u Srednjoj ekonomskoj školi u Alibunar i Gimnaziji u Vršcu. Za nastavu u gimnaziji postoje udžbenici za polovicu predmeta, ali za nastavu u Ekonomskoj školi ne postoji ni jedan udžbenik.

Kako doznajemo, Koordinacija nacionalnih vijeća pokrenut će i inicijativu da se izrade udžbenici za izborni predmet materinski jezik s elementima nacionalne kulture i za preostale nacionalne zajednice, odnosno nacionalne zajednice koje nemaju kompletnu nastavu na materinskom jeziku.

Zlata Vasiljević

za udžbenike i da je sastanak s kraja ožujka prvi koji je potaknulo Ministarstvo prosvjete i na koji je, uz ostale nacionalne zajednice koje imaju kompletnu nastavu na materinskom jeziku, pozvano bilo i Hrvatsko nacionalno vijeće.

BUGARSKA NACIONALNA ZAJEDNICA

Najviše udžbenika za osnovnoškolsku naobrazbu nedostaje za nastavu na bugarskom jeziku i kako nam je rečeno u Bugarskom nacionalnom vijeću od 1987. godine nije preveden ni jedan školski udžbenik na bugarskom niti za osnovnu niti za srednju školu.

»Nedostatak udžbenika razlog je što u nekim razredima uopće nemamo učenika za nastavu na bugarskom jeziku. Uspjeli smo s Ministarstvom prosvjete i Zavodom za izdavanje udžbenika dogovoriti prijevod i tiskanje udžbenika od prvog do petog razreda i za prvi razred gimnazije. To smo odradili proš-

početka naredne školske godine imati udžbenike za nastavu do šestog razreda osnovne škole, bez likovnog i glazbenog. Komisija za obrazovanje našeg nacionalnog vijeća smatra da se problem udžbenika može rješavati sukcesivno. To znači da bismo u rujnu ove godine potpisali aneks Memoranduma kako bismo u proceduru stavili udžbenike za sedmi i osmi razred, a

Zavodom za izdavanje udžbenika sličan memorandum biti potpisan i za udžbenike za srednju školu.

RUMUNJSKA NACIONALNA ZAJEDNICA

Obrazovanje na rumunjskom jeziku u Vojvodini ima tradiciju dugu više desetljeća, jer su Rumunji status nacionalne

STUDIJ U BUGARSKOJ

Do 2001. godine 95 posto mladih Bugara koji su nastavljali školovanje upisivalo se na sveučilišta u Srbiji, a samo pet posto u Bugarskoj. Sada 99 posto odlazi na studije u Bugarsku. Vlada Bugarske osigurala je stipendije i studentske domove za studente bugarske nacionalnosti koji dolaze iz drugih država. Olakšica je i što se prijemni ispiti organiziraju u Bosilegradu.

rujna 2017. godine i udžbenike za likovno i glazbeno, što znači da bi za školsku 2018./19. godinu imali tiskane kompletne udžbenike na bugarskom jeziku za

zajednica imali još u nekadašnjoj Jugoslaviji. Novina je uvođenje izbornog predmeta rumunjski jezik s elementima nacionalne kulture kako u Vojvodini tako,

UOČI REVIZIJE ARANŽMANA MMF-A SA SRBIJOM

Skupa cijena stranih investicija?

Početkom lipnja neće biti četvrte revizije aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom ukoliko ne bude formirana nova srbijanska vlada. Bilo ili ne revizije aranžmana s MMF-om, ekonomist dr. **Miodrag Zec** kaže da je najbolja ona vlada kojoj ne treba MMF.

»Kada MMF dođe u neku malu zemlju, to znači da je njena vlada izgubila kontrolu nad svojim proračunom i platne bilance. Stoga je primorana zatražiti pomoć MMF-a da bi riješila goruća pitanja vezana za vanjsku likvidnost. Zato je najbolja ona vlada kojoj ne treba MMF. S druge strane, MMF intervenira samo u malim zemljama, a nikad u velikim, i to govori o njegovoj pravoj prirodi«, ukazao je Zec u razgovoru za RTV.

ZEC: MMF KAO DAMOKLOV MAČ

Profesor Zec je naveo da se u odnosu prema MMF-u države

mogu podijeliti na dvije grupe.

»Jedne vrlo burno reagiraju i bore se da MMF ne dođe, takvi su slučajevi u Argentini, Rusiji ili u Mađarskoj u posljednje vrijeme. Drugu grupu čine zemlje gdje su gotovo euforični kada dođe MMF. To je recimo slučaj sadašnje Srbije, gdje Vlada proglašava ciljeve MMF-a za nacionalne, a Fond služi vladi kao potpora da utvrdi svoj kurs. Srpska i druge ekonomije zemalja bivše Jugoslavije su u velikoj mjeri zavisne od MMF-a. On je stalno ovdje prisutan, kao neki Damoklov mač nad našim sudbinama«.

Podsjećanja radi, Misija MMF-a boravila je u Srbiji krajem veljače ove godine, kako bi inicirala razgovore o četvrtoj reviziji, ali revizija nije zaključena, odnosno, ocjena je zbog predstojećih izbora odgođena. Srbija je u veljači 2015. zaključila sa MMF-om stand-by aranžman iz predostrožnosti, vrijedan oko 1,2 milijarde eura. U klasičnom

stand-bay aranžmanu uvjeti su stroži, jer se novac povlači u tranšama, a posjete MMF-a, takozvana revizija aranžmana, dolaze obično na svakih šest mjeseci da isprate ispunjavaju li se ciljevi preuzeti prilikom ulaska u aranžman.

SUBVENCIONIRANJE BOGATIH KOMPANIJA

Za održavanje vanjske likvidnosti za Srbiju su posebno kritične 2016. i 2017., kada najviše pristižu kreditne obveze koje ima prema inozemstvu, a trogodišnji aranžman točno pokriva razdoblje kad je najveći pritisak vanjske likvidnosti. Jednostavno, revizije služe za to da bi oni koji nam posuđuju novac mogli biti sigurni da ćemo zaista provesti neophodne reforme.

Glede reformi, uvjeti MMF-a su racionalizacija javne uprave, te reforme državnih i javnih poduzeća, kao i postizanje pozitivnog rasta BDP-a, znači oživljavanje

ekonomskog rasta. Taj rast se u Srbiji nastoji postići rastom stranih investicija, oko čega se vode brojne polemike. Ekonomist **Milojko Arsić** i ekonomski analitičar **Milan Čulibrk** ocijenili su da izdvajanje iz državnog proračuna za poticaje stranim investitorima u Srbiji predstavlja skup i neefikasan način privlačenja stranih investicija. Povodom najave premijera **Vučića** da će u narednom razdoblju biti povećani poticaji stranim investitorima, oni su rekli za RTV da država treba brinuti o unapređenju privrednog ambijenta i makroekonomskoj stabilnosti, a ne da iz proračuna subvencionira bogate kompanije.

Jesu li subvencije preskupe za Srbiju potvrdit će praksa, a činjenica je da Srbija izdvaja deset tisuća eura za radno mjesto i to multinacionalnim kompanijama koje imaju godišnji obrt veći od BDP-a Srbije.

Z. S.

Upozorenje fiskalnog savjeta

Fiskalna kretanja u Srbiji su zadovoljavajuća, ali uspjeh zavisi od reformi javnih poduzeća koje ne idu po planu, upozorio je Fiskalni savjet.

Kako je navedeno u izvješću Fiskalnog savjeta za ožujak i travanj, u EPS-u još nije izmijenjen kolektivni ugovor koji bi omogućio otpuštanje prekobrojnih, što je trebalo biti okončano do kraja prošle godine, odgađa se poskupljenje struje, a zarade u tom JP-u nisu pod kontrolom. U *Železnicama* je zastala racionalizacija, a najmanje je urađeno na reformama *Srbijagasa*, gdje »ni relativno bezbolna podjela poduzeća u skladu sa zahtjevima Europske energetske zajednice nije završena«, poručuju iz Savjeta.

Navedno je da kasne i druge važne reforme – »racionalizacija broja zaposlenih u državi jedva da je počela, dok će najveća poduzeća u procesu privatizacije izvjesno ostati u državnom vlasništvu i poslije isteka važenja zaštite od prinudne naplate vjerovnika. Ako bi država nastavila izravno ili posredno pomagati ta poduzeća, to bi proračun stajalo 200 milijuna eura godišnje«. Dug Srbije na razini opće države na kraju travnja iznosio je 24,7 milijardi eura, što je 75,3 odsto BDP-a i manji je u odnosu na kraj 2015., za oko 570 milijuna eura, navodi Fiskalni savjet i pojašnjava: »Više od polovine smanjenja duga, približno 300 milijuna eura, potiče od pozitivnog utjecaja tečajnih razlika, jačanja eura u odnosu na dolar, što je po prirodi privremeno.«

Kafanski razgovori

Srbija zbog nedovoljno efikasne javne uprave gubi novac i prilike za razvoj društva i ekonomije, a ključ za promjenu takve situacije je politička volja, ocijenili su 12. svibnja predstavnici države, Delegacije EU i nevladinog sektora. Na skupu povodom Mjeseca Europe, šef Delegacije EU u Srbiji **Michael Devenport** ukazao je da je javna uprava postala jedna od ključnih oblasti u pridruživanju, jer je primijećeno da zemlje kandidati nemaju kapacitet za primjenu potrebnih reformi. Ukazao je i da je novac EU za neke projekte praktično propao, jer oni nisu primijenjeni zbog nedostatka koordinacije.

Činjenica da Srbija tek sada uvodi neke standarde i sustave mogla bi biti prednost, jer može odmah postaviti modernije i bolje sustave nego neke zemlje koje su ih ranije uvodile, naveo je Devenport.

Cilj je da uprava bude u toj mjeri efikasna da građani što manje primijete da s njom moraju imati posla. Ovo je od ključnog značaja za ekonomiju, jer onima koji razmišljaju o vođenju poslova u Srbiji nije dovoljno da se kaže koje strategije postoje za bolje funkcioniranje uprave, već kako stvari zaista funkcioniraju, piše *euroactiv.rs*.

Na događaju *Kafanski razgovori*, organiziranom povodom Mjeseca Europe, sudionici iz države i nevladinog sektora raspravljali su oko četiri stola u *caffeu Jazzbuka*, a osim reforme javne uprave teme su bile razvoj lokalnih zajednica, projekti u kulturi i ekonomija za zajednice.

DARKO BAŠTOVANOVIĆ, POLITOLOG

Problemi su rješivi ukoliko postoji politička volja

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Darko Baštovanović je mladi politolog, srijemski Hrvat, rođen 1989. godine u Šapcu. Od svoje treće godine živi u Beočinu u Srijemu, a sada u Novom Sadu. Po obrazovanju je politolog i trenutno završava drugi master na Europskim studijama Univerziteta u Novom Sadu. Suradnik je Centra za regionalizam, gdje radi na projektima koji se tiču zaštite prava nacionalnih manjina, pitanja lokalne samouprave i ljudskih prava općenito. Pohađao je razne seminare, stručne konferencije i ima nekoliko objavljenih stručnih radova. Uz te svoje aktivnosti i studij angažirao se i u Hrvatskom nacionalnom vijeću u povjerenstvu za praćenje povreda prava hrvatske nacionalne manjine. S njim smo razgovarali o implementaciji bilateralnog sporazuma kojeg su potpisale Hrvatska

i Srbija o zaštiti prava manjina kao i o drugim temama vezanim uz aktualni položaj Hrvata u Srbiji.

HR: U posljednje vrijeme se u Srbiji puno govori o otvaranju poglavlja 23 i 24 i tri uvjeta koje Hrvatska traži da se ispune prije nego li se otvore poglavlja. Jedan od uvjeta tiče se implementacije bilateralnog sporazuma o zaštiti prava nacionalnih manjina između vlada Srbije i Hrvatske. Međutim, o samom sporazumu se u Srbiji uopće ne govori. Kako to komentirate?

Moj osobni dojam o ovom pitanju je takav da se, općenito, temi o pravima nacionalnih manjina nije posvećivalo dovoljno pažnje u ranijim razdobljima. Manjinsko pitanje je bilo u sasvim drugom planu u odnosu na neka druga državna pitanja.

Pitanje o pravima nacionalnih manjina, prije svega hrvatske, aktualiziralo se s uvjetovanjem otvaranja pregovaračkih poglavlja od Hrvatske, i moram primijetiti da se aktualiziralo u prilično negativnom kontekstu. Implementacija bilateralnog sporazuma predstavlja ispunjavanje preuzetih međunarodnih obveza i veoma je važno, jer je u skladu s europskom demokratskom praksom. Predstavnici hrvatske nacionalne zajednice mnogo su puta pozivali srbijanske nadležne institucije da ispune ono što je potpisano u Sporazumu, međutim to je ostalo nezapaženo ili se iz nekog razloga izbjegavalo. Međutim, bilo je i dobrih pomaka jer je Srbija usvojila i akcijski plan za ostvarivanje prava manjina i ostaje da se vidi na koji će način teći ispunjavanje aktivnosti koje su planom predviđene. U dijelu

Političke elite u Srbiji su proces europskih integracija koristile i danas koriste kao sredstvo legitimacije svoje politike, a ne kao proces kojim bi se reformiralo društvo i suštinski pri-donijelo integriranju nacionalnih zajednica u društveno-politički sustav zemlje

koji se odnosi na međunarodnu suradnju pominju se bilateralni sporazumi i sugerira se potpisivanje novih sporazuma, tako da je veoma moguće da dođe do aktualizacije ovog pitanja.

HR: U Srbiji se ovaj Sporazum tumači na drugačiji način nego li ga tumače predstavnici hrvatske manjine. Što u stvari govori članak o političkom predstavljanju manjina?

Članak 9 o političkom predstavljanju hrvatske nacionalne zajednice na svim razinama, republičkoj, pokrajinskoj i lokalnoj jeste i najkompleksnije pitanje, odnosno problem koji se javlja prilikom uspješne implementacije sporazuma. Razlog je u tome što je pitanje političkog predstavljanja manjina najveće sistemsko pitanje koje se javlja u bilateralnom sporazumu. Sva druga pitanja, kao što su pri-

mjerice, pitanje udžbenika na hrvatskom ili pitanje informiranja na hrvatskom jesu pitanja koja više ovise o političkoj volji za njihovo razrješenje, jer je u biti jedino potrebno malo dobre volje i dijaloga. Međutim, pitanje političkog predstavljanja je komplicirano, jer Srbija nije razvila svoje unutarnje mehanizme na način na koji bi se omogućilo političko predstavljanje manjina. Prilikom donošenja novog Ustava iz 2006. odustalo se od, po manjine povoljnijeg, instituta zajamčenih mjesta u korist koncepta prirodnog praga. Moram istaći i to da je Hrvatska svoj izborni sustav prilagodila potrebama manjina koje na temelju mjera afirmativne akcije imaju zajamčena mjesta u predstavničkim tijelima na svim razinama, dok u izvršnoj vlasti participiraju na temelju političkog utjecaja koji ostvaruju. Odbor za Hrvate izvan Hrvatske je 2011. zastupnicima Hrvatskog sabora dostavio Prijedlog zaključka o položaju hrvatske nacionalne manjine u susjednim i drugim europskim državama s posebnim osvrtom na hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji, Sloveniji i Crnoj Gori. U ovom dokumentu je, osim niza postojećih problema, istaknuto i da se od Srbije očekuje da omogući zastupljenost predstavnika hrvatske zajednice u svim tijelima državne vlasti, u javnim ustanovama, poduzećima i drugim institucijama, a napose u Skupštini Srbije. Ovaj problem bit će moguće riješiti ili promjenom Ustava ili same odredbe Sporazuma (što je lošija opcija). No, za uspješno rješavanje ovog problema neophodan je konstruktivan dijalog obje strane kako bi se pronašlo najbolje moguće rješenje.

HR: Vi ste u sklopu projekta Centra za regionalizam iz Novog Sada proveli analizu implementacije ovog bilateralnog sporazuma koji je potpisan 2004. i ratificiran 2005. godine i od tada je u primjeni. Na što se sve odnosi

ovaj Sporazum i u pravnom smislu kakva je njegova snaga?

Bilateralni sporazumi predstavljaju odlične međunarodne instrumente koji garantiraju najviši mogući stupanj poštivanja ljudskih prava. Mi smo na okruglom stolu, koji je održan u HNV-u u Subotici 29. veljače 2016., istaknuli i da sporazumi mogu biti i sredstvo preventivnog djelovanja ili instrument za ukazivanje na određene probleme s kojima se pripadnici manjina suočavaju. Već nekoliko puta sam istaknuo da je Srbija potpisivanjem bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina s Hrvatskom pokazala i želju da se uvrsti u red modernih demokratskih zemalja. Tomu u prilog ide i to što je sporazum potpisan uz pozivanje i u skladu s najrelevantnijim međunarodnim ugovorima koji se tiču zaštite ljudskih i manjinskih prava.

Darko Baštovanović, Gordan Markotić i Aleksandar Popov

Ovdje najprije želim istaknuti da je bilateralni sporazum utemeljen na međunarodnim dokumentima, najviše na Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina. Njegova snaga svakako jeste iznad nacionalnog zakonodavstva, a države potpisnice su se u sporazmu obvezale da će svoje unutarnje zakonodavstvo prilagoditi potrebama manjina. Uspostava i njegovanje dobrosusjedskih odnosa predstavlja europsku demokratsku praksu, i u tom smislu izgradnja stabilnih demokratskih institucija ne

može biti bez razvijanja dobrosusjedskih odnosa među državama. Napomenut ću još i da je prednost bilateralnih sporazuma u odnosu na multilateralne u tome što oni veću pažnju posvećuju specifičnostima i karakteristikama koje postoje u vezi s nacionalnim zajednicama, a koje su u skladu s povijesnim i društveno-političkim prilikama koje su utjecale na položaj nacionalnih zajednica. Praksa bilateralne suradnje i bilateralnog sporazumijevanja svakako je pridonijela međudržavnim suradnjama i stabilnosti u regiji i unapređenju položaja nacionalnih manjina u tim državama.

HR: Na što se fokusirao istraživački tim Centra za regionalizam tijekom istraživačkog postupka?

Kod utvrđivanja ciljeva istraživanja i utvrđivanja meto-

ruju svoja prava. Bila je široka lepeza otvorenih pitanja koja su se kretala od pitanja uspostave drumsko-željezničkog prometa, preko tradicionalnih manjinskih pitanja oko službene uporabe jezika, zastupljenosti pripadnika hrvatske zajednice u državnim tijelima, preko zaštite materijalne i nematerijalne hrvatske kulturne baštine, odgovarajućih udžbenika, njihovog uvoza, oslobađanja od carina i PDV-a do pitanja političkog predstavljanja zajednice na sve tri razine odlučivanja. Kada je riječ o preporukama istraživačkog tima o samom radu MMO-a, i one su se »nametnule« same od sebe kroz zapažanja samih članova srpskog dijela izaslanstva tako i aktera u dijalogu.

HR: Koji su ključni rezultati analize?

Tijekom naše analize locirali smo ključne probleme koji predstavljaju prepreku uspješnoj implementaciji sporazuma. Naš cilj jeste da se nakon završenih analiza donesu preporuke za otklanjanje postojećih prepreka i da se nastavi s uspješnom implementacijom sporazuma. Mi ćemo s preporukama djelovati prema nadležnim tijelima i želimo biti konstruktivni po tom pitanju. Naše preporuke se odnose na srpsku stranu i upućene su tijelima Republike Srbije. Ponavljam, nama je cilj djelovati konstruktivno kako bi se unaprijed otklonili postojeći problemi i kako bismo kao nevladina udruga pomogli nadležnim tijelima u uspješnoj provedbi sporazuma. Preliminarni izvještaj smo predstavili na okruglom stolu u Subotici i tada smo naglasili da je većina pitanja koja se pojavljuju kao problem političke prirode i da se većina pitanja može riješiti ukoliko postoji politička volja. Najveći problem predstavlja pitanje oko političkog predstavljanja, jer je ono sistemsko pitanje i iziskivat će najviše vremena da se ono riješi.

HR: Zašto učinak i rad Međuvladinog mješovitog odbora nije vidljiviji u javnosti odnosno zašto preporuke, njihova realizacija ili otvorena pitanja između Srbije i Hrvatske u oblasti ostvarivanja prava hrvatske i srpske zajednice u dijaspori nisu transparentnije?

Prvi razlog je čisto tehničke prirode. Međuvladin mješoviti odbor Bilateralnog sporazuma u oblasti zaštite nacionalnih manjina potpisan između Hrvatske i Srbije do sada je imao ukupno šest sastanaka za 12 godina od kako je potpisan. Takva učestalost svakako izmiče interesu javnosti, odnosno medija kao glavnim prenositeljima informacija. Drugi razlog je što većina medija nije dovoljno senzibilizirana i ne bavi se kontinuirano i konstruktivno pitanjima manjinskih politika, jer to ne diže nakladu i gledanost. Najlakše je o manjinama pisati kada se pojavi neki incident ili međuetnički problem. Očita potvrda ove teze je činjenica da preporuke MMO-a o obvezi Srbije da osigura političko predstavljanje hrvatske manjine na sva tri nivoa odlučivanja stoji od 2004. godine i da nitko nije to pitanje »potezao« kao problem: ni srpska, ni hrvatska službena politička javnost. Tek okrugli stol u Subotici, koji je održan u okviru projekta Analiza bilateralnog sporazuma u oblasti ostvarivanja prava nacionalnih manjina koje su potpisale Srbija i Hrvatska, koji je održan početkom 2016. godine, kolokvijalno rečeno, lansirao je to otvoreno pitanje o političkom predstavljanju hrvatske manjine u Srbiji. Još uvijek se, nažalost, ne zna epilog ovog međudržavnog otvorenog pitanja. Sličan problem je bio i s Rumunjskom vezan za otvoreno pitanje oko vlaške manjine. Ali javnost ni tada nije znala da je taj problem vezan za rad Međuvladine mješovite komisije Srbija – Rumunjska. Izgledalo je kao da je problem »pao s neba«. Treći razlog, po mom mišljenju, je u činjenici da Međuvladine

mješovite komisije preporuke sa svojih zasjedanja podnose vladama država potpisnica koje su nadležne za njihovu provedbu. Čini se da vladama te preporuke nisu prioritet; njihova realizacija ide sporo, a javnost se ne upoznaje s njihovom realizacijom.

HR: U Hrvatskom nacionalnom vijeću ste povjerenik za praćenje povreda prava hrvatske nacionalne manjine. Ima li povreda u proteklom razdoblju, a ako ima koje su vrste?

Diskriminacije svakako ima. Pojavljuju se razni oblici diskriminacije, najviše na verbalnoj razini. Međutim, bilo je i fizičkih nasrtaja. Situacija svakako nije ista kao 90-ih godina u razdoblju kada hrvatska zajednica praktički nije ni postojala i kada se svako iskazivanje nacionalne i kulturološke pripadnosti, da tako kažem, kažnjavalo. Ali mnogi problemi su i dalje postojeći, a posljedice i te kako vidljive. U pojedinim mjestima, najprije u Srijemu, etnička struktura stanovništva je drastično promijenjena i u pojedinim mjestima Hrvati su od većine postali manjina. U ovakvim mjestima situacija je posebno teška. Naslijeđe iz 90-ih i etnički stereotipi i predrasude i danas su vidljivi, napose u Srijemu, gdje je hrvatska zajednica izrazito fragmentirana. Mnogi Hrvati su i dalje zastrašeni, odbijaju imati bilo kakve veze s hrvatskom zajednicom i ne žele koristiti prava koja im po zakonu pripadaju i koja mogu ostvariti. Mnogi čak i ne znaju kakva su njihova prava i da se mogu obratiti HNV-u ukoliko postoji neki problem ili ukoliko im je neko pravo povređeno. Situacija se dodatno komplicira, jer i nadležna tijela u mnogim slučajevima kada dođe do kršenja manjinskih prava i iskazivanja mržnje spram pripadnika hrvatske zajednice, ne žele tretirati to djelo kao etnički motivirano već pružaju drukčija opravdanja. Primjera diskriminacije ima dosta, od običnih uvreda i dobacivanja do slučajeva gdje nad

čitavom obitelji postoji diskriminacija koja traje više od dvadeset godina i gdje nema odgovarajuće reakcije nadležnih tijela.

HR: Javljaju li Vam se Hrvati u Srbiji sa žalbama na povrede prava?

Posljednji slučaj s kojim sam se susreo jeste slučaj jednog pripadnika hrvatske zajednice iz Nikinaca. On nam se već više puta obraćao i žalio da nad njegovom obitelji diskriminacija traje preko dvadeset godina i da se osim HNV-a nitko od nadležnih tijela ne želi baviti njegovim slučajem. Pomenutom gospodinu, kog sad ne želim imenovati, su, osim uvreda na etničkoj osnovi i poruka da se odseli za Hrvatsku, ugrožavali i osobnu imovinu i sigurnost. Kao što sam već rekao, ugrožavanja prava ima mnogo više ali mnogi ljudi se plaše nasilje prijaviti a mnogi čak i ne znaju da se mogu obratiti HNV-u kada im je neko pravo prekršeno.

HR: Što proces integracije u Europsku uniju donosi manjinama?

Proces europskih integracija jeste jedan kompleksan proces koji bi trebao poslužiti reformi i demokratizaciji čitavog društva. Kada se govori o pravima nacionalnih manjina u procesu europskih integracija, onda se prvo u obzir mora uzeti nekoliko faktora. Prvi je taj da su, općenito na Zapadnom Balkanu zakonodavna rješenja u vezi s nacionalnim manjinama, donošena nakon smjene nedemokratskih režima. Ovo je rađeno kako bi se ispunili zahtjevi međunarodne zajednice i tako danas imamo unificirana rješenja u oblasti manjinskih prava što je pridonijelo dodatnim rascjepima i fragmentacijom društva, jer se nisu uvažavale kulturološke osobenosti i potrebe različitih etničkih zajednica. Drugim riječima, mi danas na sceni imamo takozvani segregativni model multikulturalizma gdje su socijalne veze među etničkim zajednicama slabe. S druge strane, političke elite u Srbiji su proces

europskih integracija koristile i danas koriste kao sredstvo legitimacije svoje politike, a ne kao proces kojim bi se reformiralo društvo i suštinski pridonijelo integriranju nacionalnih zajednica u društveno-politički sustav zemlje. Iako na nivou EU ne postoji usklađeni sistem zaštite manjinskih prava, sama svijest o poštovanju prava nacionalnih manjina svakako je razvijenija u zemljama Zapadne Europe nego u nekim drugim dijelovima svijeta. Srbija je nakon 2000. usvojila veliki broj međunarodnih dokumenata koji se tiču zaštite ljudskih i manjinskih prava i proces EU integracija istaknula kao jedan od svojih strateških ciljeva, međutim sveobuhvatne reforme izostaju a integracija manjina i dalje nije vidljiva. Dakle, neophodno je nastaviti rad na polju integriranja manjinskih zajednica i kreiranja takvih javnih politika koje će zadovoljiti potrebe svake manjine u skladu s njenim etno-kulturalnim potrebama.

HR: Vaša obitelj je iz Srijema. Kako ste Vi doživjeli 90-te i kakva je situacija danas?

Te godine su zaista bile teške za pripadnike hrvatske zajednice, napose u Srijemu gdje je Hrvatska zajednica pretrpjela veliko nasilje a potom i demografsku katastrofu. Što se tiče moje obitelji, jedan dio obitelji se odselio za Hrvatsku, jer nije mogao trpjeti prisraks koji je postojao pa čak i teško fizičko nasilje nad pojedinim rođacima. Danas se posljedice tog razdoblja najviše i dalje osjećaju u Srijemu, jer postoji određeno negativno naslijeđe iz tog razdoblja. Etnička distanca spram Hrvata i dalje postoji, a situacija je komplicirana i time što je sama hrvatska zajednica u Srijemu fragmentirana, a sami članovi zajednice se ne poznaju međusobno. Mnogi ne žele i dalje iskazivati svoj identitet i ne žele se angažirati u zajednici. Bit će potrebno još vremena kako bi se posljedice tog razdoblja umanjile.

GOSPODARSKO-TURISTIČKA REPORTAŽA IZ MEĐIMURJA, S POSEBNIM OSVRTOM NA GRAD PRELOG (II.)

Iz ulaganja u proračun, iz proračuna u ulaganje

Niska stopa nezaposlenosti u Međimurju, a napose u Prelogu (podsjetimo: 4 posto!), posljedica je uspješno ostvarene želje velikog broja stranih investitora, koji su u posljednjih dvadesetak godina u ovom dijelu Hrvatske došli do jeftine, a vrijedne radne snage, tvrdi tehnički direktor Arteferro dohomonta Gordan Horvat

O no čime se Međimurci, a napose Preložani – čak i oni manje imućni – pred strancima potencijalno mogu pohvaliti svakako je hrvatsko-njemačka tvrtka **Šestan – Busch** koja se bavi proizvodnjom zaštitne opreme: kaciga, prsluka i ostale opreme za institucije koje se bave opasnim poslovima. Ističući kako su u svojoj branši među najboljima u svijetu, vlasnik **Alojzije Šestan** kaže da se tvrtke **Šestan – Busch**, osim u Prelogu, nalaze i u Italiji, Njemačkoj, Češkoj i Rusiji. Ne

Alojzije Šestan

bez ponosa, on ističe kako ova tvrtka oko 99 posto svojih proizvoda izvozi u preko 60 zemalja na svih pet kontinenata.

»NAMJENSKA« NE POZNAJE GRANICE

»I pored toga mi opskrbljujemo Hrvatsku vojsku, policiju, tvrtke koje se bave zaštitarskim poslovima kao i tvrtke

koje se bave razminiravanjem. Općenito, bar kada je o ovoj grani proizvodnje riječ, mogu reći da je gospodarska klima dobra. U našoj branši ukupno ima 49 tvrtki, a ja sam ujedno i predsjednik Hrvatske vojne industrije, odnosno Zajednice proizvođača za posebne namjene«, kaže Šestan.

On dodaje kako sve tvrtke u ovoj grani gospodarstva imaju veliku potporu države, jer roba koja se proizvodi, bez obzira na to je li riječ o domaćim potrebama ili izvozu, mora biti popraćena specijalnim dozvolama.

Šestan, koji je inače ekonomist po profesiji, na privatno poduzetništvo se odlučio još 1984., a odmah na početku rata devedesetih počeo se baviti proizvodnjom opreme za Hrvatsku vojsku za koju je isporučio oko 25.000 kaciga.

S obzirom na specifičnu vrstu proizvodnje, Šestan kaže kako njegova tvrtka ne aplicira na natječajne Europske unije, jer ta zajednica ne sufinancira vojne programe. Ipak, kako kaže, određeni certifikat dobiva od Hrvatske na inozemnim tenderima, jer je potvrđan odgovor na pitanje »radite li za svoju državu?« u ovoj vrsti proizvodnje od veoma velike važnosti.

Šestan kaže da je od osamdesetak uposlenih u tvrtki u Prelogu desetak inženjera koji rade na razvoju, a od oko 400 uposlenih u pet zemalja inženjera je tridesetak.

»Svaki proces naše proizvodnje vodi jedan inženjer, a na čelu se nalazi jedan visoko stručan, koji sada doktorira na strojarstvu. Osim toga, imamo menadžment ekonomista koji obrađuje tržišta, što je rezultiralo time da u svijetu sada imamo pedesetak partnera koji nam 'otvaraju tržište'. Također, puno surađujemo i s našim ministarstvima vanjskih poslova i gospodarstva, te općenito s našom gospodarskom diplomacijom. To nam je jako važno, jer bez potpore države u tom smislu vjerojatno ne bismo mogli ovako uspješno funkcionirati«, kaže Šestan.

Iako se među zemljama uvoznicama vojne opreme ne nalazi i Srbija, on kaže kako njegova tvrtka, bar u tehničkom dijelu, posebno dobro surađuje s tvrtkom »Proizvodnja« **Mileta Dragića** iz Zrenjanina. S tim u vezi, on kaže kako upravo ovih dana ide u Beograd kako bi se dogovorili oko zajedničkog nastupa na tržištu Južne Amerike. Osim posredno sa Srbijom, Šestan kaže kako njegova tvrtka svoje proizvode plasira na tržišta Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova... Jer, »biznis ne poznaje granice«. Pa čak i kada je riječ o proizvodnji vojne opreme. Ili upravo zato.

OGRADJE SURADNJE

U sjeni ovako specifične i povlašćene proizvodnje nalazi se i još jedna zanimljiva grana

gospodarstva. Naime, tehnički direktor **Arteferro dohomonta Gordan Horvat** iz Goričana kaže kako je ova tvrtka najveći proizvođač kovanog željeza i

Gordan Horvat

dijelova za inox ograde u ovom dijelu Europe. Na početku predstavljanja on ističe veze ove tvrtke s Vojvodinom:

»Među ostalim, posjedujemo pogon u Somboru koji radi kovano željezo za nas, a mi ga kasnije izvozimo u 146 zemalja svijeta. U Hrvatskoj imamo 230 uposlenih ljudi, a u Somboru tridesetak i od većih poslova koje u posljednje vrijeme radimo su Koloseum u Rimu, najekskluzivnija draguljarnica u Veneciji **Louis Vuitton**, **Eurodisney**... Radimo u Kini. Radimo u cijelom svijetu«, kaže Horvat.

On dodaje da je ovaj obrt 1989. pokrenuo njegov otac s jednim zaposlenim radnikom. Odmah nakon toga ističe kako je ova tvrtka pionir suradnje u Hrvatskoj s Vojvodinom:

»Kao prodajni objekt u Vojvodini smo startali 2005., a tri godine kasnije smo pokrenuli i proizvodnju. Prije toga smo dvije godine obavljali obuku ljudi koji su dolazili u Hrvatsku i učili ovaj zanat. Pošto su mnoge tvrtke zatvarale pogone u Vojvodini, mi smo te ljude koji su srodnog zanimanja preškolovali i napravili od njih majstore-kovače.«

tvrtkama daje 30 posto vrijednosti natrag u donaciji, a drugi što je njihova radna snaga znatno jeftinija.«

Ipak, za razliku od dožupana **Zorana Vidovića** ili našeg prethodnog sugovornika Horvat otvoreno ističe kako je niska stopa nezaposlenosti u Međimurju, a napose u Prelogu (podsjetimo: 4 posto!), posljedica uspješno ostvarene želje

govori i podatak da je izvoz viši za 275 posto u odnosu na uvoz. Time smo, naravno, zadovoljni, kao i činjenicom da i dalje postoji veliko zanimanje investitora za naš kraj«, kaže Kolarek.

Razlog za to je, kaže on, veoma niska cijena zemljišta u industrijskoj zoni kao i najniži komunalni doprinos u Međimurju koji iznosi 6 kuna (usporedbe radi, on navodi da se isti doprinos u Čakovcu kreće od 21 do 25 kuna).

»Nama je prije svega u interesu da naši ljudi dobiju posao i da na taj način, preko svojih plaća, pune proračun. Da smo tu u pravu govori i podatak da nama porezni prihodi rastu iz godine u godinu, a kao primjer za to mogu reći da su nam u prvih tri mjeseca ove godine porezni prihodi porasli za 18 do 19 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Takva gospodarska politika daje nam realne osnove za ulaganje u proizvodnju u višu tehnologiju kako bismo mogli zapošljavati i stručnije kadrove. Na taj način, naravno, očekujemo i povećanje prosjeka plaća, a samim tim i još veći postotak punjenja proračuna«, objašnjava gradonačelnik Preloga.

Kako bi u tome i uspjeli, Kolarek kaže da se od 11 uposlenika u Gradskoj upravi njih dvoje bave isključivo projektima, kako prema ministarstvima u Hrvatskoj tako i prema fondovima Europske unije. Ističući kako je dobra suradnja na tom planu već uspostavljena sa susjednim Slovenijom i Mađarskom, Kolarek kaže kako je Prelog otvoren i za suradnju s gradovima ili općinama u Vojvodini.

A U PRIVREDI NA POLJU...

A, kao i u Vojvodini, mimo ove, svoju zasebnu priču vode poljoprivrednici. **Vlado Vuk** na svojih 100 hektara zemlje (»i još nešto malo u zakupu«) proizvodi kukuruz, šećernu repu, uljanu repicu, soju, pšenicu i ječam. Kako mu uz ratarstvo ne bi bilo dosadno, Vuk se bavi

i peradarstvom, uzgajajući oko 20.000 pilića koje u dva turnusa godišnje onda prodaje *Pipu* i *Vindiji*. Ističući, poput kolega mu iz Vojvodine, da stanje u poljoprivredi ni u Hrvatskoj nije »sjajno-bajno« Vuk ipak navodi nešto što kod nas nije slučaj:

»Da bi se imalo, treba se proširivati, a da bi se proširivalo treba mnogo raditi. Evo, sad smo poslije Nove godine kupili osam hektara zemlje, a dobra stvar u svemu je što nam Grad za proširenje parcela daje poticaje.«

Do mehanizacije, sušare, silosa na svojoj farmi je, kaže došao najvećim dijelom iz vlasti-

Vlado Vuk

tih sredstava. Dakle, i bez europskih sredstava koja su poljoprivrednicima u Hrvatskoj odavno na raspolaganju:

»Ne usuđujemo se ulaziti u to, i zbog kamata i zbog toga što je danas sve rizično, a i sama procedura je dosta komplicirana. Treba ti 18 kilograma papira da to riješiš, a ja sam ipak vičniji radu nego li ispunjavanju formulara«, kaže Vuk.

Iako je Hrvatska članica Europske unije, Vuk kaže kako postoji ogromna razlika u odnosu na razvijenije zemlje.

»Tamo se točno znaju kvote za proizvodnju, dok se kod nas i dalje sije napamet. U Europi, ako imaš 100 hektara zemlje, točno se zna čega ćeš i koliko posijati dok kod nas ni sam ne znaš koliko ćeš posijati, a još manje kome ćeš to prodati«, zaključuje naš sugovornik iz Vojvodine. Ovaj, Međimurja.

Z. R.

Osim poticaja Grada Preloga za kupovinu zemlje, poljoprivrednici u Hrvatskoj za ratarsku proizvodnju godišnje dobijaju 2.000 kuna (nešto manje od 270 eura) po hektaru.

Kada je riječ o cijeni zemljišta, ona se kreće između 10 i 15 tisuća eura za hektar.

S tim u vezi, on s posebnim ponosom ističe kako je njegova tvrtka radila ograde od kovanog željeza po Vojvodini i za imena kakva su **Đorđe Balašević** ili **Željko Rebrača**. I pored toga, Horvat kaže kako je potražnja za ogradama od kovanog željeza sve manja, pa se proizvođači moraju prilagođavati novim zahtjevima tržišta: inoxu i staklu.

Kada je riječ o državnim ili poticajima Europske unije, Horvat kaže kako se ova grana proizvodnje i u Hrvatskoj i u zajednici 28 zemalja tretira kao luksuzna, te da se stoga za nju niti ne raspisuju natječaji. Istina, kaže on, proizvodnja ograda od kovanog željeza svrstavana je u projekte »tradicionalnog gospodarstva« za što je ova tvrtka dobila »sitne novce« iz kojih su obrazovali mlade kadrove. Osim toga, naravno, postoje i bankarski krediti, ali su se u *Arteferro dohomontu* usredotočili na ulaganja iz vlastitih sredstava. Horvat kaže da tvrtka u kojoj radi nema konkurencije niti u Hrvatskoj niti u drugim dijelovima Europe. Međutim, jedan (konkurent) ipak postoji:

»Kina je veliki konkurent, jer ide ispod cijene. Jedan od razloga je taj što Kina svojim

velikog broja stranih investitora, koji su u posljednjih dvadesetak godina u ovom dijelu Hrvatske došli do jeftine, a vrijedne radne snage.

JEFTINO, A DOBRO

Nadovezujući se na ovu tvrdnju, gradonačelnik Preloga **Ljubomir Kolarek** kaže kako je ovaj grad od 4.500 stanovnika i s dvije industrijske zone (u kojima

Ljubomir Kolarek

je uposleno oko 3.000 radnika) od hrvatske Vlade dobio dodatno zemljište za njezino proširenje.

»Ono što je veoma bitno istaknuti jest da je riječ o proizvodnim granama koje su sve izvozno orijentirane, o čemu

MILAN UZELAC, PREDSEDNIK UDRUGE ZA POVRAT ODUZETE IMOVINE ZA SUBOTICU I OKOLINOM

Očekujemo da izmjene Zakona o restituciji uđu u proceduru

Iz Ministarstva pravde su nam rekli da zbog izbora i raspuštanja Skupštine Zakon nije ušao u proceduru i da će, čim se novi parlament formira i počne raditi, pod hitno doći na dnevni red

Na nedavno održanoj godišnjoj skupštini Udruge za povrat imovine za Suboticu izneseni su podaci Agencije za restituciju prema kojima je u Subotici vraćeno četiri stana, četiri objekta, 96 poslovnih prostora, oko 3 motike (2.600 četvornih metara) neizgrađenog građevinskog zemljišta i tek oko 330 hektara poljoprivrednog zemljišta.

Predsjednik Udruge **Milan Uzelac** kaže kako to ne čini niti 10 posto od ukupne površine koja se potražuje, s obzirom na to da se procjenjuje da se u Subotici s okolinom treba vratiti oko 3.500 hektara. »Smatramo da je to jako malo«, kaže Uzelac, jer »iako su i stanovi i poslovni prostori važan segment gdje je dosta toga vraćeno, u Subotici se potražuje oko 90 posto poljoprivrednog zemljišta i tu je najviše zainteresiranih. Od prisutnih na godišnjoj skupštini, a bilo nas je preko 250, kada je **Mile Antić** govorio i pitao koliko ima ovdje onih kojima je vraćena imovina svega je troje diglo ruku«.

Zbog čega ovaj povrat imovine ide tako sporo kada je od oduzimanja imovine proteklo 70 godina, od početka tranzicije skoro tri desetljeća, a od donošenja Zakona o restituciji četiri godine?

Iz Agencije za restituciju kažu da sporo ide, jer ih sputava Zakon i da bi mnogo brže išlo kad bi se promijenio. Prvi razlog je, dakle, sam Zakon koji je

donesen 2012. godine i koji nije bio dobar i već kod donošenja smo dali upravo te primjedbe za koje se poslije ispostavilo da smo

obveznice od 2018. i u narednih 12 godina da se isplaćuju svake godine, dok bi za one od preko 70 godina bio nešto kraći rok.

bili u pravu. A to je da nije predviđena supstitucija, odnosno da se, ako se ne može vratiti ono zemljište koje je oduzeto, može vratiti drugo državno zemljište. Jer država ima dovoljno zemljišta – mnoge porodice su izumrle, mnogi nisu potraživali itd. Isto tako, u međuvremenu je došlo do niza promjena na terenu tako da taj zakon koji kaže 'e baš se mora vratiti ono što je i oduzeto' ne može nikako funkcionirati. Predviđeno je nadalje, ako se ne može vratiti da se daju

Mi se jako pribojavamo da bi te obveznice imale malu vrijednost, jer je u Zakonu koji sada važi predviđeno 2 milijardi ukupno za ono što se ne može vratiti. A što ako to bude 10 milijardi zato što se malo može vratiti u naturi, a država nema dovoljno novca to iz proračuna financirati? Zbog toga se borimo da to bude naturalna supstitucija.

Dokle se stiglo u izmjeni Zakona?

Prije nekoliko godina je započeta izmjena i dopuna

Zakona, ne samo da bude naturalna supstitucija već i da se sve one poteškoće i problemi, na koje je Agencija tijekom rada naišla, isprave. Baš kada su bili izbori prije dvije godine sve je bilo spremno da ide u parlament, i čak je i Vlada to usvojila, ali je onda raspušten parlament, a isto se ponovilo i ove godine. Mada, moram kazati da je to moglo proći jer je trebalo ići zajedno sa zakonom o vraćanju imovine židovskim općinama, što je prošlo, a ovo je zaustavljeno. Naša udruga je slala dopis u više ministarstava i tražili smo obrazloženje zbog čega je to skinuto s dnevnog reda, pa su nam iz Ministarstva pravde odgovorili da je baš zbog izbora i raspuštanja skupštine i da će, čim se novi parlament formira i počne raditi, pod hitno doći na dnevni red. Doduše, mi nemamo ni konačni tekst; bili smo na javnoj raspravi i čak smo i na te dopune i izmjene imali primjedbe pa se to još trebalo doraditi i na tome je još rađeno. Tražili smo i da prije nego li se ide na skupštinsku proceduru mi još jednom vidimo prijedlog – je li to ono što mi tražimo. Po nama država treba forsirati vraćanje imovine i treba se jednom pravda zadovoljiti, mada znamo da pravda nikada neće biti totalno zadovoljena, ali da se gleda da u što većoj mjeri bude. I državi je interes da se vraća imovina, da se jača srednji stalež građanstva. Tako će se puniti i državni pro-

račun, jer znamo da je i porez na vlasništvo povećan.

Treba li se plaćati vještačenje kako bi se ubrzao proces vraćanja?

U postojećem Zakonu je navedeno da su sve usluge besplatne za tražitelje imovine. Za sve dokumente potrebne iz općine pa i ovjere fotokopija dokumenata općina to savršeno i radi. Međutim, pojavio se problem i kod Povijesnog arhiva i u katastru, koji tvrde da je njima to jedan dodatni posao za koji oni nisu plaćeni i tu malo zapi-
nje. Mi smo tražili sastanke i s jednima i drugima, jer upravo zbog toga što katastar nije dobro napravio identifikaciju starih i novih parcela, koja je nekada bila, a katastar to ili ne može ili neće da uradi, kako bi skinuli sa sebe odgovornost u Agenciji traže da vještak to uradi i onda su oni pokriveni. Međutim, ti vještaci su prilično skupi. Ovisno o parceli i kompliciranosti posla, ide od 1.000 do 3.000 eura tako

da to, one siromašne porodice koje sad momentalno očekuju da im se vrati imovina, a nemaju novca, teško mogu isfinancirati. Poseban problem je tamo gdje je bila komasacija. Tamo su odmah kazali da će morati vještaci raditi, jer su napravljene ogromne parcele od tisuće hektara gdje je nekada bilo mnogo malih parcela i one se trebaju slagati s onom velikom. Tu će vještaci morati raditi, ali država bi trebala utjecati da ti troškovi budu manji nego što jesu. Neki su već radili vještačenje i ovdje u Subotici gdje nije bilo komasacije iako su nam prije rekli da će samo tamo gdje je bilo komasacije trebati a u ostalima ne, nego da će trebati geodet kad svima bude vraćeno.

A tko traži da se obavlja vještačenje?

Iz Agencije za restituciju vam kažu: mi smo uradili sve što možemo ali nedostaje nalaz vještaka da bismo vam mogli dati konačno rješenje. To vam kažu onda kada donesu privre-

meno rješenje i kada vas pozovu na raspravu.

Ima li još nekih problema oko vraćanja poljoprivrednog zemljišta?

Prošlo je 70 godina od oduzimanja i jako mnogo promjena ima. Prvo su mnogo zemlje odmah poslije rata podijelili onima koji nisu imali zemlje. Zatim su poljoprivredni kombinati radili neku unutarnju komasaciju koja nije bila službena, ali su oni imali dio društvene, a dio državne zemlje. Jedini dobar **Miloševićev** zakon je bio taj što su 1992. i 1994. godine doneseni zakoni da svako poljoprivredno dobro mora razdvojiti što je njegovo (društveno), a što je ono što je oduzeto i što se zove državno. Međutim, oni su to iskomješali i proglasili društvenim ono zemljište koje je dobro, a državnim što ništa ne valja i što su ledine i nisu ni sami mogli ući u trag što su i kako radili. Porušili su objekte, kaštele itd. Zatim,

što je bilo kad je rađen *Y krak*, kad su »otkupljivali« zemlju? To je bila ogromna površina: 50 metara puta 17 kilometara i država nije plaćala nego su dali drugu zemlju od državne koju sad neko potražuje i ne može ju dobiti. Nadalje, imamo slučaj *ZZ Šupljak*. Tamo je bilo oko 600 hektara državno, a 300 njihovo – društveno. A rukovodstvo *Šupljaka* je kroz knjige napravilo obratno: da je 300 državno, a 600 njihovo i mi smo to kao udruga stopirali 2006. i rekli smo da ćemo i kazneno goniti katastar. Godinu dana se radilo na tome da se to »raskanta« i ispostavilo se da je 300 hektara trebalo biti prodano kao društveno, ali je, u stvari, bilo državno. I tako niz primjera tijekom privatizacije... Na koncu, da se podsjetimo: kad su vraćali 90-tih godina išlo je vrlo lako, što znači da se bez naturalne supstitucije ne može riješiti vraćanje zemlje.

VALENTINA ŽUNIĆ – PRVA BOWEN TERAPEUTKINJA U SUBOTICI

Svestranost i usavršavanje ključ su uspjeha u poslu

Neinvazivna manipulativna tehnika koja daje velike rezultate u liječenju pacijenata

Bowen terapija potječe iz Australije, a dobila je ime po svom tvorcu **Thomasu Anbose Bowenu**, koji je prije pedeset godina počeo upotrebljavati principe ove terapije. Godišnje je liječio blizu 13.000 ljudi, te je kao takav bio jedan od najuspješnijih terapeuta. Njegov cilj bio je sveukupna sustavna integracija koja bi se odrazila na pacijentovo tjelesno i psihičko stanje, promjena držanja tijela, stanje živčane napetosti, protok u krvnom i limfnom sustavu te normalizacija i optimalno djelovanje mekih tkiva. Od 1986. godine Bowen terapija se raširila najprije u zemljama engleskog govornog područja, a kasnije i dalje. **Valentina Žunić** prva je i jedina u Subotici koja prakticira bowen terapiju u radu s pacijentima. O tome kako je došla u kontakt s ovom tehnikom Valentina govori sljedeće:

OD KOZMETIKE DO BOWEN TERAPEUTA

»Kao mlađu zanimala me je njega lica i kozmetika, te sam u Mađarskoj završila nekoliko vrsta tečajeva iz ove oblasti. Kako sam se u tom smjeru željela dalje usavršavati, kada se ukazala mogućnost upisala sam se na Visoku medicinsku školu strukovnih studija u Čupriji, smjer kozmetičara-estetičara. Mi pripadamo oblasti strukovne medicine u rangu medicinskih sestara, a područje rada su nam kožna odjeljenja i estetska kirurgija. Ta škola mi je otvorila vrata za suradnju s dermatolozima,

estetskim kirurzima, tako da sam u bolnici u Čupriji radila na dermatološkom odjelu i asistrala pri estetskim zahvatima dermatologa i estetskih kirurga. Iskustva s kožnog odjeljenja omogućila su mi stjecanje uvida u to koje su prednosti, a koja ograničenja u njezi bolesnika. Na temelju tog iskustva shvatila sam prednosti bowen tehnike kojom se danas bavim. Bowen je neinvazivna manipulativna tehnika. Rade se nježni meki pokreti na mekom tkivu – mišićima, tetivama i ligamentima na određenim točkama na tijelu. Ne podrazumijeva primjenu masažnog sredstva, tako da pacijenti najčešće ostaju u svojoj odjeći, a pokreti se rade preko garderobe. Tim mekim pokretima stimulira se rad nervnog sustava. Od mjesta gdje je pokret urađen, širi se bowen impuls putovima po kojima se inače kreću nervni impulsi. Centralni nervni sustav biva obaviješten o tome postoji li u tom dijelu tijela kontrakovana fascija ili ne. Kontrakovana fascija ili ukrućena fascija znači blokadu u dijelu tijela koja onemogućuje protok kvalitetnih impulsa do mozga tako da centralni nervni sustav ostaje neobaviješten o tome da u nekom dijelu tijela postoji problem, odnosno blokada i neishranjenost tkiva. Kada bowen impulsi obavijeste mozak da negdje postoji blokada, šalju se impulsi za regeneraciju u taj predio. Fascija se opušta. Kako se fascija dekontrahira, impulsi prolaze, ishranjenost tkiva se povećava u određenom

dijelu tijela, dolazi do detoksikacije organizma i poboljšanje funkcije organa i dijelova tijela. S obzirom na to da kontrahirana fascija povlači za sobom i kontrahirani mišić, opuštanjem fascije opušta se i mišić. Dolazi do pomjeranja kostiju, te se tako objašnjava pomjeranje cijelog skeletnog sustava. Nakon osnovnih promijenjenih pokreta nakon nekoliko bowen terapija tijelo dolazi u fazu duboke relaksacije. Često pacijenti već poslije nekoliko pokreta zaspu. U fazi relaksacije pokreću se unutarnji mehanizmi samoizlječenja. Pokrećemo unutarnjeg liječnika kojeg svako tijelo ima u sebi. Promjene koje se događaju vidljive su vizualno. Pokreću se i limfna drenaža i detoksikacije i dolazi do promjene i na ćelijskoj i na nervnoj razini. Nakon nekog razdoblja tijelo samo više

utječe na one dijelove na kojima postoje veći problemi. Najčešće se javljaju pacijenti s bolovima, deformitetima kralježnice, diskus hernijama, ograničenom motorikom nekih dijelova tijela. U slučajevima gdje klasična medicina nije dala rezultate ili gdje su rezultati izostali nakon fizikalne terapije ili nekih drugih manipulativnih tehnika, nakon nekoliko bowen tretmana dolazi do umanjenja bolova, a nakon serije tretmana u ovisnosti od stupnja oštećenja i samog stanja organizma dolazi do potpunog nestanka bolova. Ova terapija djelotvorna je i kod pacijenata koji se javljaju zbog problema sa štitnjačom i hormonalnim problemima. Terapija se prilagođava dijagnozi. Postoje procedure i pravila koja se primjenjuju ovisno o stanju u kojem se tijelo nalazi. Terapija traje

od 15 do 45 minuta i sastoji se od setova pokreta i pauza. U slučaju multiple skleroze ili nakon moždanog udara radimo s malim brojem pokreta i dužim pauzama. Kod takvih pacijenata imamo sjajne rezultate, jer im se vrlo brzo poboljšava motorika i vraća koordinacija pokreta. U kretanju su sigurniji i imaju više snage. Često nam se obraćaju pacijenti s oboljenjima koja su se razvijala tijekom godina, kroničnog su tijeka i često se događa da bez obzira na to radi čega je pacijent došao, dolazi do poboljšanja i na drugom razinama. Oni koji su čuli za terapiju dolaze i imamo velike uspjehe».

NJEGA LICA

Osim *bowen* terapijom, Valentina se bavi i njegom lica u salonu. Vezano za njegu lica, Valentina objašnjava što ona danas podrazumijeva:

»Njega lica nije ono što se osamdesetih godina pod time podrazumijevalo. Danas su to procedure čija svrha nije samo estetika, odnosno kratkotrajna promjena, nego se utječe na fiziološke procese u tijelu. Napretkom tehnologije i znanosti razvijaju se novi preparati i formulacije koje su učinile iskorak u njezi kože. Aktivne kozmetičke supstance unose se duboko u kožu i dolazi do promjene u fiziologiji kože. Tako su promjene koje nastaju vidljive i dugotrajne. Ne negujemo i ne uljepšavamo samo zdravu kožu, nego se bavimo i liječenjem kože. U njezi kože postoje invazivne i neinvazivne procedure, a ja u radu primjenjujem i one invazivne. To podrazumijeva upotrebu igala. Diplomirala sam na temu *Mezoterapija, kada gdje i kako* tako da imam veliko iskustvo i na polju mezoterapije. Ona mi je i vodila u današnjem pristupu. Pristup njezi kože koji je bio prisutan osamdesetih godina ostaje na površini i ne dovodi do promjene i liječenja oboljenja, a s novim aparatima, s procedurama koje ne moraju biti bolne, dolazi do vidljivih,

trajnih promjena, bez obzira na godine starosti i problematiku koja se nalazi na koži«.

RAD U SREDNJOJ MEDICINSKOJ ŠKOLI

Osim što radi u kozmetičkom salonu i kao *bowen* terapeut, Valentina u srednjoj Medicinskoj školi budućim kozmetičarima predaje jedan od, za njih ključnih predmeta - estetiku njegu lica. O svom radu u školi i što za buduće kozmetičare to znači govori sljedeće:

»U Srednjoj medicinskoj školi predajem estetsku njegu kože. To je stručni predmet učenika smjera kozmetički tehničar. To je njihov najstručniji predmet pored kozmetologije. Estetska njega podrazumijeva sinergiju, primjenu znanja iz kozmetologije, anatomije, fiziologije u samoj kozmetičkoj proceduri. Trebaju naučiti kako pristupiti svakom pacijentu od kozmetodijagnostike - uzimanja anamneze do opredjeljenja za neku kozmetičku proceduru. To podrazumijeva pravljenje tabela kozmetičke procedure, te odabira odgovarajućih preparata prema tipu kože. Rad u srednjoj školi bio je za mene veliki izazov, no sudeći prema rezultatima koje sam postigla u prvoj godini, smatram kako sam buduće kozmetičare uspješno zainteresirati za ovaj posao«.

Fakultet koji je završila Valentini je otvorio vrata suradnje s brojnim kozmetičkim brendovima. Suradivala je s kozmetičkom kućom *Guinot* i zahvaljujući toj suradnji je na *Guinot institutu* u Parizu došla u tim menadžera ove kozmetičke kuće. Valentina Žunić primjer je uspješne žene koja je do rezultata došla isključivo velikim radom i neprekidnim usavršavanjem. Što se tiče same *bowen* terapije, Valentina se nakon dvije godine primjenjivanja ove metode i sama zadivi rezultatima koje ona donosi, čak i kod pacijenata kod kojih su konvencionalne metode zatajile.

Aleksandra Prčić

JP »PALIĆ – LUDAŠ«, Palić, Kanjiški put 17a

Temeljem Programa provođenja mjera za zaštitu usjeva i zasada, poljoprivrednog zemljišta, poljskih putova i kanala od poljske štete na području Grada Subotice za 2016. godinu br. 238/16 od 16. 5. 2016. godine raspisuje se:

OGLAS

za prijem u rad na temelju ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova, zbog povećanog obima posla

1. Koordinator..... 1 izvršitelj

Uvjeti:

– VII. stupanj stručne sprema Poljoprivrednog fakulteta, dipl. agronom

– prometna dozvola B kategorije

2. Poljočuvnik 8 izvršitelja

Uvjeti:

– Srednja stručna sprema

– prometna dozvola B kategorije

– poznavanje jezika sredine

Zainteresirani kandidati trebaju priložiti:

– CV

– ovjerenu fotokopiju diplome

– Liječničko uvjerenje o općoj zdravstvenoj sposobnosti

Rok za podnošenje prijave je 5 dana od dana objavljivanja oglasa.

Prijave se podnose poštom ili osobno, na adresu JP »Palić Ludaš«, Palić, Kanjiški put 17a, s naznakom »Oglas za poljočuvarsku službu«.

U Paliću, 17. 5. 2016. god

Direktor, Dr. Márton Ferenc, v. r.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, na osnovu članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl glasnik RS« br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nosilac projekta »NIS-GASPROM BEOGRAD« AD Novi Beograd, Milentija Popovića 1 podnio je dana 26. 5. 2016. godine pod brojem IV-08-501-148/2016, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Stanica za opskrbu gorivom 'Palić' koja je predviđena za rušenje s izgradnjom nove«, na katastarskoj čestici 922 i 923/2 KO Palić, ulice Splitska aleja i Horgoški put (46.102437°, 19.761749°).

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nosioca projekta, može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, II. kat, soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavještenja mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu: zivotnasredina@subotica.rs.

Zbog čega ste se vratili kući?

RENATA MAŠIREVIĆ,
Sombor

Kvalitetniji i sigurniji život

Otac mi je Somborac, a ja sam rođena u Brazilu. U Sombor sam prvi put došla kada sam imala 13 godina. Doveo me je otac da upoznam njegov rodni grad i kulturu. Za tri mjeseca naučila sam jezik, godinu i pol provela sam u Somboru i tu završila osmi razred. Još tada mi se dopao život u Somboru. Prošlo je zatim 30 godina dok ponovno prije dvije i pol godine nisam došla u Sombor. Provela sam ovdje mjesec dana i zatim odlučila da ću ostati i živjeti ovdje zato što se ovdje kvalitetnije, jeftinije i sigurnije živi. Došao je i moj sin, jer mi je želja bila da vidi i upozna novu kulturu. Prvi puta je mogao ići sam u školu pješice. U Brazilu je tako nešto nezamislivo, jer su razdaljine velike. Dopada mi se što postoje četiri godišnja dobar, jer u Brazilu je sve uvijek zeleno i razlika je samo u tome da li, ili ne, pada kiša. Kada je najhladnije, temperatura je samo osam stupnjeva. Nedostajala mi je i domaća hrana. Gurman sam i volim da jedem. Sanjala sam pljeskavice i čevape 30 godina, burek i doboš tortu. Za razliku od Brazila ovdje se mnogo više jede svinjsko meso i to je ono na što se još navikavamo.

Ljudi, kada čuju da sam se iz Brazila preselila u Sombor uglavnom, misleći da je tamo život lagodan, kažu da smo ljudi što smo iz Brazila došli ovamo. Mnogi ne znaju da je tamo gospodarska i politička kriza. Nije ni ovdje lako, ali po meni ovo je ipak bolja sredina za život. Zbog veličine Brazila imate osjećaj kao da živite u nekoj izolaciji, a ovdje su vam zemlje koje vas okružuju tako blizu.

Z. V.

STANKO KRSTIN,
Novi Sad

Najbitniji je odnos prema radu

U Njemačku me je odveo posao davne 1971. godine. Otišli smo na godinu-dvije, a ostali cijelo desetljeće. Te 1981. i još negdje do 1985. godine ljudi su se još uvijek vraćali na ove prostore, zarađeno ulagali u pokretanje privatnog biznisa. Kasnije više nije bilo masovnih povrata ljudi u bivšu Jugoslaviju, samo pojedinačnih. Istina, tada se ovdje bolje živjelo nego u Njemačkoj, prije svega opuštenije. Iz Njemačke se donijelo i nešto novaca, ali prije svega riječ je o drugačijem odnosu prema radu, ozbiljnosti, istrajnosti i organiziranosti. Primjerice, kao Auslander, za 10 godina života u Njemačkoj niti jedanput se nisam osjećao kao stranac, kao nedobrodošao ili slično. Za isti posao, ista znanja i sposobnosti zarađivao sam istu plaću koju su zarađivali i Nijemci. Tamo sam unaprijedio ozbiljan odnos prema poslu, istrajnost, postizanje visoke kvalitete i ponovljivost istog na dulji niz godina. Nijemci imaju jednu izreku: »Langsam aber sicher«, polako se postiže kvaliteta. Nema kampanjskog rada, vrlo su bitne temeljne pripreme i planiranje svakoga posla. Nema malih poslova, svaki kupac je jednako bitan, bio mali ili veliki, iako moram priznati da se danas i u Njemačkoj to mijenja, jer njihove tvrtke kupuju fondovi kojima je bitan samo novac u kratkom roku. Zahvaljujući navikama i principima stečenim u Njemačkoj moje poduzeće za 20 godina postojanja nikome ništa ne duguje. Taj odnos prema radu i radnicima, prema državi, dobavljačima i klijentima, te visoka razina organiziranosti, po meni je najbitnije što sam donio iz Njemačke. Zbog toga mi je i neshvatljiva beskrupuloznost jednoga dijela naših biznismena, kojima nisu svete ni država, ni radnici, ni dobavljači.

I. A.

ZVEZDANA ZDOLEC,
Sonta

Pobjegla u mir

U Sontu sam se vratila prije osam godina. Rođena sam i do dvanaeste živjela u Sloveniji, narednih sedamnaest godina u Austriji. Završila sam trgovačku školu i odmah se uposlila. Tamo je tempo rada iscrpljujući, bar u trgovini. Austrija je visoko razvijena turistička zemlja, pa je i čitav sustav trgovina podređen zahtjevima onih koji tamo ostavljaju novce. To za uposlenike znači iscrpljujući rad od jutra do sutra. Istina, zarade su vrlo dobre, osobito u odnosu na ove prostore, ali s druge strane, mladi čovjek nikada nema vremena za sebe, za opuštanje, niti za neke normalne izlaske. I kao posljedica takvog tempa, pod stalnim je stresom. U jednom momentu kod mene je došlo do nekog zasićenja. Nisam mogla dalje živjeti tim tempom, neki izlaz sam morala pronaći. Sve sam presjekla, život mi se okrenuo naglavce. Majka mi je već otišla u mirovinu i za stalno se vratila u svoju rodnu Sontu. U dogovoru s njom odlučila sam i ja poći u tom smjeru. Malo netipično za mladu ženu, svoj novi život našla sam u poljoprivredi, u prirodi, dušu mi je ispunio Dunav. Imamo obiteljsko imanje i tri kuće o kojima zajednički skrbimo. Od imanja i majčine mirovine prihodujemo sredstva za život, ja se osobno angažiram u održavanju kuća i okućnica. Volim povrtlarstvo, uživam u uzgoju cvijeća. Sebe stopostotno nalazim u tim poslovima. Zahvaljujući boravku u prirodi, našla sam svoj unutarnji mir i veliko zadovoljstvo novim načinom života. Ona urbana užurbanost ni malo mi ne nedostaje, pa iako je bilo ozbiljnih poziva da se vratim u Austriju, pa i da odem u Švicarsku, riješila sam zauvijek ostati u mojoj Sonti.

I. A.

RAZGOVOR POVODOM OTVARANJA BUNJEVAČKE SOBE:

IVAN PIUKOVIĆ, NOSITELJ PROJEKTA

Autentična čista soba

je planirana postavka radnih alata i drugih potrepština, a u drugoj će biti tzv. čista soba koja će biti opremljena identično po uzoru na negdašnje sobe kakve su se nalazile u gotovo svakoj kući naših predaka.

Kakve su sve radnje i preinake izvršene u njenoj pripremi?

Zatečeni prostor je imao samo ravne zidove i plafon, pa smo morali stavljati gredice, »slime«; premještali smo vrata, ubacili dva umjetna i jedan manji prozor i sve ostale radnje nužne za prilagođavanje prostora njegovoj novoj namjeni. Radovi su počeli iza Nove godine, nakon *Prela sićanja*, kada smo i raspisali javni natječaj putem kojeg smo dobili najboljeg ponuđača, tvrtku *Željka Gilice*.

Tko je sve sudjelovao u radovima oko opremanja i dotjerivanja Bunjevačke sobe?

Ja sam tim koji je sudjelovao u radovima opremanja nazvao Organizacijskim odborom etno sobe, a njega čine: **Grgo Piuković**, **Marga Lendvai**, **Ružica Šimić**, **Senka Davčik** i moja malenkost.

Kako ste uspjeli realizirati vjerodostojnost izgleda tradicionalne bunjevačke čiste sobe i na koji način ste uspjeli prikupiti nužne eksponate?

Najlakši dio posla je bilo sređivanje samog prostora, ali tada je došla na red najteža zadaća: opremanje i popunjavanje nužnih izložbenih postavki buduće *Bunjevačke sobe*. Zahvaljujući darovima i posuđenim eksponatima iz kolekcija Grge Piukovića i Marge Lendvai, sakupljačima starih etno stvari, uspjeli smo opremiti dio sobe, ali to ipak nije bilo dovoljno za potpuno opremanje. I onda se jednoga dana mom ocu Grgi telefonom javio **Pajo Evetović** i ponudio na dar kompletno opremljenu *Bunjevačku sobu* iz svoje kuće u Keru. Mi smo je otišli pogledati i ostali zaprepašteni. Na jednom mjestu je bilo sve ono što nam je bilo potrebno za našu postavku. »Astal«, »šifonjer«, slike, krevet, posuđe, ukrasi... Riječju, baš sve i mi smo se vratili kamionom, prevezli cijelu sobu u HKC-u *Bunjevačko kolo* i zahvaljujući našem darodavcu, kojem se još jednom zahvaljujemo, uspjeli smo u potpunosti finiširati opremanje.

Naravno, cijeli projekt ne bi bilo moguće realizirati bez odgovarajuće financijske potpore. Tko je osigurao novčana sredstva zahvaljujući kojima je zaživjela *Bunjevačka soba*?

Projekt je realiziran sredstvima iz državnog proračuna Hrvatske namijenjenog za programe i projekte udrugama Hrvata izvan RH, uz potporu Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i Veleposlanstva Hrvatske u Srbiji, sredstvima donatora iz HKC-a *Bunjevačko kolo* i volonterskim radom svih navedenih ljudi koji su činili naš mali organizacijski odbor.

Kada će Bunjevačka soba u HKC-u Bunjevačko kolo biti otvorena za javnost?

Svečano otvorenje *Bunjevačke sobe* je bilo planirano za četvrtak, 19. svibnja, a ova etno postavka će biti uvrštena i u program *Noći muzeja*, koja se održava u subotu, 21. svibnja, pa će njeno otvaranje doživjeti svojevrsnu dvostruku premijeru.

Otvaranjem za javnost ova etno postavka predstavlja i prvi korak budućeg muzeja Dužijance čija je realizacija također u planu. Na koji način će za javnost raditi postavka Bunjevačke sobe?

Idea je da dio postavke budućeg muzeja bude upravo tu u ovom prenamijenjenom prostoru HKC-a *Bunjevačko kolo*, i svi posjetitelji i gosti *Dužijance* će imati priliku doći i pogledati kako je nekada izgledala autentična *Bunjevačka soba*. To je jedan posve novi sadržaj, a također postoji dogovor o suradnji s HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta temeljem kojeg će u budućnosti postojati mogućnost posjeta njihovih gostiju kod nas i naših kod njih.

Što po Vašem mišljenju, u smislu očuvanja identiteta i kulturnog naslijeđa bunjevačkih Hrvata, znači ova etno postavka Bunjevačke sobe?

Jako je važno što smo mi sad u prilici pokazati javnosti kako je naš svijet nekada živio, a sve vezano uz tradiciju, narodne običaje i kulturu bunjevačkih Hrvata. Osobno sam jako sretan i zadovoljan što smo napokon uspjeli napraviti nešto vrijedno što će ostati za buduća pokoljenja.

Dražen Prčić

Od četvrtka, 19. svibnja, u prostoru HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici za javnost će biti otvorena postavka *Bunjevačke sobe* u kojoj će biti izloženi svi eksponati koji su krasili nekadašnju zasebnu prostoriju u brojnim kućama bunjevačkih Hrvata. Zahvaljujući entuzijazmu jedne skupine ljudi predvođenih nositeljem projekta **Ivanom Piukovićem**, uz osigurana nužna financijska sredstva, svi zainteresirani posjetitelji od sada će imati priliku pogledati autentični izgled tzv. čiste sobe.

Kako je došlo do ideje da se napravi postavka Bunjevačke sobe u HKC-u Bunjevačko kolo u Subotici?

Idea o *Bunjevačkoj sobi* postoji već godinama i napokon je došlo do situacije da se ona može praktično realizirati. Veliki poticaj mi je davala **Ružica Šimić**, ohrabrujući me u smjeru započinjanja radova na realizaciji i odlučili smo krenuti u ovaj projekt.

U kom prostoru je smještena Bunjevačka soba?

U HKC-u *Bunjevačko kolo* postoji jedna manja prostorija u kojoj su nekada bili domari i vešeraj i došli smo do zaključka kako se u ovom prostoru može smjestiti izložbena postavka planirane *Bunjevačke sobe*. Ovaj prostor ima dva dijela: u prvom

Kula kraj jezera

NEKAD
i
SAD

Bagolyvár, Sovina utvrda, uzdiže se na travnjaku kraj Paličkog jezera, pogledu dostupna sa svih strana, ali i samotna, jer je godinama izvan funkcije. Lijep i neobičan katni objekt posred turističkog centra nema sada niti ugostiteljski niti turistički sadržaj. U vrijeme kada je nastala stara fotografija, 1954, to je bio ferijalni dom.

Građevina koja svojim oblikom u cjelini podsjeća na toranj, na kulu, nastala je 1891. godine zajedno sa susjednom vilom *Lujza*, unutar sportskog kompleksa **Lajosa Vermesa**, osnivača Paličke olimpijade 1880. godine. U tada novoizgrađenoj zgradi – kuli, vili »švicarskog tipa«, odsjedali su gostujući sportaši na pripremama i sportskim natjecanjima.

U neposrednoj blizini objekta *Bagolyvár* podignut je 2004. godine spomenik svestranom sportašu Lajosu Vermesu (1860. – 1945.), začetniku igara »Palička olimpijada« (odvijale su se u razdoblju od 1880. do 1914.).

Objekt u staro vrijeme okružen sportašima i živoušću sportskih priprema i natjecanja, a kasnije mladima uključenim u Ferijalni savez, vremenom je u turističkim planovima ostao skrajnut i prazan. Restauracija nije dovršena. Prozori su još prekriveni privremenim panoima, a nova boja na fasadi već oštećena..

K. K.

TREĆA STRANA MEDALJE

Što skele kriju?

U zaštićenom centru Subotice ponovno se mogu vidjeti građevinske dizalice, stručno: stubni kranovi koji rade na dvije lokacije. »U Subotici se ponovno gradi« rekli bi neki vlastima bliski mediji. Jedna lokacija je otvorena skoro prije deset godina, točnije koncem 2007. Tadašnja gradska uprava, na čelu s gradonačelnikom **Gézom Kucserom**

fasadne stolarije (u ovom slučaju aluminijski prozori) i konačnu obradu fasadnih zidova prema trgu i prema Korzou. Popularno, ovi radovi se zovu »zatvaranje fasade«. Koliko je meni poznato finalno pokrivanje krovova još se ne radi, jer bi samo u tom slučaju objekt stvarno bio zatvoren. Ako se to dogodi, onda će radovi biti gotovi 45 posto.

Druugo gradilište je tek otvoreno. Početkom ove godine su dvije stare zgrade porušene u ulici Sándora Petőfija, koje su se nalazile između zgrade Gimnazije i zubne poliklinike da bi se dobila građevinska parcela veličine cca. 3.000 m². Usporedbe radi kao pola veličine teritorija susjedne Gimnazije. Sudeći po tek započetom iskopavanju podruma i ova zgrada će biti poprilično velika i bit će konkurent susjednoj Gimnaziji. Između ova dva relativno bliska gradilišta ima dosta sličnosti, poput prosvjeda građana i političara prilikom rušenja spomenutih zgrada.

VEZE ZGRADE I ČOVJEKA

Svaki čovjek ima neku svoju vlastitu vezanost za neku zgradu u kojoj je više puta boravio, bila to npr. zgrada škole ili kazališta. Mene za dvije zgrade, Kazalište i Gimnaziju, vezuju mnogi doživljaji iz mladosti prije odlaska na studije. Gimnazija mi je četiri godine bila drugi dom, i kao srednjoškolci imali smo povlaštene ulaznice na predstave. Pamtim gostovanja Srpskog narodnog pozorišta iz Novog

Sada, operne i baletske predstave: *Traviatu*, *Trubadura* i **Orffovu** *Carminu Buranu*. Tu sam slušao **Mozartov Requiem** u izvođenju zbora i orkestra JNA iz Beograda. Za pamćenje su bile i predstave mađarske Drame sa izuzetnom scenografijom, drame *Dom Bernarda Albe* (**Lorca**), kao i gostovanje kazališta iz Kaposvára s predstavom *Mara - Sad*, koja je te godine pobijedila i na Beogradskom BITEF-u. Ne želim dalje »nostalgirati«, samo sam želio ukazati na to da je nekoć u Subotici postojao živ i raznovrsni scenski program u odnosu na sadašnjost, jer današnja scena, »kazališta iz nužde« ima ograničene kapacitete i tehničke mogućnosti i skoro nikakvu akustiku.

OD NATJEČAJA DO NATJEČAJA

U vrijeme »rističevanja« rodila se ideja da za rekonstrukciju kazališne zgrade treba raspisati međunarodni arhitektonski natječaj. Prije toga odbačena je ideja koju su zastupali djelatnici Zavoda za zaštitu spomenika kulture da se zgrada vrati u prvobitno stanje, kako ju je projektovao **János Scultéti** 1845. godine. Uslijed turbulentnih događaja u SFRJ, od planiranog međunarodnog pa potom jugoslavenskog na kraju je Grad raspisao natječaj na teritoriju Srbije. Na ovom natječaju nije nitko dobio prvu nagradu, ali drugonagrađeni konkurenti tijekom vremena postali su projektanti

sadašnje zgrade u izgradnji. Na prosvjed građana zbog planiranog rušenja (10.000 potpisa) i što nije prikazana maketa budućeg Kazališta »reklamni tim« je

Gradilište kazališta

tvrdio da će raspisati natječaj za fasadu, što nikad nisu učinili, samo su istakli veliki reklamni pano s jednom varijantom budućeg izgleda. Za fasadu buduće zgrade pokraj Gimnazije, kako sam saznao, raspisan je međunarodni natječaj na koji je pristiglo 130 (!) radova, jedan čak iz SAD-a. Možda čekaju završetak natječaja, pa da istaknu obaveznu gradilišnu tablu s podacima o projektantu, izvođaču, slikom projekta itd. Kao i u slučaju Kazališta, javnost će (građani), tek kada skele budu uklonjene, znati što se zapravo izgradilo, pa se tada može krenuti s raspravom: sviđa mi se, ne sviđa mi se...itd.

Zs. Sz

Gradilište pored Gimnazije

i njegov »tim za promociju« projekta nove kazališne zgrade tvrdili su da će za četiri godine biti završena gradnja revitalizirane, rekonstruirane i dograđene zgrade subotičkog Kazališta. U to doba šef Saveza vojvođanskih Mađara, sada pokojni **József Kasza**, veliki pobornik novih kazališnih dasaka, nažalost nije doživio premijeru u novoj zgradi, kako je to obećavao građanima. Na zgradi se trenutno rade tzv. fasaderski radovi što podrazumijeva ugradnju

RASADNIK MIHALEK SONTA

Uporni opstaju

Pokrenula privatni biznis vođena željom da djeci pruži što više majčinske ljubavi i dobar kućni odgoj

Održavanje vrta svakidašnja je obveza, a njegovo uređenje i izgradnja velika je želja i još veće zadovoljstvo za sve koji žive u kućama. Sam boravak na vlastitom otvorenom, a na bilo koji način ograđenom prostoru, u čovjeku stvara veliku želju za njegovim uređenjem, kako bi ubuduće predstavljao malu oazu prirode u koju svakog momenta može pobjeći iz urbane džungle kojom smo okruženi. Uređenje vrta, poput uređenja bilo kojeg drugog dijela kuće, zahtijeva dobru pripremu i planiranje. Potrebno je obratiti pozornost na to čemu će vrt služiti, gdje je smješten u odnosu na ulicu, koja mu je pozicija u odnosu na kuću i pomoćne zgrade, kako je osvijetljen i slično. Danas mnogi žele urediti taj svoj djelić raja na zemlji, ali jednostavno, nedostaje im mašta, znanje, iskustvo. Stoga se mnogi obraćaju profesionalcima, kako bi riješili taj problem.

NETIPIČNO POLJOPRIVREDNO GOSPODARSTVO

Jedna obična internetska ponuda za prodaju četinara, ukrasnog šiblja, perena, drveća i vodenog raslinja, te gradnju umjetnih jezeraca i fontana, zalivnih sustava, uključujući i uređenje zelenih površina i vrtova dovest će vas na adresu Apatinski put bb Sonta. U kući od čijeg vanjskog uređenja zastaje dah, na prostranom placu je smješten, kako nas ploča pored ulaza obavještava, Rasadnik Mihalek. Široko nasmijana i predusretljiva tridesetosmogodišnja vlasnica **Dijana Mihalek** srdačno će dočekati svakog posjetite-

lja, bio on ozbiljni kupac ili samo obični namjernik, navratio po dobar savjet glede uzgoja raslinja. Uz komad torte i kavu i autor ovih redova doznao je puno o obiteljskom poslu Mihalekovih. Dijana razložno, smireno, pripovijeda o napuštanju dobro plaćenog, ali nekreativnog posla u *Apatinskoj pivovari* i upuštanju u avanturu, izvjesnu u privatnom biznisu. Otvoreni pogled odaje joj unutarnji mir i zadovoljstvo, oči joj bljesnu posebnim sjajem dok priča o obitelji, o suprugu **Damiru** i o djeci **Jeleni** i **Luki**.

»Vođena željom da što više vremena provedem u krugu obitelji, a djeci pružim što više majčinske ljubavi i dobar kućni odgoj, opredijelila sam se za ovaj posao. Od 1999. godine bila sam uposlena u *Apatinskoj pivovari*, radila sam u punioni. Nisam imala nikakvih izgleda za posao u struci ekonomista, za što sam se školovala. Rad uz beskrajnu traku bio je dosadan, nekreativan, a jedina satisfakcija bila su mi vrlo solidna primanja. Damir je imao registrirano malo poljoprivredno gospodarstvo, pa se uz njegove prihode i moju plaću moglo solidno živjeti. No, za vrijeme trudničkog dopusta, nakon rođenja mlađeg djeteta, osjetila sam da bismo nešto trebali mijenjati. Odluku nismo donijeli naprečac, razmotrili smo više opcija i na koncu se opredijelili za ideju otvaranja neke vrste rasadnika jednogodišnjih vrsta cvijeća. No, pokazalo se da ni to nije dovoljno; trebalo nam je nešto što će trajati kroz cijelu godinu, kako bi nam od toga posla ostajala bar jedna prosječna plaća. Tako smo ušli u proizvodnju trajnica, ukrasnog raslinja i u usluge uređenja dvorišta

i vrtova. Tu sam našla sebe, jer sam došla u priliku da zarađujem kruh onim što od mladosti volim. Puno sam učila, rabila sam svu dostupnu literaturu, a nisam se ustručavala niti od učenja od onih koji su u toj vrsti posla već daleko odmakli. Tako smo razvijanjem ovoga rasadnika usavršavali i svoje znanje i mislim da danas za nas u ovom poslu nema nerješivih problema. Za nas je bila i velika povoljnost to što sredstva u razvijanje ovoga posla nismo morali uložiti odjedanput, u samom početku. Startali smo u granicama svojih trenutačnih financijskih mogućnosti, a u širenje posla ulagali smo sredstva tempom kojim su nam i pristizala.«, priča Dijana.

RAZVIJANJE POSLA I PERSPEKTIVE

Mihalekovi u novom poslu nisu srljali. Radili su sustavno, počeli su s proizvodnjom trajnica na dvjestotinak četvornih metara u sklopu poljoprivred-

nog gospodarstva. Oprezni, kakvi jesu, prikupili su i sve relevantne informacije glede pravnog statusa i obveza prema državi. Tek kad su s više strana dobili precizna tumačenja, opredijelili su se za konačni oblik i status svojeg gospodarstva. Damirov resor je ratarstvo, a Dijanin, po konačnoj formi i statusu, proizvodnja ukrasnog bilja. Kad god mu ostane imalo slobodnog vremena, Damir priskaka u pomoć Dijani na poslu u rasadniku ili na uređenju vrtova njezinih klijenata. Kako se posao širi, često ni ta pomoć nije dovoljna, pa se ukaže i potreba za angažmanom dodatne radne snage.

Kruha ima za sve nas, samo je potrebno razviti dobru ideju, kaže Dijana Mihalek

»Za našu proizvodnju Sonta baš i nije bila dovoljno veliko tržište. U početku je prodaja bila dosta slaba. Zbog toga smo se okrenuli suvremenim tehnološkim metodama. Otvorili smo internetsku stranicu, danas ju sama uređujem. Istina, to mi oduzima dosta vremena, ali mi je i u velikoj mjeri unaprijedilo plasman proizvoda i usluga. Svakom tko mi se javi nastojim korektno odgovoriti na pitanja, dati kvalitetan savjet i na vrijeme poslati poručenu robu. Po komentarima bih rekla da su klijenti vrlo zadovoljni ovim načinom rada.«, kaže Dijana. Poslije dosadašnjeg iskustva u privatnom poslu preporučila bi svima koji se dvoume da se opredijele za ovaj način rada i da u svemu budu ustrajni.

»U ovoj nemogućnosti upošljavanja kao nekada mladima bih savjetovala da se okrenu vlastitom biznisu. Kruha ima za sve nas, samo je potrebno razviti dobru ideju. Privatni biznis je izazov, kojega pojedinac može prihvatiti, a ne mora. Mislim da treba u svaku situaciju ući hladne glave i s puno upornosti i odlučnosti, jer nitko se nije preko noći obogatio poštenim radom. I kad mi je bilo najteže, kad sam počinjala, nekako sam znala da će se upornost i ustrajnost isplatiti, što je vrijeme pokazalo točnim. Tek nakon pet godina rada došla sam na financijsku ništicu, ali mi je ostala materijalna osnova i razrađen posao za budućnost.«, završava priču Dijana

Ivan Andrašić

TJEDAN U BAČKOJ

Gospodari života

U poslijeratnom razdoblju kada su iz Vojvodine protjerani Njemci, a imućnijim seljacima oduzeta zemlja stvarani su veliki poljoprivredni kombinati koji su trebali biti okosnica gospodarskog razvoja. Dobivali su na tisuće hektara podržavljene zemlje, koju je, s tada još uvijek oskudnom mehanizacijom, trebalo obrađivati. Svaki par radničkih ruku spreman za rad na njivi, u staji ili oborima bio je dobrodošao, pa su zarad rada u kombinatima u Bačku stizali i ljudi iz drugih krajeva. Smještaj su dobivali ili na kaštelima i biroškim kućama ili su građene namjenska naselja za njih. Ta mala naselja zvala su se uprave, a u Somboru je svaka uprava imala svoj redni broj. Prva, druga, pa tako redom, do devete uprave. Vremenom su oni vrjedniji i snalažljiviji napuštali taj smještaj na upravama i kupovali ili gradili kuće u najbližim selima, ali mnogi su i ostali. Živjeli su tu kao da su kuće njihove, krpali ih, obnavljali, podizali djecu. I plaćali troškove struje i stanovanja kombinatima koji su bili vlasnici tih uprava. I tako godinama. Što godinama? Desetljećima. Sve dok se nije dogodila privatizacija. A onda su preko noći vlasnici tih naselja postali oni koji su kupili nekada društvene kombinatne. Najdrastičiji, ili bolje reći najbizarniji, primjer je primjer Devete uprave kod Aleksa Šantića u čijem sastavu je i čuveni *Fernbahov dvorac*, koji je preko noći postao privatno vlasništvo. No, neću o Fernbahovom dvorcu već o jednom drugom slučaju koji se događa ovih dana, na jednoj od takvih uprava. Opet preko noći vlasnik jedne od tih uprava i to one u Gakovu, koja pripada *Graničaru*, postalo je poduzeće jednog od trenutačnih moćnika. Dano mu je za dug koje to poduzeće, koje je inače u stečaju, ima prema njemu. I opet preko noći za one koji su tu godinama mirno živjeli dogodila se drastična promjena, jer su im umjesto redovitih računa za struju, očitane s njihovih strujomjera, stigli računi s višestruko većim iznosima. Čude se oni tome i uporno tvrde da kako nikakvog duga nema, ali kome da se žale? Je li to netko i njih dao za neki dug ili samo zemlju i kuće? Tko je sada gospodar njihova života i što ih od tog gospodara još čeka? Hoće li sutra htjeti rušiti te kuće ne bi li dobio još koje parče zemlje? Upitnici se samo nižu, a strah ljudi raste. Još je veći, jer onaj koji je postao vlasnik onoga što su oni kao svoje koristili desetljećima, šuti. Šuti, kao što je šutio i kada su ga prozivali kao uzurpaatora državnih njiva, kada su ga prozivali kao nekoga tko ne da seljacima da prežive s 10-20 hektara državnih oranica. Može mu se.

Z. V.

ČLANOVI ZAJEDNICE PROTJERANIH U SRIJEMU

Posjet zavičajju

Osječki ogranak Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Baranje tradicionalno bar jednom godišnje organizira izlet-hodočašće u Vojvodinu u mjesta iz kojih su Hrvati protjerani 90-ih godina.

Tako je bilo i ove godine: u subotu, 14. svibnja, 50 osoba iz Zajednice boravilo je u svojem zavičajju. Među njima je bilo ljudi iz Golubinaca, Rume, Kukujevac, Srijemske Mitrovice, Gibarca, Šida, ali i njihovih prijatelja iz Osijeka i okolice koji su željeli posjetiti mjesta u Srijemu.

Domaćin boravka u Srijemskoj Mitrovici je bio predsjednik Hrvatskog kulturnog centra *Srijem-Hrvatski dom Krunoslav Đaković*, koji je omogućio posjet katedrali Sv. Dimitrija, razgledavanje carske palače, razgledavanje grada i druženje u prostorijama HKC-a. Nakon toga pošlo se u Rumu gdje je domaćin bio **Pavle Škrobot**, predsjednik mjesnog HKPD-a *Matija Gubec* koji je sa svojim suradnicima omogućio posjet crkvi i druženje u prostorijama Društva, gdje su vidjeli izložbu i povijesne podatke u slici i riječi o djelovanju Društva. Tom prigo-

dom dogovoreni su budući oblici suradnje koja bi se mogla provesti kako u Rumi, tako i u Osijeku.

U popodnevnom satima izletnici-hodočasnici su stigli u Golubince gdje im je domaćin bio vlč. **Vjekoslav Lulić** i predstavnici HKPD-a *Tomislav*. Tu je organiziran zajednički ručak, kulturno-umjetnički program uz tamburaše, obilazak mjesta i susreti s rodbinom i prijateljima. Kao i uvijek, i ovo je hodočašće članova Zajednice protjeranih završilo svetom misom koju je predvodio vlč. Lulić.

U svim mjestima se razgovaralo o životu i položaju Hrvata

u Vojvodini, o mogućnostima neposrednije suradnje iseljenih i onih koji su ostali, osobito na kulturnom planu. Naglašeni su međusobni susreti s obje strane granice, uz suradnju na projektima koji sve to mogu osigurati.

Na povratku kući iskazano je zadovoljstvo boravkom u Srijemu i dogovorena su sljedeća odredišta koja članovi osječkog ogranka Zajednice još nisu posjetili. Ponijeli su sa sobom svoje uspomene, dašak rodnoeg kraja, poneku fotografiju, pozdrave rodbine i prijatelja i obostranu želju za budućim susretima.

I. A. P.

300. OBLJETNICA SVETIŠTA GOSPE TEKIJSKE

Međunarodni znanstveni simpozij u Petrovaradinu

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i Svetište Gospe Tekijske u Srijemskoj biskupiji organiziraju Međunarodni znanstveni simpozij prigodom 300. obljetnice svetišta Gospe Tekijske. Simpozij će biti održan danas i sutra, 20. i 21. svibnja, u svečanom salonu Oficirskog paviljona (Petrovaradinska tvrđava 2) u Petrovaradinu.

Prvog dana, u petak, 20. svibnja, u 9 sati predviđeno je otvorenje simpozija uz pozdravne govore. Prvo, uvodno predavanje od 9:15 održat će prof. dr. **Salvatore M. Perrella** (Rim) na temu *Mariologija danas*. Od 9:50 uslijedit će predavanje prof. dr. **Ivana Dugandžića** (Međugorje) na temu *Blažena Djevica Marija u Novome zavjetu, s posebnim osvrtom na Ivanovo Evanđelje i knjigu Otkrivenja*. Doc. dr. **Drago Tukara** (Đakovo) predavanje o *Marijinu djevičanstvu u crkvenih otaca* održat će od 10:10 sati, a potom će uslijediti rasprava i stanika.

Predavanja će biti nastavljena u 11:20 kada će izv. prof. dr. **Ivica Raguz** (Đakovo) izlagati na temu *Blažena Djevica Marija Bogorodica – teološki pogled*. U 11:40 doc. dr. **Boris Vulić** (Đakovo) govorit će o *Teološkim porukama Marijina uznesenja na nebo*, a od 12 sati prof. dr. **Mladen Parlov** (Split) izlagat će na temu *Crkva i Bezgrješna: aktualnost dogme o Bezgrješnom začecu*. Moderator će biti dr. **Zdenko Ilić**.

Poslijepodnevni dio programa moderirat će mr. **Hrvoje Kalem**. Predavanja će započeti u 15 sati kada će izv. prof. dr. **Predrag Dragutinović** (Beograd) govoriti na temu *Blažena Djevica Marija u pravoslavlju: sjaj Crkve i ikona ljudske ljepote*. Od 15:20 doc. dr. **Lidija Matošević** (Zagreb) izlagat će na temu *Karl Barth o Mariji*, a od 15:40 doc. dr. **Davor Vuković** (Đakovo) pojasnit će *Fenomenologiju hodočašća i marijanskih svetišta*.

Nakon rasprave i stanke predavanja će se nastaviti u 17:10 kada će prof. dr. **Marina Vicelja – Matijašić** (Rijeka) govoriti o *Ikoničnosti Gospe Tekijske u svjetlu slike Salus populi romani*. Od 17:30 izv. prof. dr. **Milica Lukić** (Osijek) izlagat će na temu *Gospa Tekijska u literaturi*, a od 17:50 prof. dr. **Hrvojka Mihanović – Salopek** (Zagreb) govorit će o *Marijanskim pjesmama u molitveniku i pjesmarici Ružica zlamenita Ilije Okrugića Srijemca*. Prvi dan završit će plenarnom raspravom, te misnim slavljem koje će započeti u 19 sati.

Drugi dan simpozija, 21. svibnja, započet će misnim slavljem u 7:30 sati. Program će moderirati doc. dr. **Darija Damjanović Barišić**, a početak je predviđen u 9 sati. Prvo izlaganje u 9:10 imat će mr. **Tadija Crnjak** (Đakovo) na temu *Crkvene i političke prilike u Srijemskoj biskupiji u drugoj polovici 18. st.* Od 9:30 dr. **Robert Skenderović**, viši znanstveni suradnik (Slavonski Brod) izlagat će na temu *Bitka kod Tekija – odlučujući poraz Osmanlija u Podunavlju*. U 9:50 izv. prof. dr. **Dragan Damjanović** (Zagreb) govorit će o *Arhitekturi crkve Snježne Gospe na Tekijama*, a od 10:10 prof. dr. **Emanuel Hoško** (Trsat) govorit će o *Visokoj teološkoj školi u Petrovaradinu u 18. st.* Nakon rasprave i stanke, drugi niz predavanja započet će u 11:10 kada će prof. dr. **Mijo Korade** (Zagreb) govoriti o *Tekijama u vrijeme isusovaca*. U 11:30 mr. **Dominik Deman** (Subotica) izlagat će na temu *Ilija Okrugić – upravitelj svetišta na Tekijama i povjesničar Srijema*. U 11:50 **Ivana Andrić – Penava**, dipl. pov. (Zagreb) predstaviti će rad *Štovanje Breunerova brijestasa slikom sedam žalosti Blažene Djevice Marije*, a u 12:10 **Ankica Landeka**, dipl. theol. i dipl. knj. (Đakovo) govorit će na temu *Ex libris petrovaradinske knjižnice*. Simpozij će završiti plenarnom raspravom.

(www.srijembiskupija.rs)

TJEDAN U SRIJEMU

Novi sazivi u Srijemu

Protekli tjedan u Srijemu protekao je u priprema za formiranje novih saziva lokalnih parlamenata nakon održanih izvanrednih parlamentarnih, pokrajinskih i lokalnih izbora. U Srijemu na lokalnom nivou, najzapadnija srijemska općina, prva je formirala novi saziv tijela vlasti. Tako su već u ponedjeljak, 16. svibnja, u klupe sjeli novi vijećnici šidskog parlamenta, koji bi, prema obećanjima, trebali u naredne četiri godine provoditi volju građana i donositi važne odluke. A odluke koje će se donositi, barem prema najavama novih čelnih ljudi, bit će usmjerene na omogućavanje boljih uvjeta života građana, osiguravanju novih radnih mjesta što bi na prvom mjestu trebalo značiti, konačno infrastrukturno opremanje industrijske zone koja u šidskoj općini do sada nije uređena. Kako bi uslijedio konačni boljitak, novoimenovani predsjednik općine Šid **Predrag Vuković** istaknuo je da će za to biti potreban napor i rad svih novoimenovanih čelnika i čvrsto je obećao da će se u Šidu ubrzo rezultati tog rada prepoznati, kao i da ova srijemska općina više nikada neće biti kao prije. S obzirom na to da većinu vijećnika u šidskom parlamentu čine članovi vladajuće stranke SNS-a, (njih 23 od ukupno 39), kako navode čelnici, ne sumnjaju da će se odluke takve vrste donositi efikasno i brzo. Predstavnici oporbenih stranaka, njih 16 vijećnika, nakon potvrđivanja mandata napustili su sjednicu ne želeći prisustvovati izboru novih funkcionera. Nisu se izjasnili podržavaju li ili ne novi saziv, niti su imali kakve primjedbe na izborne rezultate, ali sam čin njihovog odlaska pokazao je njihovo mišljenje o tome. Srpska napredna stranka u Šidu sama je formirala vlast i, kako ističu, za sada će ostati tako. Prema riječima novoimenovanog predsjednika općine, nije isključeno da u narednom razdoblju neće doći do koalicije s predstavnicima određenih stranaka. Koje bi mogle doći u obzir? Nije nagoviješteno. Ali kao što smo već i navikli, u politici je sve moguće, a vrijeme će pokazati tko će ostati dosljedan svojim načelima, a tko će ih prekršiti zarad stranačkih ili nekih drugih interesa. Što se tiče pokrajinskog parlamenta, listu vodeće stranke zastupat će šest Srijemaca. Među deset vijećnika Demokratske stranke, kao jedini iz Srijema, naći će se **Nenad Borović**, predsjednik općinskog odbora DS-a Ruma i potpredsjednik PO DS-a. Kada je u pitanju Srpska radikalna stranka, ona će imati dva predstavnika iz Srijema. Među pokrajinskim zastupnicima naći će se i **Vojislav Kulačanin** iz Vašice kod Šida. Njihova obećanja su, prema izjavama u medijima, da će zastupati stavove sredina iz kojih potiču, kao i cijelog srijemskog okruga. Naredne četiri godine pokazat će koliko će se njihova obećanja i ostvariti.

S. Darabašić

OBLJETNICA JEDINSTVENE PREVODNICE NA DUNAVU KOD BEZDANA

Stara dama čeka otvaranje kapija

Na prevodnici kod Bezdana betoniranje je trajalo 90 dana i noći, bez prekida.

Prevodnica nije u funkciji više od 20 godina, a za njenu revitalizaciju treba oko dva milijuna eura

Vojvodina se može podičiti razgranatom kanalskom mrežom, dugom 22.000 kilometara. Osnovu čini hidrosistem Dunav – Tisa – Dunav dug 840 kilometara, ali je osnova današnje kanalske mreže postavljena izgradnjom Velikog bačkog kanala (ili kako ga još, po idejnom tvorcu i graditelju zovu *Kišov kanal*). Građen je od 1793. do 1801. godine, dug je 118 kilometara i povezao je Dunav kod Bezdana s Tisom kod Bečeja, odnosno Bačkog Gradišta. Zanimljivo je da je ovaj kanal kopan ručno, na njemu je radilo 3.000 radnika, a iskopano je zemlje kao pri građenju Sueckog kanala. Građen je na principu koncesije, a graditelji kanala dobili su pravo prevoziti sol od Rumunjske do Beča, što je tada bio itekako unosan posao. No, prvenstvena funkcija ovog kanala bila je isušivanje močvarnih predjela u Bačkoj. I još jedna manje lijepa zanimljivost: Veliki bački kanal, napose dio od Crvenke do Vrbasa, najzaagađeniji je vodotok u Europi. O tome nekom drugom prigodom, a ovoga puta donosimo priču o

prevodnici kod Bezdana koja je izgrađena prije 160 godina i koja je jedna od najstarijih prevodnica na vojvođanskim kanalima. Ono što je izdvaja od drugih jest to što je bila objekt na kome je prvi puta u Europi korišćeno podvodno betoniranje.

MIHALIKOV PIONIRSKI POTHVAT

U ovoj godini obilježeva se 160. obljetnica prevodnice Bezdana, koja je građena 1855. i 1856. godine. »Kada govorimo o gradnji ove prevodnice, onda treba reći da je Dunav nekada imao nešto drugačiji tok i da je u današnjem koritu od polovice XIX. stoljeća. Raniji tok

Dunava bio je pored Bezdana i Monoštora i stara prevodnica bila je u Monošturu, na mjestu današnjeg brodogradilišta. To je bio izlaz Velikog bačkog kanala na Dunav. Kada se Dunav pomjerio pet-šest kilometara od prevodnice u Monošturu, prevodnica više nije imala svoju funkciju, a kanal više nije imao izlaz na Dunav. Zbog toga je kanal prokopan do Dunava kod Bezdana i tu je trebalo izgraditi i novu prevodnicu«, objašnjava razloge izgradnje prevodnice Bezdana šef radne jedinice JVP *Vode Vojvodine* u Somboru **Ferenc Varga**.

Taj pothvat bio je zahtjevan, s obzirom na to da je teren bio močvaran. S tim problemom

u koštac se uhvatio **Johanes Mihalik**, koji je upravo tu kod Bezdana izgradio branu na kojoj je prvi puta u Europi korišćeno podvodno betoniranje.

»To je u ono vrijeme bila prva betonska prevodnica u Europi. Danas možda zvuči jednostavno, ali treba znati da je to rađeno prije 160 godina, usred jedne močvare, kada nisu postojale ni cementare. Beton je pravljen od drobljenog kamena, tu u tvornici betona koja je bila izgrađena u blizini prevodnice. Betoniranje je trajalo 90 dana i noći. Neprekidno. Podvodno betoniranje obavljalo se uz pomoć šest potapajućih sanduka koji su imali pokretno dno. Sanduci su se kretali po kranu

KARAKTERISTIKE

Prevodnica ima dva para dvokrilnih kapija na oba kraja komore. Projektirana je za brodove od 500 tona i pri prosječnom vodostaju kroz nju mogu proći plovila duga 63 metra i gaza od dva metra.

i čim bi došli na odgovarajuće mjesto dno bi se otvaralo i beton se izlivao na prethodni sloj, vezujući se s njim», kaže Varga.

Ostaci pionirskog pothvata graditelja prevodnice vidljivi su i danas u blizini gdje i dalje stoje betonske ploče koje su rađene kao proba.

»Sva roba proizvedena u Bačkoj, koja se transportirala k Beču, prolazila je kroz ovu prevodnicu. Plovila su uglavnom išla u konvojima od četiri-pet lađa, koja su kanalom i zatim Dunavom stizala do austrijske prijestolnice«, kaže Varga.

No, funkciju transporta ovaj dio kanala odavno je izgubio, ne samo stoga što su neki drugi vidovi prijevoza robe danas dominantniji već i zbog toga što prevodnica nije u funkciji više od 20 godina. Danas je njena jedina uloga obrana od visokih vodostaja Dunava, jer je ona prva brana na ulasku Dunava u Srbiju.

»Objekt je blindiran na gornjoj glavi 'šandor gredama' koje mogu podnijeti visoke vodostaje«, kaže naš sugovornik iz *Voda Vojvodine*.

A visokih vodostaja je bilo. Posljednji zabilježen je bio 2013. godine kada je kod Bezdana mjereno 756. centimetara. Bio je

to drugi najveći vodostaj, samo 20 centimetara niži od onog iz 1965. godine kada je Dunav poplavio dijelove Bačke, Baranje i Slavonije.

REVITALIZACIJA ČEKA EUROPSKI NOVAC

O revitalizaciji prevodnice govori se godinama, ali jedino što je do sada urađeno su pro-

jekti, dok je najveća prepreka i dalje novac kojeg nema niti u poduzeću koje brine o vodoprivrednim objektima, niti u pokrajinskom proračunu, pa su adresa na kojoj se traži europski fondovi.

»JVP Vode Vojvodine i AP Vojvodine sudjeluju s partnerima iz Mađarske na aktualnom natječaju Europske unije. Mađarski projekt predviđa rekonstrukciju Bajskog kanala s mađarske strane, a naš projekt odnosi se na revitalizaciju prevodnice Bezdan i rekonstrukciju prevodnice Šebešfok. Za transport manjih tereta i za turističke brodove stavljanje ove prevodnice u funkciju imalo bi veliki značaj. Procijenjena vrijednost radova rekonstrukcije same prevodnice je dva milijuna eura i projekt predviđa da se prevodnica vrati u porvobitno stanje, što znači da bi se ručno otvarala i zatvarala, baš kao što je to bilo ranije«, kaže Varga koji je optimist glede osiguravanja sredstava, bez obzira na to što na nekoliko prethodnih natječaja ovaj zajednički projekt s Mađarima nije dobio financijsku poporu.

Kao prednost, Varga vidi to što su svi projekti za radove spremni, a upravo je nedostatak

projekata ono što se ističe kao problem prilikom sudjelovanja na europskim natječajima.

SOMBOR NA DUNAVU

Stavljanje prevodnice Bezdan u funkciju omogućilo bi Somboru izlazak na Dunav, što bi značilo da se vodenim putom, kanalima, iz Sombora može sitići do Dunava, Specijalnog rezervara prirode Gornje Podunavlje, pa i do Hrvatske. Isto tako, vezu s Dunavom kod Bezdana dobila bi i Baja, koja je s ovim dijelom kanalske mreže povezana Bajskim kanalom, koji se kod prevodnice Šebešfok uliva u Veliki bački kanal. Za direktora Turističke organizacije grada Sombora **Dragana Ružića** revitalizacija prevodnice značajna je prije svega za razvoj nautičkog turizma.

ZABLUDA S EIFFELOM

Prevodnica Bezdan često se pogrešno vezuje za ime čuvenog **Gustavea Eiffela**. Ali Eiffelov biro s bezdanskom prevodnicom nema nikave veze, njen projektant i graditelj je **Johanes Mihalik**.

»Turisti bi na ovo područje ulazili na Dunavu kod Bezdana, a do Sombora bi ih čekao put preko Bezdana i Monoštora, a to su mjesta koja imaju itekako što pokazati gostima«, kaže Ružić.

No, za sada ovo je samo želja turističkih radnika i zaljubljenika prirode i nautičkog turizma, jer je još uvijek nepoznanica hoće li na ovom natječaju projekt za revitalizaciju prevodnice dobiti financijsku potporu ili će se morati sačekati neku narednu godinu i nove natječaje. Do tada će Mihalikova prevodnica biti samo mjesto koje će znatiželjnici moći obići s kopna i ono što je pohvalno, pročitati nekoliko rečenica o samoj prevodnici i njenoj gradnji.

Zlata Vasiljević

NATPIS

Na prevodnici i dalje stoji originalna tabla s natpisom na latinskom jeziku.

»Za vrijeme vladavine cara Franje Josipa izgrađena je ova prevodnica. Jedina u Europi izgrađena je od betona, a pod pokroviteljstvom ministra trgovine, viteza **Toggenburga** i guvernera **Coronina Kronberga**.«

Strossmayer – graditelj i mecena u ZKVH-u

SUBOTICA – Za *Noć muzeja*, u subotu, 21. svibnja, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici bit će priređena izložba tematskih fotografija *Strossmayer – graditelj i mecena*. Riječ je o fotografijama iz fundusa Muzeja Đakovštine iz Đakova, priređenih u suradnji sa Strossmayerovom galerijom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti iz Zagreba.

Izložbu će u 18 sati otvoriti predsjednik Organizacijskog odbora *Strossmayerovi dani* Đakovo **Ivica Mandić** i zamjenik gradonačelnika Đakova **Mirko Čurić**. Prigodom otvorenja nastupit će Festivalski tamburaški orkestar HGU *Festival bunjevački pisama* pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**. Izložba će se moći pogledati do konca kolovoza.

Bunjevačka soba i izložba u HKC-u

SUBOTICA – U *Noći muzeja* sudjelovat će i HKC *Bunjevačko kolo*. Osim postava *Bunjevačka soba*, koji je otvoren jučer, u Centru će se moći pogledati i izložba članova Likovnog odjela *Bunjevačkog kola* koja će biti postavljena u svečanoj dvorani. Izložena djela su nastala na Međunarodnoj likovnoj koloniji *Bunarić* koja će ove godine biti XX. po redu.

Cro Art u Noći muzeja

SUBOTICA – Petogodišnjica rada HLU *CroArt* obilježava se i prigodnom izložbom u sklopu *Noći muzeja*, 21. svibnja. Izložba u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici predstaviti će izbor djela nastalih na Umjetničkoj koloniji *Stipan Šabić* u periodu od 2011. do 2015. godine.

Posljednjih 30 godina Dužijance u Tavankutu

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu u *Noći muzeja*, 21. svibnja, priređuje izložbu fotografija i kruna od slame *Posljednjih 30 godina Dužijance u Tavankutu*. Izložba će se moći pogledati od 18 do 24 sata, a otvorenje je u 20 sati. U programu otvorenja sudjeluju pjevačke skupine *Kraljice Bodroga* i *Bodroški bečari* iz Monoštora.

Ištvančićev Album na festivalu u Beču

BEČ – Dokumentarni film *Album* (Factum, 2011.) **Branka Ištvančića** uvršten je u natjecateljski program desetog izdanja Međunarodnog festivala dokumentarnog filma *Ethnocineca* posvećenog antropološkim dokumentarcima, koje se od 17. do 22. svibnja održava u Beču. Kako je objavio portal dokumentarni.net, *Album* je odabran između 380 filmova, koliko ih je pristiglo na ovogodišnji natječaj, a bit će prikazan u nedjelju, 22. svibnja u kinodvorani Votiv Kino.

Promocija knjige Garavi salaši

SOMBOR – Predstavljanje knjige *Garavi salaši – cio život za godinu dana* autorice **Katarine Firanj**, bit će održano u četvrtak, 26. svibnja, u Hrvatskom domu u Somboru. Početak je u 20 sati.

U programu predstavljanja sudjelovat će **Bojana Poljaković**, recenzentica, **Katarina Čeliković**, urednica, **Tomislav Žigmanov**, u ime nakladnika i Katarina Firanj, autorica. Predstavljanje priređuju ZKVH i HKUD *Vladimir Nazor* u Somboru.

Lira naiva u Žedniku

ŽEDNIK – Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva 2016*, bit će održan u iduću subotu, 28. svibnja, u Žedniku s početkom u 11 sati u dvorani mjesne župe.

Na pjesničkoj večeri koja se održava u Domu Mjesne zajednice, od 17 sati, bit će predstavljena i knjiga izabranih stihova *Vapaj duše – Lira naiva 2016*, a pozvani su svi ljubitelji poezije.

Gost *Lire naive* bit će **Željko Šeremešić**, pjesnik iz Monoštora. Pjesme za zbirku izabrala je **Željka Zelić**, pjesnikinja iz Subotice. Organizatori susreta su Hrvatska čitaonica i Katoličko društvo *Ivan Antunović* Subotica.

Umrla dr. Jadranka Damjanov

ZAGREB – Istaknuta hrvatska povjesničarka umjetnosti, autorica brojnih udžbenika i prevoditeljica dr. **Jadranka Damjanov**, čiji udžbenici još i danas čine temelj programa likovne kulture u srednjim školama, umrla je u Zagrebu, u petak 13. svibnja, u 83. godini, objavila je Hina.

Damjanov je rođena 1934. u Subotici, diplomirala je 1958., a doktorirala 1963. godine na zagrebačkom Filozofskom fakultetu. Od 1965. radila je kao redoviti profesor na Odsjeku za Povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Osim brojnih članaka i priručnika, dr. Damjanov autorica je srednjoškolskih udžbenika *Likovna umjetnost I* (1971.) i *Likovna umjetnost II* (1972.). Zajedno s **Ksenijom Radulić** napisala je školski leksikon *Umjetnost* (1966.).

Dr. Damjanov vodila je istraživanje *Kulturni sadržaji u obrazovanju djece i omladine* u sklopu UNESCO-a zajedno s **Dubravkom Jandom** i **Veliborom Jerbićem** 1977. godine (objavljeno i u Parizu: *Le contenu culturel de l'éducation*, UNESCO, Paris, 1978.).

Knjigu *Vizualni jezik i likovna umjetnost* objavila je 1991. godine, a potom slijedi istraživanje i knjiga *Pogled i slika, šest djela hrvatskog modernog slikarstva u dostignućima eksperimentalne estetike* (1996.).

Godine 1998. dr. Jadranka Damjanov dobila je državnu nagradu *Ivan Filipović* za znanstveni rad.

Bavila se i prevodjenjem, pisala je za radio te radila na mađarsko-hrvatskim kulturnim vezama.

Godine 2013. dr. Damjanov dobila je Nagradu za životno djelo Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske *Radovan Ivančević*.

Pokop dr. Jadranke Damjanov bio je 18. svibnja na Krematoriju na Mirogoju.

RASPISUJE

Natječaj

za Najlipšu pismu na ikavici hrvatskih pjesnika koji žive ili su rođeni u Srbiji

Svaki pjesnik može sudjelovati s jednom pjesmom po vlastitom izboru pisanu na hercegovačkoj, dalmatinskoj, ličkoj, bosanskoj, šokačkoj ili bunjevačkoj ikavici.

Pjesmu dostaviti na e-mail adresu hkdvnazor@gmail.com ili na adresu Društva.

Uz pjesmu svaki autor treba poslati svoj kratki životopis (datum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji sada radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi, te adresa stanovanja).

Autori tri najbolje pjesme bit će novčano nagrađeni:

1. mjesto	100 eura
2. mjesto	80 eura
3. mjesto	70 eura

Autor prvonagrađene pjesme dobit će i umjetničku sliku rad poznate naivne umjetnice Cilike Dulić Kasiba iz Subotice.

Rezultati natječaja bit će objavljeni i prvonagrađene pjesme pročitane na manifestaciji *IKAVICA – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* u Stanišiću **26.11.2016.** godine.

Adresa:

Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* Stanišić,
ul. M. Parađine 139, 25284 Stanišić, Republika Srbija.

Rok za slanje: **1. 11. 2016.**

Slanjem pjesme na Natječaj autor je suglasan da se ista može objaviti u Zborniku.

Rezultati natječaja Ministarstva kulture

BEOGRAD – Ministarstvo kulture i informiranja objavilo je rezultate natječaja za sufinanciranje projekata u području kulturnog stvaralaštva i kulturnog naslijeđa u Republici Srbiji u 2016. godini. Na Natječaju za sufinanciranje projekata kulturne djelatnosti nacionalnih manjina sredstva je, među opstalim, dobilo i pet projekata čiji su podnositelji iz hrvatske zajednice: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice – izdavanje časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* (200.000), UBH *Dužijanica* iz Subotice – *Dužijanica 2016.* (200.000), UG *Urbani Šokci* iz Sombora – znanstveni skup *O Šokcima je rič* (200.000), HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice – 16. festival bunjevački pisama (200.000) i Hrvatska čitaonica Subotica – 15. dani Balinta Vujkova-dani hrvatske knjige i riječi (200.000).

Na Natječaju za financiranje ili sufinanciranje projekata iz oblasti digitalizacije kulturnog naslijeđa sredstva je dobio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata za projekt *Digitalizacija hrvatske kulturne baštine u Vojvodini* (1.045.000).

KULTURAMA

Oči u noći

Kada je riječ o kulturi, vikend pred nama, točnije subota navečer (od 17 do 01 sati), bit će u znaku jedne, ali velike i nacionalne manifestacije – *Noći muzeja*. Slogan ovogodišnje, 13. po redu manifestacije, glasi *Otvori oči u noći*. U *Noći muzeja* ove će godine sudjelovati više od 50 mjesta s oko 250 programa, među kojima tradicionalno glavni grad Beograd ima najveću ponudu.

Kako ova nesvakidašnja noć u godini izgleda pretpostavljam da već znate, jer puno je o njoj pisano ranijih godina. Možda je sada s godinama i medijska »pompa« oko ove manifestacije splasnula, što je u izvesnoj mjeri i prirodno.

Splasnula je i priča oko viđenja značaja *Noći muzeja*. A viđenja su sljedeća. Veliki dio stručne, pa i one »obične« javnosti na ovu manifestaciju gleda pozitivno, promatrajući je kao svojevrsnu promociju muzejsko-galerijske djelatnosti ali i kulture uopće (budući da se u ovu manifestaciju uključuju i brojni drugi »subjekti« iz tog područja). Mnogo je manje onih u skupini kritičara koji se pozivaju na »standarde« ili elitizam smatrajući da populistički pristup koji *Noć muzeja* neosporno ima, čini kulturi »medvedu uslugu«. Osobno, mislim da kultura treba iskoristiti sve moguće kanale da komunicira sa što većim brojem ljudi. Suvremena teorija i praksa u kulturnom menadžmentu ne prezaju od »projekata« kojim se preko zabavnijih publici približavaju oni sadržaji visoke umjetničke vrijednosti (tzv. građenje publike i ohrabrivanje kulturnog uključivanja). Poput filharmonije koja na otvorenom svira popularne melodije ili sličnih projekata... S druge strane, nemam ništa ni protiv elitizma, ali na momente mi se čini da je po pitanju kulture »vrag odnio šalu«, o čemu svjedoči vijest da u Somboru trenutno nema niti jedne knjižare!

Dakle, ukoliko ste u prilici, iskoristite sutrašnju ponudu. A ponuda je bogata i raznovrsna. Još jedna preporuka je i ta da će u program *Noći muzeja* i ove godine bit će uključen Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata te nekoliko hrvatskih udruga – HKC *Bunjevačko kolo*, Galerija Prve kolonije naive u tehničarima u Tavankutu i HLU *Cro Art*. Što je svakako prilika da se poveća vidljivost našeg naslijeđa ali i suvremenog stvaralaštva i izvan okvira zajednice. Otvorite oči u noći i sretno...

D. B. P.

KNJIŽEVNI PRVIJENAC ŽELJKA ŠEREMEŠIĆA IZ MONOŠTORA

Pjesme pisane iz šokačke duše

U nakladi Novinsko izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* nedavno je objavljena knjiga pjesama *Buđenja riči* Željka Šeremešića iz Monoštora. Pjesme je do sada objavljivao u *Liri naivi* i zbornicima KLD-a *Rešetari*, a *Buđenja riči* njegova je prva knjiga. U knjizi je 68 pjesama, podijeljenih u četiri cjeline, pisanih na šokačkoj ikavici. U pogovoru za ovu knjigu Tomislav Žigmanov je, među ostalim, napisao kako je »monoštorska šokačka ikavica Šeremešiću poslužila kao sredstvo da se vlastito iskustvo svijeta i života, iskustvo natopljeno brojnim mjesnim sadržajima – od krajolika, do etnografskih predmeta – pretoči u umjetnički uspelo pjesništvo, koje onda ne zna za hermeneutičke zapreke kod čitatelja... I bez obzira na, prvi pogled, tematsku ili monolitsku razuđenost, ova se knjiga pjesama ipak okuplja oko monolita pristupa – melankoličnih rezonancija šokačke duše«.

Kada ste počeli pisati pjesme i što Vam je bio poticaj?

Prve napisane pjesme više se i ne sjećam. One kasnije napisane su bile moj odgovor na pjesme koje su napisali ljudi iz moje okolice i mog razmišljanja da ja to, možda je neskromno reći, mogu mnogo bolje. Prve pjesme vezane su za moje dide i bake, moje odrastanje uz njih, moj odnos prema njima. Za moje usmjeravanje i poticaj da pišem zaslužan je Tomislav Žigmanov, koji me je u našim susretima poticao da pišem. Pjesme koje sam odabrao za ovu knjigu novije su, napisane u posljednjih sedam ili osam godina. Na početku su ljubavne pjesme i to

su moja razmišljanja o susretanjima i ljubavima doživljenim u mladosti. Slijede zatim pjesme koje oslikavaju moj trenutačni stav o životu, društvu, odnosi-

Možda ja na smrt malo drugačije gledam. Puno razmišljam o njoj. Tri pjesme iz tog dijela vezane su za meni dragu osobu u životu koja je imala značajnu

ma među ljudima. Nisu pjesme u ovoj knjizi pisane u jednom dahu. Nastajale su, da kažem, u nekim razdobljima. Nekada mi je inspiracija bila dobra glazba, neka dobra rečenica koju sam čuo, nekada je to bila šetnja u prirodi, kiša, grmljavina, zemlja, ljudi.

U posljednjem dijelu knjige su pjesme koje govore o smrti. Zašto i pjesme s ovom tematikom?

ulogu u mom odrastanju i za mene je ta smrt bila udarac od koga se ni danas nisam oporavio. Svi dragi ljudi još postoje, postoji razmišljanje o njima i oni su tako i dalje živi. Kada pišem o smrti, ne pišem kao o tragičnom događaju već o mojoj emociji, o nečemu što se stalno dešava oko nas, o nečemu pred čime ne možemo zatvarati oči.

Jesu li Vaše pjesme pjesme koje čitatelja potiču na razmi-

šljanje, pjesme koje svaki čitalatelj može tumačiti na neki svoj način?

Ima nekih pjesama koje za mene imaju jedno značenje, a oni koji su ih pročitali tumače ih na sasvim drugačiji, neki svoj način. Takva je, primjerice, pjesma *Obala snova*. To je pjesma o čovjeku na Dunavu, koji vesla, umoran jedva čeka obalu, da se naspava i odmori. Neki koji su pročitali tu pjesmu protumačili su je tako da sam se i ja iznenadio koju maštu imaju. A to je moja osobna impresija jednog trenutka na vodi.

Pominjete zemlju, ljude, didove i majke. Koliki je utjecaj te šokačke, monoštorske sredine u Vašem pjesništvu?

Ne znam jesam li, ili ne, baš tipičan Šokac. Tipični Šokci su ljudi puni emocija, radit će najteže poslove, ali i slaviti, tugovati. Mislim da sam puno emocija pretočio u ovu knjigu. Kada pišem o vinogradu, ja ne spominjem majku i didu, ali ih vidim tamo; kada pišem o čaši ili tamburici vidim bircuz i njih u njemu. Kada pišem o zemlji, vidim drugog didu i majku kako ga čeka s njive.

Pjesme su pisane na šokačkoj ikavici. Nekako to se od Vas i očekivalo...

Možda je lakše pisati i izraziti se na standardnom jeziku, nego li na nekom lokalnom govoru kao što je monoštorska šokačka ikavica, ali ove pjesme ne bi bile to što jesu, ne bi bile odraz mojih emocija da nisu pisane na šokačkom govoru. Općenito sam protivnik tog unificiranja i mislim da trebamo sačuvati naše specifične govore, jer su i oni kao i nošnja, običaji, obilježje naše tradicije, našeg identiteta.

Z. Vasiljević

KONCERT FOLKLORNOG ODJELA HKC-A BUNJEVAČKO KOLO IZ SUBOTICE

Društvo koje dvori svoju djecu

Da Društvu koje dvori svoju djecu ne manjka snage i entuzijazma unatoč skućenim financijskim sredstvima, da ne manjka živosti i životnosti, lako se moglo zapaziti na koncertu folklornog odjela Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, održanom u subotu, 14. svibnja, u velikoj dvorani Centra u Subotici. O tomu su svjedočila ponosna, razdragana i nasmijana lica djece i mladih.

Dvosatni koncert, jedan od dva godišnje koja će ubuduće priređivati folklorni odjel Centra, ispunio je program u kojem su sudjelovali članovi svih sekcija folklornog odjela.

PREGRŠT KOREOGRAFIJA

Pregršt koreografija – od nezaobilaznih bunjevačkih, preko plesova iz Banata, do plesova iz Srbije (poput šopskih igara) i Hrvatske (primjerice *Linda*) – držale su pozornost brojne publike. Folklorni odjel radi s nekoliko dobnih skupina: to su najmlađa i srednja s kojom radi **Mirjana Čupurdija**, te pripremni i prvi ansambl kojega uvježbava voditelj folklornog odjela od 2011. godine, **Andrija Bašić Palković**. »Prošle godine

smo imali nekoliko kraćih putovanja i dva gostovanja na moru. Ove godine imamo također popriličan broj poziva«, ističe Bašić Palković. »Narednog mjeseca planiramo ići u Orahovicu u Hrvatskoj, Pulu, Vinkovce. S obzirom na to da trenutačno ne znamo s koliko sredstava raspoložemo, praksa je da prilikom daljih i dužih gostovanja Centar snosi troškove puta, a dodatne troškove financiraju roditelji. Mislim da HKC ide u dobrom smjeru jer, bez obzira na teškoće, u Centru imamo oko 150-160 djece«, dodaje on.

S dvije koreografije publici se predstavio i ogranak *Kola* u

Žedniku koji aktivno djeluje već 20 godina. Sa skupinom od 32 polaznika ove sekcije osnovnoškolske dobi rade sestra i brat, **Jelica i Ante Čipak**.

PJEVAČKA SKUPINA I ZBOR

Natupila je i djevojačka pjevačka skupina HKC-a koju priprema profesorica u Muzičkoj školi **Tamara Štricki – Seg**, a sve koreografije je pratio orkestar Centra pod vodstvom **Danijela Horvackog**.

Koncert je inače započeo nastupom zbora *Lavanda* s Palića. Ovaj palički ogranak Centra djeluje oko godinu i pol,

a na repertoaru ima isključivo dalmatinske pjesme. Zborom ravna **Dianna Kiss Miskolci** uz klavirsku suradnju **Krisztine Máte**. Voditeljica zbora je **Slavica Lučić**.

Osim u folklornom, HKC dvori svoju djecu i mlade u dramskim sekcijama (za starije i za mlađe) a upis novih članova se vrši tijekom cijele godine.

»HKC *Bunjevačko kolo* ima na raspolaganju prostor od oko 1.200 četvornih metara, dobar dio prostorija je u nekoliko posljednjih godina obnovljen, a nema dijela zgrade gdje nismo nešto uradili. Na to smo veoma ponosni s obzirom na to da od grada i naše zajednice dobivamo vrlo malo sredstava. Apliciramo na sve natječe u našoj državi i u Hrvatskoj, ali dobivamo vrlo malo te u određenoj mjeri funkcioniramo zahvaljujući našim donatorima i dobrotvorima«, ističe predsjednik Centra **Marinko Prčić**.

HKC *Bunjevačko kolo* je uspostavilo suradnju s predškolskom ustanovom *Naša radost*, te su i mališani koji dolaze na probe u *Kolo* na ovom koncertu pokazali što su naučili.

N. Skenderović

BRANISLAV DOBANOVAČKI, GRAFIČKI DIZAJNER

Vizualne poruke s autorskim stavom

FOTO: Marko Ercegović

Branislav Dobanovački (Novi Sad, 1948.) je ugledni i nagrađivani grafički dizajner, najpoznatiji po svojim plakatima, kojemu je nedavno u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine priređena retrospektivna izložba pod nazivom *44 godine poslije*. Osim grafičkim dizajnom, bavio se i slobodnim likovnim interpretacijama i vizualnim istraživanjima, uključujući i zanimanje za film, poeziju i glazbu. Njegovi radovi – plakati, crteži i slike nalaze se u brojnim kolekcijama u zemlji i inozemstvu. Od 1974. godine imao je četrnaest samostalnih izložbi, a sudjelovao je na preko pedeset kolektivnih izložbi u zemlji i na više značajnih izložbi grafičkog dizajna i bijenala plakata u inozemstvu. Za kolekciju angažiranog plakata dobio je

nagradu *Velike Zlatne forme* na izložbi *Forma 5* u Novom Sadu (1974). Za grafički dizajn omota gramofonskih ploča i pratećeg propagandnog materijala serije *Vojvođanski kompozitori* dobio je nagradu Novosadskog salona (1990). Osim toga, dobitnik je preko trideset nagrada na javnim i pozivnim jugoslavenskim natjecanjima za grafički dizajn plakata i znakova, kao i više priznanja iz oblasti umjetničkog djelovanja i društvenog angažmana.

Od 1979. radio je na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, na Odsjeku likovnih umjetnosti, prvo kao docent, izvanredni a potom i redoviti profesor na katedri za grafičke komunikacije, gdje je predavao predmet *plakat* do odlaska u mirovinu (2013).

PLAKATI UVJERENJA I VJEROVANJA

Svoj prvi plakat Dobanovački je objavio daleke 1971. još kao student Akademije primijenjenih umjetnosti u Beogradu.

»Vrijeme kada sam se počinjao baviti grafičkim dizajnom bilo je vrijeme moje mladenačke zanesenosti i vjerovanja u ono čemu su nas učili tijekom školovanja. Bilo je to vrijeme radnih akcija, kolektivnih odlazaka na more, vrijeme u kom smo imali dojam da imamo baš sve što nam treba«, prisjeća se Dobanovački.

»Povremena putovanja izvan granice ipak su nam otkrivala i neke drugačije svjetove i svjetonazore, ukazivala nam na postojanja drugačijih mogućno-

sti mišljenja. Ne mogu poreći da sam i sam doživljavao svoj rad, svoje bavljenje grafičkim dizajnom kao osobno uvjerenje, ali ne i osobni stav. Zašto to kažem? Naprosto zato jer se od grafičkog dizajnera nije ni očekivalo da iskazuje svoj stav glede društveno angažiranih tema kojima se bavio. Rekao bih danas kako su to bili ponajviše deklarativni izričaji koji su promovirali ideologiju tog sustava i vremena, ne ostavljajući mnogo prostora ni samim konzumentima tog vida promidžbe da promišljaju temu kojom se dizajn bavio«.

Kako ističe, njegovi su plakati, pa i općenito grafički dizajn tog vremena – od 1971. do 1986. – plakati uvjerenja i vjerovanja.

»Skoro svi oni bili su pobjednički plakati na općejugoslavenskim natjecanjima što me je još

više učvršćivalo u uvjerenju kako radim dobro i to ne samo u smislu suštinskog pristupa obrađivanju same teme, već i u likovnom smislu, a što mi je već tada bilo mnogo, mnogo značajnije. Unositi elemente pop-kulture koja zapljuskuje čitav svijet u dizajn plakata jednog rigidnog

iskorištenih i istrošenih sadržaja. Najizazovnijim su se nametnuli plakati i teme kulturne provenijencije, odnosno svekolikih umjetničkih događanja, glazbe, filma, kazališta (*NOMUS*, *Sterijino pozorje*, omoti glazbenih CD-a...). U tim grafički uobličeni plakatskim cjelina-

poručitelji nameću dizajneru definitivno nisu bili 'moja šalica čaja'! Okrećem se sebi, svekolikom promišljanju, pisanju, a bavljenje grafičkim dizajnom u toj gladijatorskoj areni prepustam mlađim kolegama koji se s mukom probijaju. Nisam im ni najmanje zavidio!», priča naš sugovornik, ukazujući na situaciju koja je uvjetovala njegovu

etablirana muzejska vrijednost, već naprosto zato što sam u tom trenutku odlučio još jednom progovoriti kao dizajner. Vrijeme iza mene ostavilo je u meni otvorena neka društvena pitanja za koje očito još uvijek 'nije vrijeme' da se o njima progovori», pojašnjava autor.

Koncept retrospektivne izložbe dopuštao mu je uobli-

sustava i tema kojima se on bavi bio je za mene pravi izazov i užitak. Ponekad je to nosilo sa sobom i rizike odgovornosti, ali za mene je tim prije izazov bio veći», kaže autor.

JAČA AUTORSKA EKSPRESIJA

Plakati »nastali iz uvjerenja« polagano su za njega bili sve manji izazov, te se sve više okreće plakatima s osobnim stavom, odnosno autorskoj ekspresiji.

»U općedruštvenom smislu sve više se nametala estetika 'Zapada' a želja da se ide tragom svjetskih trendova, naprosto je potisnula u meni ikonografiju i rukopis već prepoznatljivih i

ma nastojao sam ne biti ilustrativan, te nikada ne slijediti slijepo rukopis redatelja, kompozitora, već iskazivati osobno viđenje, osobni doživljaj ispričan svojim jezikom«, kaže Dobanovački.

NESLAGANJE S DIKTATOM TRŽIŠTA

Na sceni plakatske produkcije tada dolazi vrijeme agencija koje promoviraju *advertising* model. Dobanovački je surađivao s agencijama tog vremena, što mu nije bilo zadovoljstvo zbog diktata tržišta »na kom često primitivni i surovi kapital zahtijeva depersonaliziran grafički izričaj«. »Surovi tržišni odnosi, primitivni stavovi koje

KRIZA PORUČITELJA

»Ne bih se suglasio s nekima koji kažu da je plakat danas u krizi, na zalasku. Plakat je aktualan jednako kako je uvijek i bio, te bih prije rekao da je kriza pravih poručitelja. Oni su glavni krivci tog dojma o krizi plakata; oni nisu u stanju ispratiti stvarne potrebe i značaje oglašavanja«, kaže Dobanovački upitan kako vidi današnju »ponudu« plakata na ulicama.

12-godišnju dizajnersku stanku – od 2003. do 2015. godine.

POSLEDNJA, NAJANGAŽIRANIJA AVANTURA

Govoreći o svojoj nedavnoj retrospektivnoj izložbi u MSUV-u, navodi kako je dugo odbijao ponude s raznih strana da mu se organizira velika izložba toga tipa.

»Naprosto nisam želio da mi 'ovo vrijeme' sudi i valorizira moj rad. Naime, uvjeren sam da živim u jednom surovom i primitivnom svijetu diktata prljavog novca i prljavih ruku. A onda sam odlučio prihvatiti ponudu MSUV-a, ne zato da bi mi ta cijenjena institucija dala bilo kakav alibi iza kojeg bih se mogao zakloniti kao nekakva

čiti i desetak novih plakata sa snažnom vizualnom porukom i autorskim stavom. Dobanovački se, kako kaže, upustio u još jednu – vjeruje i posljednju avanturu bavljenja dizajnom. U tim radovima bavi se temama poput Novosadske racije iz 1942. godine, potom Golog otoka, raspada Jugoslavije, Srebrenice, temama koje su ga »silno motivirale!«

»O svim tim temama govori se samo o obljetnicama i to neri-jetko 'u rukavicama'... Osjećao sam dug prema svim žrtvama tih stradanja i ma koliko moj obol činu kajanja i isprike bio malen, ja sam miran u vjeri da mogu biti nadalje uspravan i gledati izravno ljudima u oči.«

D. Bašić Palković

OBNOVA KARMELIĆANSKE CRKVE U SOMBORU

Za dva mjeseca novo krovište

U Somboru su u tijeku radovi na obnovi crkve Svetog Stjepana kralja (karmelićanska crkva). Radi se na obnovi krovišta koji će biti u potpunosti zamjenjen.

»Kompletna obnova znači da će biti zamijenjena drvena građa i crijep. Sugrađanima koji su vidjeli da se nešto radi na crkvi sigurno se čini da se nešto iznenada radi, ali praktički pripreme za ove radove počele su još 2008. godine. Primijetila su se oštećenja crkvene građe i stručnjaci Instituta za ispitivanje materijala Građevinskog fakulteta iz Beograda su prvo utvrdili stanje drvene krovne konstrukcije. Nakon toga prišlo se izradi projekta, koji je uradila ista ustanova. Uz taj stručni dio bilo je potrebno naći i načine financiranja ovog zahtjevnog pothvata«, kaže prior karmelskog samostana u Somboru otac **Stjepan Vidak**.

On dodaje je da s 90 posto potrebnih sredstava sudjeluju inozemni donatori, ustanove koje inače po cijelom svijetu pomažu crkvama.

»Onih 10 posto pomoći realizirani su kroz ovih deset godina priprema. Spomenut ću proračun grada Sombora, sredstva iz pokrajinskih natječaja, donacije u građi i crijepu poduzeća, kao i donacije vjernika«, kaže otac Stjepan.

Rok za okončanje radova je dva mjeseca, pa se očekuje da će radovi biti okončani do kraja lipnja. Crkva Svetog Stjepana kralja građena je od 1860. do 1901. godine. Crkva je izgrađena u osnovi kao trobrodna bazilika s dva monumentalna tornja visine 73, 5 metara. Crkvu su 1904. godine preuzeli karmelićani. Zanimljivo je da je Sombor bio mjesto odakle se karmelski red širio u Hrvatsku. Karmelski samostan u Somboru i crkva Svetog Stjepana kralja dio su Hrvatske karmelske provincije Svetog oca Josipa.

Z. V.

SRIJEMSKA BISKUPIJA

Susret mladih u Novom Slankamenu

Ured za mlade Srijemske biskupije organizira susret mladih u župi Svetoga Mihaela, arkandela u Novom Slankamenu. Susret će biti održan 28. svibnja pod geslom *Blago milosrdnima, oni će zadobiti milosrđe* (Mt 5,7). Susret počinje u 10 sati okupljanjem u župnom dvorištu. U 11 sati slijedi euharistijsko slavlje koje će predvoditi biskup mons. **Đuro Gašparović**. U 12.30 sati je ručak, a od 13.45 do 16.30 sati su sportske aktivnosti. U 17 sati počinje predavanje na temu gesla, potom slijedi susret mladih s povjerenikom za mlade, a u 18 sati počinje zabavni program.

Otišo je otac moj polako
otišo je stazom što vijuga
pratila ga neke stare pjesme
sve do rijeke kojom teče tuga

Otišo je pijetli kad se bude
kao da u šetnju nekud kreće
otišo je s mirisima jutra
da l je znao da se vratit neće

Rasulo se jutro kroz ravnicu
sve je tu, a njega nema više
tuga ušla tamburi kroz žicu
i kô da su pjesme sada tiše

**ALEKSANDAR
(ŠANO) TEMUNOVIĆ**

(1936. – 1996.)

TUŽNIH 20 GODINA

TVOJI NAJMILIJ

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIS
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

Svetkovina Presvetog Trojstva svaki put budi u čovjeku pitanja: tko je to Bog, kakav je, kako može biti jedan, a u tri osobe. Tako nas ova svetkovina svaki put podsjeti na Božju uzvišenost i nedokučivost, a opet na njegovu blizinu i prisutnost u našim životima.

BOG SE SAM OBJAVLJUJE

Od davnina teolozi su pokušavali razumjeti i objasniti kako je to jedan Bog a tri božanske osobe. Koristili su se pritom različitim slikama, ali nijedna slika nije bila dovoljno dobra, jer Bog nadilazi sve naše predodžbe. I sve što ljudi o njemu govore i sve slike kojima ga predstavljaju nikada neće biti dovoljno dobre i jasne da nam prikažu i pokažu Boga. Bog je najbolje predstavljen i prikazan u Bibliji zato što je tu on sam sebe prikazao, tj. objavio se čovjeku i pokazao kakav je, no samo djelomično, jer naš razum koji je ograničen ne može dokučiti neograničenog i nedokučivog Boga do kraja. Tako nam ostaje tajna kako je jedan Bog u tri božanske osobe, ne možemo to razumjeti, ali znamo da je tako jer nam se Bog sam takav postupno objavljuje u Svetom pismu.

Bog nam se objavljuje najprije kao Otac koji je stvorio sav svijet i čovjeka, koji izabire sebi narod i štiti ga. Svom narodu on je vjerni saveznik, onaj koji štuje sklopljeni savez, koji

Trojedini Bog

obilato nagrađuje vjernost svog naroda i iskazuje svoju moć nad bogovima drugih naroda. Bog je tako učinio prvi korak prema čovjeku kako bi ga čovjek upoznao i lakše ga prihvatio. No, ipak je ostao skriven, jer je objavio tek jedan mali dio sebe, otkrio se u samo jednoj osobi. To je bilo onoliko koliko su tada ljudi mogli prihvatiti. Otkrio im se kao Stvoritelj, kao Bog koji ljubi svoj narod i vjeran je savezu, ali koji isto tako zahtijeva vjernost, koji je pravedan i moćan.

No, Božja samoobjava nije tu stala. Kada je došlo vrijeme, Bog je učinio još jedan korak bliže čovjeku i utjelovio se. Druga božanska osoba, Sin, uzeo je ljudsko tijelo i živio s ljudima objavljujući svemoćnog Boga svojim riječima i djelima. Ali, iako je Sin s ljudima živio i postao im sličan u svemu, osim u grijehu, njegova objava ni tada nije bila konačna. Na dan Pedesetnice učenici su imali novo iskustvo Božje prisutnosti u svijetu – Duha Svetog.

POTREBNA JE VJERA

Tako se Bog ljudima sam objavio kroz sve tri božanske osobe, ali nam je i dalje ostao nedokučiv. I koliko se god ljudi trudili proniknuti u tajnu Boga, ona će za njih uvijek ostati tajna, jer je Bog neizmjereno veći od nas i o njemu možemo znati samo onoliko koliko nam on o sebi objavi. Sve drugo moramo prihvatiti svojom vjerom. Bog nadilazi naš razum, njega ne možemo ni pojmovima našeg jezika potpuno izraziti, jer on je iznad svih kategorija našeg jezika. On je za nas otajstvo koje ne možemo proniknuti, nego moramo prihvatiti njegovu

otajstvenost. Istina o Presvetom Trojstvu nije nam objavljena kako bismo se mi trudili svojim umom u nju proniknuti, nego nam je dana kao temeljna istina života i Božjeg i našeg. Istinu o Bogu objavljuje nam Krist da u nju vjerujemo i da iz nje crpimo snagu za život, a ta snaga je ljubav. Tajna Presvetog Trojstva nije nam objavljena da bismo mi nastojali razotkriti njezinu tajanstvenost nego da nas potakne na klanjanje toj uzvišenoj Tajni, na davanje dostojne slave Bogu. To će nas uzdići bliže k njemu i posvetiti nas, te ćemo moći više živjeti njemu i od njega. Da je Bog jedan u tri osobe to je dogma naše vjere, dakle nešto što nas obvezuje da u to vjerujemo, bez obzira možemo li to shvatiti ili ne. Stoga traganje za Bogom i traženje odgovora na pitanja o njemu ne treba započinjati od pokušaja objašnjavanja njegove troosobnosti, nego u traganju za Bogom u svom životu. Kada ga otkrijemo i pronađemo, uočit ćemo ono što Bog u sebi jest i što nama daje, a to je ljubav.

Među osobama Presvetog Trojstva vlada ljubav: Otac ljubi, Sin je ljubljen, a Duh očituje tu ljubav. Zato je Bog sama ljubav. On tu ljubav daje čovjeku jer » ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan« (Rim 5,5). Božja ljubav nam se i očituje na trojstven način: Bog nas je stvorio, Krist otkupio, a Duh nam je poslan da nam bude Branitelj i uvodi nas u svu istinu (usp. Iv 16,13). Ljubav kojom Bog ljubi svoja stvorenja obvezuje nas na međusobnu ljubav, jer svi smo iz ljubavi Božje stvoreni i otkupljeni i svima nam je poslan isti Duh.

MINI INTERVJU: MIODRAG KUJUNDŽIĆ, JEDAN OD ORGANIZATORA ZLATNOG KOTLIĆA PALIĆA

Ribljí specijaliteti su odlična turistička promocija

U subotu, 28. svibnja, u sklopu proslave sv. Urbana, na jezeru Palić kod Ženskog štranda bit će održano međunarodno natjecanje u kuhanju riblje čorbe. Jedan od organizatora ovog zanimljivog gastronomsko-turističkog događaja je **Miodrag Kujundžić** iz udruge *Konoba Kujundžić*.

Kuharsko natjecanje u čiju ste organizaciju uključeni predstavlja objedinjavanje nekoliko događanja na dan sv. Urbana. O kojim se manifestacijama radi?

Na dan sv. Urbana na Paliću se tradicionalno održava *Zlatni kotlić Palića*, gastronomsko natjecanje u kuhanju riblje čorbe, a tada se održavaju i vinske svečanosti, pa su, s obzirom na to da riba i vino idu skupa, ove dvije manifestacije spojene na obali najvećeg vojvođanskog jezera. Želja nam je

da Palić bude mjesto gdje se promoviraju riblji specijaliteti, osobito sada kada je voda u jezeru sve čistija i bogata zdravim, ribljim fondom.

Tko će sve sudjelovati na natjecanju za Zlatni kotlić Palića?

Prema najavama očekujemo 70 natjecateljskih momčadi, pojedinaca ili članova registriranih udruga, a s ponosom ističemo kako je ova manifestacija prerasla u međunarodnu na kojoj će se natjecati majstori kuhanja riblje čorbe iz Hrvatske, Mađarske i Bosne i Hercegovine. Predsjednik žirija bit će **Péter Ádám**, organizator najvećeg europskog natjecanja u kuhanju riblje čorbe u Baji.

Što će biti osigurano svakoj natjecateljskoj momčadi?

Organizator svakoj momčadi ili pojedincu osigurava 3 kg ribe (živi šaran), obilježeno natjecateljsko mjesto i tablu s imenom, drva za loženje, te stol i klupe.

A što je obveza svakog natjecatelja u kuhanju riblje čorbe?

Natjecatelji trebaju sa sobom donijeti samo kotlić, tronožac, svoje začine i, naravno, znanje u kuhanju riblje čorbe. Sponzori natjecanja su *Vitamin* iz Horgoša, te hrvatska tvrtka limarija *Sebastijan*, koji su osigurali lijepe nagrade za prvih pet najbolje plasiranih majstora kuhanja.

Koliko dugo je udruga Konoba Kujundžić aktivna u priređivanju ovakvih natjecanja?

Naša udruga postoji od 2011. godine i redovito sudjelujemo na brojnim natjecanjima u nastojanju organizacije sličnih manifestacija koje populariziraju ovakva natjecanja koja promoviraju druženje kroz njegovanje tradicije i običaja ljudi s ovih prostora. Mi često gostujemo na raznim stranama, a sada smo u prilici ugostiti naše prijatelje koji dolaze iz zemalja sudionica *Zlatnog kotlića Palića*.

Što je po vama tajna dobre riblje čorbe?

Na ovim prostorima se njeguje tzv. dunavski način kuhanja riblje čorbe koji podrazumijeva da se riba i luk stavljaju u hladnu vodu, sve ostalo potpada u osobne afinitete i specifičnosti koju papriku će koristiti, odnos začina i sl. Ne treba pretjerivati ni u čemu, jer je najvažnije da dominira okus ribe, a ne nečega drugoga. Najbolji odnos ribe je 70 posto šaran (divlji i domaći) i 30 posto som.

Hoće li i Udruga Kujundžić sudjelovati u natjecateljskom programu?

Kada smo organizatori, onda se zbog fair-playa nikada ne natječemo, ali ćemo svakako kuhati veliki kotlić za sve posjetitelje koji dođu na Palić u subotu, 28. svibnja, kada se održava *Zlatni kotlić Palića*.

Dražen Prčić

IGRA

FORMULA D

FORMULA D je auto utrka. Cilj je pobijediti u utrci (u jednom krugu) i biti prvi koji će prijeći ciljnu crtu. Tu su uključeni razni rizici, a vi morate predvidjeti što će se dogoditi za vrijeme utrke. Morate odlučiti o vašoj strategiji, vjerovati u sreću, držati se pravila i uvijek jednim okom pratiti tehničke uvjete vašeg automobila.

Sljedeći dijelovi se koriste u osnovnoj igri:

1 ploča igre s kružnom stazom Monaco

6 kocaka koje predstavljaju 6 brzina automobila

1 crna kocka koja određuje štetu auta ili druge nepredvidive događaje

1 knjiga pravila koja sadrži osnovna pravila

10 Formula 1 automobila u 5 boja koje predstavljaju 5 različitih trkaćih timova

10 kontrolnih ploča

10 komada mjenjača

10 markera za bodove potrošenosti auta (WP)

Auto ima 6 brzina, svaka brzina ima svoju vlastitu kocku. Broj na kocki vam govori koliko polja pomičete auto. Što veću brzinu izaberete, određena kocka će vam dozvoliti brže i dalje kretanje vašeg auta (pogledajte dolje tablicu kretanja). Nije vam dozvoljeno preskakanje brzina kod ubrzavanja (npr. izravno mijenjanje iz 1. u 3. brzinu). Dozvoljeno vam je preskakanje 1., 2. ili 3. brzine kod kočenja.

(npr. iz 6. u 4. ili iz 4. u 1. brzinu); međutim postoji kazna za činjenje istog.

Početna formacija: Svaki igrač baca crnu kocku kako bi odredio startni poredak njegovog auta. Tko god baci najveći broj stječe polpoziciju. Drugi auti se pozicioniraju po padajućem poretku prema bačenim brojevima. U slučaju izjednačenja, svi umiješani ponovno bacaju.

Pravilo vožnje u zavojima: Kako bi prošao zavoj, auto mora stati minimalni broj puta (naznačen u žutoj kućici) unutar granica zavoja. Nakon potrebnog broja stajanja, auto može nastaviti i izaći iz zavoja u svom sljedećem potezu.

Kako bi lakše prošao zavoj, vozač bi trebao uzeti u obzir naznačeni broj polja. Broj u zelenoj kućici se odnosi na najduži put, broj u crvenoj kućici se odnosi na najkraći put. Start: Prije ubacivanja 1. brzine, svaki igrač baca crnu kocku kako bi vidio koliko učinkovito može startati.

Baćeni broj: 1 - slab start. Igraču se ugasio motor njegovog auta. On ne može ubaciti u 1. brzinu, pa mora čekati do njegovog sljedećeg poteza. Onda može startati u 1. brzini bez ponovnog bacanja crne kocke. Baćeni broj: između 2 i 16 - normalni start.

Igrač može normalno krenuti. Baca kocku za 1. brzinu i pomiče njegov auto naprijed prema bačenom broju.

TV PREPORUKA

NEDJELJA, 22. SVIBNJA HRT 1 21:05

Kauboji,

hrvatski film

Život smije biti dosadan, ali vestern nikada! Moto je to skupine autsajdera koji radeći kazališnu predstavu na sup-tilan način spajaju oporost provincije i univerzalnu poe-

tiku vestern zvuka i ikonografije. Jašući na krilima žanra *Kauboji* su komedija s elementima vesterna. Ili obrnuto. Saša, relativno uspješan kazališni redatelj vraća se u rodni gradić. Iza sebe ostavlja naizgled uspješnu karijeru, a sa sobom nosi razočaranje, tek zaliječenu bolest i par kofera. Došao je na poziv mjesnog načelnika da ponovno pokrene zamrlo lokalno kazalište, no na audiciju mu se prijavi svega pet kandidata. Iako kandidati nemaju preširoku kulturnu naobrazbu pa ni afinitete, dolaze do jedine ishodišne točke zajedničke svima – vesterna. Ni žanr, ni sva Sašina iskustva, ni njihova volja, ništa toj predstavi ne garantira uspjeh. Upravo suprotno.

Film *Kauboji* nastao je prema istoimenoj kazališnoj predstavi, a u koprodukciji HRT-a i Kabineta d.o.o. Na Pula film festivalu 2013. osvojio nagradu publike, a u hrvatskim kinima vidjelo ga je oko četrdeset tisuća gledatelja. *Kauboji* su prikazani na više od 30 filmskih festivala u svijetu, a bili su hrvatski kandidat za nagradu Oscar.

Trajanje: 105 min.

Uloge: Živko Anović, Saša Anović, Matija Antolić, Hrvoje Barišić, Krunoslav Ključar, Ivana Rushaidat, Rakan Rushaidat, Radovan Ruždjak, Nina Erak, Nikša Butijer, Ana Begić, Hrvoje Kečkeš

Scenarij: Tomislav Mršić

Režija: Tomislav Mršić

Produkcija: Kabinet d.o.o. i HRT

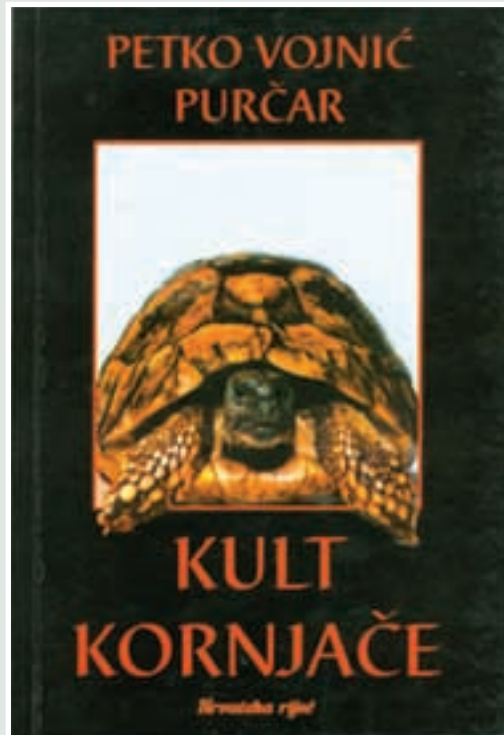
VRIJEDI PROČITATI

PETKO VOJNIĆ PURČAR

Kult kornjače

Prateći društvene mijene i krize povijesne zbilje, kroz obiteljske uspone i padove Hrvata u Panoniji, napose u Bačkoj, *Vojnić Purčar* je ostvario djelo koje ga svrstava među vodeće hrvatske pripovjedače i romanospisatelje. Pripovjedni jezik njegove proze, uistinu je tekst posve oslobođene imaginacije, u njemu se pisac služi jezikom ne samo kao predmetom stvaranja, već pokazuje i njegovu čudesnu moć u postupku nastanka fikcionalnog i iluzije, pa se na tom tragu, gdje kada, empirijska realnost otvara prema metafizičkom, primjerice, kada nam skreće pažnju na ograničenost racionalne slike svijeta, kao u noveli *Hrast lužnjak*.

M. Miković

PJESMA ZA DUŠU:

Dolazi oluja Colonia

Znaš da su male stvari
bile dovoljne mi
nisam tražila nikakva čuda od nas
samo korak bliže, priči sam htjela
upoznati stranca u naručju svom

Kad si kockar, jedan od najboljih
tvoje su karte uvijek dobro skrivene
ista stara priča uvijek dogodi se
kad previše volim, izgubim sve

Ref.

Još jedan dan, još jedna noć
dolazi oluja a ti nisi tu
još jedna suza na licu mom
jer srce luta, traži dom

Znaš da su male stvari
bile dovoljne mi
nisam tražila nikakva čuda od nas
i oluja stiže, pred sobom sve briše
donosi neka nova svitanja

Ti si kockar, jedan od najboljih
tvoje su karte uvijek dobro skrivene
ista stara priča uvijek dogodi se
kad previše volim, izgubim sve

Ref.

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (8)

Piše: Milovan Miković

Proslava 25. obljetnice zgrade

Početkom završne četvrtine XIX. stoljeća (1875. i 1876.) Subotica povjerava svoje kazalište jednoj ženi, koja dolazi na njegovo čelo u svojstvu direktorice trupe. Riječ je o glumici **Lujzi Nagy Farkas**, udovi glumca **Jánosa Györgyá**. Svoju trupu dovodi iz Veszpréma, u pravoj karavani sastavljenoj od pet velikih kola s arnjevima što su ih vukli volovi. U njima su u velikim putnim kovčezima uz osobne stvari bili kostimi, glazbala, rekvizita, tekstovi i druge potrepštine putujuće trupe, a glumci i prvaci, primadone, pa i njihova direktorica sjedili su na putnim kovčezima, krećući se k novom odredištu. I već kada bi im dojadilo danonoćno truckanje duž loše građenih i traljavo održavanih putova, ponavljanje tekstova i uvježbavanje glazbenih točaka, nerijetko bi, barem na ocjeditom tlu, pješačili, idući naporedo kola s arnjevima.

DRUŠTVENE OKOLNOSTI

Podsjetimo se, prvi vlak stigao je zapravo na Palić iz Segedina 12. rujna 1869. godine, produžavajući prema Rijeci (Fiume). Tim činom započinje uključivanje Subotice u željeznički sustav Monarhije i Europe. Istini za volju, beskrajne rasprave o opravdanosti povezivanju s bližim i daljim okruženjem trajale su od prekretnice XVIII. i XIX. stoljeća budući da su tzv. zemljani putovi bili u očajnom stanju, često jedva prohodni ili tek obične kaljuge iza prvih obilnih padalina. Stoga je razmatrana i mogućnost izgradnje »velikog vodenog puta«, zapravo plovnog kanala kako bi se prometno i gospodarski povezali Dunav i Tisa od Baje, preko Subotice i Palića do Kanjiže, ali se od toga, nažalost, odustalo

zbog financijskih i hidrotehničkih prepreka, te drugih čimbenika [Gašpar Ulmer, 1980.].

Na zbivanja u gradu, pa i njegovu kazalištu, utjecale su također i općeuljudbene, obrazovne i zdravstvene prilike stanovništva. Godine 1870., od

umire [Ivan Pančić, 1991.]. Radi toga i hrvatski i mađarski tisak oštro napada gradsko čelništvo i njegov Zdravstveni odbor, jer nisu poduzeli potrebne mjere zaštite stanovništva [Kalomir Milodanović, Subotički glasnik, 1873.].

Krecsányi Ignác

56.324 stanovnika Subotice, tek 8.517 ih je umjelo čitati i pisati, dočim ih je 1.512 samo čitalo – svi ostali, bili su nepismeni [Tibor Kolozsi, 1974.]. Tomu usprkos, ovdje uspješno posluju već dvije banke, a Subotica postaje treći grad u Ugarskoj, premda se oporavlja od posljedica epidemije kolere kojom je zahvaćena početkom srpnja 1873. kada na tisuće njenih građana oboljeva, a više stotina ih

U takvim prilikama, kazalište je, posve razumljivo, slabije posjećeno, premda je u vrijeme kada ga još vodi Lujza Nagy Farkas, ovdje prouzročeno djelo Dénes Bánffy, subotičkog pisca i odvjetnika Gyule Molnára.

ŠIRENJE KULTURE

Kada subotičku scenu napusti Lujza Nagy Farkas, na njeno mjesto dolazi (1877.) Ignác

Krecsányi, uvažena i priznata teatarska osobnost iz reda vodećih direktora kazališnih trupa u Monarhiji. Iskusi Krecsányi od prve prepoznaje darovite početnike, pa je netom po dolasku angažirao Subotičane **Julcsu Bácskai** i **Ferenca Hegedúsa**. Oboje će, kada scenski stasaju, postati zapaženim članovima budimpeštanske Opere, a Hegedús će ondje dočekati i mirovinu (1929.) Dodajmo, ovoj će se kazališnoj družini, potom, pridružiti i Subotičanka **Aranka Hegyi**, koja će kasnije postati članicom peštanskog Narodnog kazališta. Početkom siječnja 1879. godine u čast **Pála Jámbora Hiadora** ovdje se izvodi njegov komad *Törvénytelen vér* (Nezakonita krv), dočim, je početkom veljače na sceni opet tekst Shakespearea, ovoga puta *Mletački trgovac*. Moglo bi se reći, na neki način on je već postao »mađarskim« dramskim piscem; vrlo brzo su sva njegova djela prevedena, a za ovaj su pothvat zaslužni **János Arany**, **Sándor Petőfi** i **Mihály Vörösmarty**.

Nakon što Kazališni odbor raspiše novi natječaj, ovdašnju scenu zakupi **Lajos Temesváry**, kada je obilježena i 25. obljetnica izgradnje kazališne zgrade. Svečanost je otvorio sâm Temesváry, tumačeći *Prolog* subotičkog spisatelja, saborskog zastupnika i gimnazijskog direktora **Pála Jámbora Hiadora**, potom uslijedi scenska igra *Becsületszó*, dramska alegorija proglašenja Subotice slobodnim kraljevskim gradom, a u završnici dio *Erkelove* opere *Laszló Hunyadi*. Ukratko, da se zamijetiti kako je u tom razdoblju kazališna umjetnost izvršila veliki utjecaj na planu širenja kulture. I ne samo što je vršila, nego će ovo i ubuduće činiti...

Alkoholom na protivnika

Obiteljski album **Mate Adina** iz Sonte prepun je ovjekovječenih sjećanja u vidu starih, ali ne i pohabanih fotografija. Mato ih s ljubavlju slaže među korice, povremeno pokazuje prijateljima i prisjeća se zgoda u kojima su nastale. Kako je bio vrlo društven od rane mladosti, nalazio se u svakakvim zgodama, kojih se rado prisjeća. Fotografija pred čitateljima nastala je davne 1967. godine na večeri poslije jedne rukometne utakmice, koja će svim bivšim, ali i budućim igračima tadašnjeg RK *Dinamo* ostati u sjećanju.

»U Apatinu, koji je tada bio jak rukometni centar, 1967. godine je gostovala slavna *Sparta* iz Praga, pa je u sklopu te turneje odigrala i prijateljsku utakmicu u Sonti. Za mene je to bio dan kojega ću se sjećati dok sam živ. Pratio sam igru kao očaran i upijao svaki pokret slavnih rukometnih veličina. Rezultata se i ne sjećam, nije ni bitan, bitna je doživljena rukometna čarolija. Ljubav prema rukometu u meni se tada rasplamsala i spoznao sam da je to moj sport. Poslije gostovanja *Sparte*

jedan od tadašnjih najboljih igrača *Dinamo* **Ivan Brdarić** okupio je dvadesetak mlađih momaka, među kojima sam bio i ja, i započeli smo s treninzima. Treniralo se na terenu prekrivenom šljakom. Bilo je padova, bilo je krvavih koljena, ali naša ljubav prema rukometu bila je jača od svega. Nakon povratka sa služenja vojnoga roka priključen sam treninzima prve ekipe, a za svoj *Dinamo* debitirao sam u proljetnom dijelu prvenstva 1969./70. godine.«, kaže jedna od rukometnih legendi Sonte **Ivan Čoban**.

I članovi tadašnje Uprave pokušavali su dati svoj doprinos uspješnoj igri Sončana protiv slavnoga protivnika, iako na malo neobičan način. U svojem naumu pozvali su u pomoć i pojedine navijače.

»U tim godinama bio sam ljubitelj svih sportova. Nisam propuštao ni jednu utakmicu u Sonti, pa je i za mene gostovanje *Sparte* bio pravi blagdan. Iznenadilo me je kad mi je jedan od članova Uprave *Dinamo*, više se ne sjećam niti koji, dao jedno zaduženje. Trebao sam se upoznati i družiti s najboljim igra-

čem *Sparte*, pokazati mu seoske kavane i po mogućnosti ga napiti. Mislio je da će tako naši uspjeti ostvariti dobar rezultat. Naime, tada kod sportaša nije bilo današnje stege, po dolasku u Sontu gosti su slobodno pošli u razgledanje sela i druženje s mještanima. Zadaću sam shvatio ozbiljno, trudio se oko gosta, no, nismo računali na to da je on bio u dobroj formi i u višesatnom obilasku kavana kapitulirao sam prije njega. Na koncu, odigrao je i veći dio utakmice i svima pokazao zbog čega je najbolji, a ja sam u narednih nekoliko dana patio od mučnine i glavobolje. Što je najgore, same utakmice, a isto tako i večere poslije utakmice, jedva da se i sjećam. Sreća što mi je ostala bar ova fotografija.«, s glasnim smijehom se prisjeća svoje neuspjele avanture Mato Adin.

Rukomet je u drugoj polovici prošloga stoljeća bio vrlo popularan sport u Sonti. Današnji RK *Sonta* osnovan je u kolovozu 1953. godine. Idejni tvorac, osnivač i prvi trener bio je tadašnji nastavnik tjelesnog odgoja, sada pokojni **Maksim Čanak**. Prvo ime novoosnovanoga kluba bilo

je RK *Partizan*. Nakon devet godina djelovanja, sukladno željama većine navijača i simpatizera dotadašnje imenije u RK *Dinamo*. Istodobno postaje i član novoformiranog SD-a *Dinamo*. Početkom ratnih devedesetih klub istupa iz SD-a i pod imenom RK *Sonta* nastavlja s natjecanjima u muškoj i ženskoj konkurenciji sve do 1997. godine, kad su zbog nedostatka financijskih sredstava privremeno zamrznute sve aktivnosti. Završetkom izgradnje sportske dvorane OŠ *Ivan Goran Kovačić* 2005. godine stvoreni su temelji za novi uzlet sončanskoga sporta. Među ostalima, i rukometni klub staje na noge. Skupina entuzijasta u vrijeme predsjedničkog mandata **Željka Dekana** upornošću i snalažljivošću uspijeva okupiti igrače, namaknuti potrebna sredstva i ponovno uključiti klub u ligu. Tijekom 64 godine postojanja za klub je igrao veliki broj vrlo kvalitetnih igrača, poglavito mještana, a najveća vrijednost je što su kroz sve ove godine njegove boje branili, rame uz rame, Hrvati, Srbi, Mađari i Romi.

Ivan Andrašić

KRALJICE U KERU

Nastavljena tradicija

Iako je kiša onemogućila kerske *Kraljice* da i ove godine »zaljelijaju« po ulicama i domovima u Subotici, nije ih spriječilo da se obuku u narodnu nošnju, stave krune te da

nakon popodnevne nedjeljne svete mise na *Dove*, blagdan Duhova, zapjevaju vjernicima ispred oltara u ckvi. Posjetile su i župnika vlč. **Andriju Anišića**, časne sestre i stari-

ce u samostanu sestara Kćeri milosrđa.

Kerske *Kraljice* uvježbala je s. **Silvana Milan** da se nastavi tradicija i ne zaboravi ovaj lijepi običaj Hrvata Bunjevaca.

NOVI SUSRET FLÂNEURA U GRADSKOJ KNJIŽNICI

Recikliranje riječi

U subotu, 14. svibnja, *Flâneuri*, članovi čitateljskog kluba za tinejdžere Gradske knjižnice Subotica, su na svom redovitom susretu imali prekrasno druženje na posudbenom odjelu za odrasle knjižnice. Tema je bila recikliranje riječi što su oni doista i učinili. Riječi koje olako, neki često i bez razmišljanja izgovaramo, a koje povređuju druge ljude su ispisali na papir kako bi ih doslovno reciklirali (izrezali na dijelove-slova) i pretvorili u lijepe, poticajne i afirmativne riječi koje svatko voli čuti. Sve su to upotpunili i prigodnim ulomcima iz pojedinih knjiga. Kao plod ovog susreta nastale su i riječi koje su postavili na stepenicama odjela za odrasle čime su oplemenili ovaj prostor i ugradili se u njega. Kako lijepo od naših tinejdžera!

ČITAM I SKITAM U BEOGRADU

Nagrađeni sudionici kviza bili na izletu

Dječjem odjelu Čika Jova Zmaj u Hilendarskoj ulici. Tamo su se susreli s poznatom spisateljicom za djecu **Jasminkom Petrović** koja im je priredila interesantno interaktivno druženje nakon čega su otišli i do centralne zgrade Biblioteke grada Beograda. Tu su, među ostalim, pogledali i ostatke građevine iz antičke epohe odnosno čuvenu rimsku dvoranu. Posjet Beogradu se nije mogao završiti bez odlaska na Kalemegdan, gdje je, među ostalim, bilo i dovoljno vremena za druženje, igru i naravno sladoled i to više komada.

Mnogi će ovo putovanje pamtili i po novostečenim prijateljstvima koja će, vjerujem, biti nastavljena. Pa, imaju jednu veoma važnu zajedničku osobinu – vole knjigu i čitanje!!!

Nekima je ovo bio prvi izlet s knjižnicom ili čak prva osvojena nagrada na kvizu dok je bilo i onih srećkovića koji već imaju ovakvo iskustvo. Dakle, pravila nema. Po osmjesima i komentarima sudionika ovog veselog putovanja (u uvijek je tako kad se družiš s knjigoljupcima) zaključujemo da vrijedi čitati knjige... iz više razloga. Jedan je svakako i ovaj izlet. Dakle, ne posustajte već čitajte, čitajte, čitajte!!! Možda baš vi sljedeće godine osvojite nagradni izlet. Do tada, vidimo se u knjižnici!!!

Kviz Gradske knjižnice nazvan *Čitam i skitam* nije gotov dok se ne obavi nagradni izlet za djecu koja su imala sreće dobiti baš ovu nagradu. A izlet se dogodio u utorak, 17. svibnja, kada je ekipa od tridesetak osnovaca u pratnji knjižničarki ranom zorom krenula na put. Iako je prethodnih dana bilo kišno i hladno, mnoštvo osmijeha na licima naših malih knjigoljubaca izmamilo je sunce koje ih je pratilo cijeli dan. Njihovo konačno odredište je bio Beograd, gdje su ih s nestrpljenjem očekivali na

U UTORAK U VALJEVU REPUBLIČKA SMOTRA RECITATORA

Claudia Karan i Davorin Horvacki
najbolji recitatori na hrvatskom jeziku

Utorak, 24. svibnja, će u Valjevu biti održana 48. Republička smotra recitatora. Na hrvatskom jeziku poeziju će kazivati dva recitatora iz Subotice. To su **Claudia Karan** (OŠ Matko Vuković, Subotica) i **Davorin Horvacki** (Hrvatska čitaonica, Subotica).

Sretno!

**PETAK
20.5.2016.**

06:39 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:36 McLeodove kćeri, serija
10:20 Gradovi uz more, dokumentarna serija
11:15 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:26 Talijanska mlada, telenovela
13:15 Dr. Oz, talk-show
14:00 Normalan život
14:45 Znanstveni krugovi
15:10 Mjesto koje zovem dom, serija
16:00 Što je muškarac bez brkova, serija
17:40 Život je lijep
18:10 Manjinski mozaik
18:30 Potrošački kod
19:00 Dnevnik 2
20:05 P.S. Volim te, američki film
22:05 Uvijek kontra, talk-show
22:50 Eurojackpot
23:00 Dnevnik 3
23:35 Gospodar rata, američki film
01:35 Don Matteo, serija
02:25 Dr. Oz, talk-show (R)
03:10 Vita jela, zelen bor
03:39 Skica za portret (R)
03:44 Hrvatska uživo
04:26 Život je lijep
04:58 Riječ i život
05:28 Talijanska mlada, telenovela
06:18 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:30 ŠKOLSKI PROGRAM
09:31 Školski sat: Talent ili tajna nastanka crtića
10:00 Školski program
10:01 Čarobna ploča - Širimo vidike: Povijest umjetnosti - od prapovijesti do starog Rima
10:16 Školski program
10:17 Ton i ton: Unutarnji puls i nepredvidljivi projekt
10:32 Školski program
10:33 Zapisano u kostima, dokumentarna serija
11:03 Kratki dokumentarni film
11:13 Čarolija, serija
12:05 Škola kuhanja Marthe

Stewart
12:35 Don Matteo, serija
13:30 Magarac na meniju, njemački film
15:00 Svijet vrtlara
15:28 Veterinarske priče
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Magazin rukometne LP
17:15 Luda kuća, humoristična serija
18:00 Seoska gozba
18:50 Kratki dokumentarni film
19:00 London: EP u plivanju, prijenos
20:34 Lov, dokumentarna serija
21:26 Vrijeme na Drugom
21:35 Umorstva u Midsomeru
23:20 Vera, serija
00:52 Magazin Noć velikih borbi
01:17 Noć velikih borbi, snimka
02:47 Magazin rukometne LP
03:12 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, informativna emisija
06.15 Sve u šest, magazin
06.45 Lego Ninjago
08.30 Pet na pet, kviz
09.45 Bibin svijet, humoristična serija
10.20 Bibin svijet, humoristična serija
11.10 Zvonili ste, milorde?, humoristična serija
12.10 'Allo, 'allo!, humoristična serija
12.50 'Allo, 'allo!, humoristična serija
13.25 Andrija i Anđelka, humoristična serija
14.00 Andrija i Anđelka, humoristična serija
14.35 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show
16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
17.00 Big Brother magazin, show
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas, informativna emisija
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vrlo zapetljana priča, igrani film, animirani
22.00 Big Brother, reality show uživo
00.00 Bumerang, igrani film, komedija
02.30 RTL Danas

**SUBOTA
21.5.2016.**

06:57 TV kalendar
07:10 Klasika mundi: Berlinska filharmonija pod ravnanjem Sir Simona Rattlea - Europski koncert u Ateni 2015.
08:00 Kobna odluka u Sundownu, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
09:15 Duhovni izazovi
09:45 Prizma - multinacionalni magazin
10:30 Kućni ljubimci
11:00 Uvijek kontra, talk-show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:10 Logorašica broj A26188: Henia Bryer, dokumentarni film
14:00 Licem u lice: Lagersfeld vs Yves Saint-Laurent, dokumentarna serija
15:01 P.S. Volim te, američki film
17:10 Kroz Veli Varoš, dokumentarni film
17:45 Lijepom našom: Gunja (1.dio)
19:00 Dnevnik 2
19:55 Loto 7/39
20:05 Kum III, američki film
22:55 Dnevnik 3
23:29 Billie Holiday - Senzacija, glazbeno-dokumentarni film
00:21 Kobna odluka u Sundownu, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
01:36 Licem u lice: Lagersfeld vs Yves Saint-Laurent, dokumentarna serija
02:31 Reprizni program
04:03 Duhovni izazovi
04:33 Veterani mira
05:18 Prizma - multinacionalni magazin
06:03 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
09:30 Kućni ljubimci Marca Morronea
10:00 Umorstva u Midsomeru
11:45 Roditelji i djeca, serija
12:30 Kew on a Plate: Spring, dokumentarna serija
13:35 When Love Come to Town, američki film
15:10 Vrtini snovi, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:34 Jezik za svakoga
16:49 Kratki dokumentarni film
17:00 London: EP u plivanju, prijenos
18:25 Vrtlarica
18:55 TV vremeplov - Dramski

program
19:55 Kratki dokumentarni film
20:05 Čuda života: Dom, dokumentarna serija (R)
20:58 Simpsoni, serija
21:25 Vrijeme na Drugom
21:30 Graham Norton i gosti talk-show
22:25 Sigurna kuća, serija
23:20 Vladarica, serija
00:10 When Love Come to Town, američki film
01:40 Noćni glazbeni program

04.35 RTL Danas, informativna emisija (R)
05.25 Mala sirena, animirana serija
05.50 Lego Ninjago, animirana serija
06.50 Svemoguća Kim
07.20 TV prodaja
07.35 Bibin svijet
08.45 TV prodaja
09.00 Criss Angel: Kralj Iluzije, zabavna emisija
09.50 Criss Angel: Kralj Iluzije, zabavna emisija
10.45 TV prodaja
11.00 Big Brother, reality show (R)
13.05 Vrlo zapetljana priča, igrani film, animirani (R)
15.00 Norbit, igrani film, komedija
16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
17.20 10 najsmešnijih faca Hrvatske, zabavna emisija
18.30 RTL Danas, informativna emisija
19.10 RTL Vrijeme, informativna emisija
19.15 Galileo, zabavno-obrazovna emisija
20.00 Pravi čelik - TV premijera, igrani film, akcijski
22.30 Boks: Wilder Vs. Povetkin, prijenos
23.45 Big Brother, reality show
00.20 Početak kraja, igrani film, akcijski triler/ horor
02.40 Astro show, emisija uživo
03.40 RTL Danas, informativna emisija
04.25 Kraj programa

**NEDJELJA
22.5.2016.**

06:52 TV kalendar
07:05 Lijepom našom: Gunja (1.dio)
08:20 The Ship That Died of Shame, britanski film -

Zlatna kinoteka
09:50 Portret Crkve i mjesta: Gvozd
10:00 Gvozd: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Labirint
15:52 Mir i dobro
16:19 Gospodin Selfridge, serija
17:10 Za ljubav nema lijeka, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:55 Loto 6/45
20:09 Duga mračna noć, dramska serija
20:55 Medaljon
21:05 Kauboji, hrvatski film
22:53 Dnevnik 3
23:27 Samo kulturno, molim
00:13 Gospodin Selfridge, serija
01:03 Nedjeljom u dva
02:03 The Ship That Died of Shame, britanski film - Zlatna kinoteka
03:33 Znanstveni krugovi
03:58 Skica za portret
04:08 Mir i dobro
04:33 Plodovi zemlje
05:23 Split: More
05:53 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
09:24 Juhuhu junior
09:25 Andyjeve divlje pustolovine, dokumentarno-igrana serija
09:41 Andyjeve divlje pustolovine, dokumentarno-igrana serija
09:58 Detektiv Murdoch, serija
10:48 Istrage gospođice Fisher, serija
11:46 Teenozoik
12:13 Nećemo reći mladenki, zabavno-dokumentarna serija
13:17 Dobar, bolji, najbolji ... kroz ušicu igle
14:19 Jezik za svakoga
14:37 Dadilja na tajnom zadatku, kanadski film
16:05 TV vremeplov - Dokumentarni program
17:00 London: EP u plivanju, prijenos
18:35 Karate turnir Super 8, snimka
19:10 Svlačionica
20:05 Poirot, serija
21:38 Vrijeme na Drugom
21:47 Anthony Bourdain: Upoznavanje nepoznatog,

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

dokumentarna serija
22:47 Istrage gospođice Fisher, serija
23:37 Pa to je fantastično!, humoristična serija
00:07 Pad leta 29, serija
00:37 Pad leta 29, serija
01:07 Noćni glazbeni program

04.50 RTL Danas, (R)
05.40 Mala sirena
06.10 Lego Ninjago
07.05 Svemoguća Kim, animirana serija
07.35 TV prodaja
07.50 Bibin svijet, serija
08.30 TV prodaja
08.45 Američka priča 3 - TV premijera, igrani film, animirani
10.25 TV prodaja
10.40 Gregov dnevnik 2: Rodrickova pravila, igrani film, obiteljska komedija
12.40 Pravi čelik, igrani film, akcijski (R)
15.05 Smoking, igrani film, akcijska komedija
16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
16.50 Smoking, igrani film, akcijska komedija
17.20 10 najkontroverznijih osoba Hrvatske, zabavna emisija
18.30 RTL Danas,
19.15 Galileo, zabavno-obrazovna emisija
20.00 Spasilac, igrani film, akcijski
23.00 Big Brother, reality show
00.00 Tekken, igrani film, akcijski
01.50 Astro show, emisija uživo
02.50 RTL Danas, informativna emisija (R)
03.30 Kraj programa

PONEDJELJAK 23.5.2016.

06:39 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:36 McLeodove kćeri, serija
10:20 Plodovi zemlje
11:15 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:26 Talijanska mlada, telenovela

13:15 Dr. Oz, talk-show
14:00 Društvena mreža - medicina
15:10 Jezik za svakoga
15:30 Eko zona (R)
15:58 Duga mračna noć, dramska serija
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:00 Republika, dokumentarna serija
20:55 Mjesto koje zovem dom, serija
21:45 Javna ponuda - gospodarski magazin
22:25 Otvoreno
23:15 Dnevnik 3
23:46 Gradovi uz more, dokumentarna serija
00:38 Odvjetnička elita, serija
01:31 Don Matteo, serija
02:26 Otvoreno
03:11 Dr. Oz, talk-show (R)
03:54 Jezik za svakoga
03:59 Skica za portret
04:17 Hrvatska uživo
04:59 Talijanska mlada

05:42 Dnevnik 2
06:00 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:30 ŠKOLSKI PROGRAM
09:31 Školski sat: Od latinskog do engleskog
10:00 Školski program
10:01 Navrh jezika: Sufiksi
10:16 Školski program
10:17 Notica: Timpani
10:32 Školski program
10:33 Ptice i ljudi: Golubovi, dokumentarna serija
11:05 Poirot, serija
12:40 Don Matteo, serija
13:35 Ljubavni vatromet, američki film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Velikani sporta, dokumentarna serija
17:11 Luda kuća, humoristična serija
17:46 Sjećanje na Joška Bojića: Nazovi 112, dokumentarna serija
18:18 Ptice i ljudi: Golubovi, dokumentarna serija
18:48 Zdravi predah - smoothie
18:53 Naši i vaši, humoristična serija
19:38 Dva i pol muškarca, humoristična serija
20:03 Kuhanje u divljini: Marais-Poitevin s Sangom
Hoonom Degeimbreom, dokumentarna serija

20:53 Vrijeme na Drugom
21:00 Tv Bingo
21:45 Elizabeta, britanski film
23:40 CSI: Las Vegas, serija
00:25 Velikani sporta, dokumentarna serija
00:50 Noćni glazbeni program

04.55 RTL Danas, (R)
05.40 Sve u šest, magazin (R)
06.10 Mala sirena, (R)
06.40 Svemoguća Kim
07.35 TV prodaja
07.50 Pet na pet, kviz (R)
08.45 TV prodaja
09.00 10 najkontroverznijih osoba Hrvatske, zabavna emisija (R)
10.00 TV prodaja
10.15 Bibin svijet, serija
10.55 Bibin svijet, serija
11.30 Zvonili ste, milorde?, humoristična serija (R)
12.30 'Allo, 'allo!, serija (R)
13.05 'Allo, 'allo!, serija (R)
13.45 Spasilac, film, (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas,
19.15 Pet na pet, kviz
20.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Big Brother, reality show
23.50 Andrija i Anđelka, serij
00.30 Andrija i Anđelka, serija
01.05 CSI, serija
02.05 CSI, serija
03.00 Astro show, emisija uživo
04.00 RTL Danas, informativna emisija (R)
04.45 Kraj programa

UTORAK 24.5.2016.

06:39 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:37 McLeodove kćeri, serija
10:22 Gradovi uz more, dokumentarna serija
11:20 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:26 Talijanska mlada
13:15 Dr. Oz, talk-show
14:00 Društvena mreža
15:10 Mjesto koje zovem dom
15:55 Republika, dokumentarna serija

17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:06 Kad mrtvi zapjevaju
20:52 Mjesto koje zovem dom
21:42 Otvoreno
22:32 Dnevnik 3
23:03 Gradovi uz more, dokumentarna serija
23:55 Odvjetnička elita, serija
00:48 Don Matteo, serija
01:40 Otvoreno
02:25 Dr. Oz, talk-show (R)
03:08 Vita jela, zelen bor
03:38 Skica za portret
03:48 Hrvatska uživo
04:30 Život je lijep
05:00 Talijanska mlada
05:42 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:30 ŠKOLSKI PROGRAM
09:31 Školski sat: Upoznajemo zaštićena područja prirode
10:00 Školski program
10:01 Boli glava: Vjetar zvan bura
10:17 Jezični crtići: Francuska kultura
10:19 Školski program
10:20 Ta politika: Izbori
10:34 Školski program
10:35 Ptice i ljudi: Grabljivice, dokumentarna serija
11:05 Kratki dok. film
11:15 Čarolija, serija
12:05 Škola kuhanja Marthe Stewart
12:40 Don Matteo, serija
13:35 Djevojka Lou, australski film
14:53 Kratki dok. film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Magazin LP
17:11 Luda kuća, serija
17:46 Sjećanje na Joška Bojića: Nazovi 112, dok. serija
18:19 Ptice i ljudi: Grabljivice, dokumentarna serija
18:50 Naši i vaši, serija
19:23 Kratki dok. film
19:28 Večernja škola
20:09 Dva drevna susjeda: Vosges - gruba ljepota, dokumentarni film (R)
20:56 Vrijeme na Drugom
21:05 Žena u crnom, britanski film
22:37 Magazin EURO 2016.
23:08 Fringe - Na rubu, serija
23:53 CSI: Las Vegas, serija
00:38 Magazin LP
01:03 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, (R)
06.15 Sve u šest, magazin (R)
06.45 Lego Ninjago, (R)
07.15 Svemoguća Kim
08.15 TV prodaja
08.30 Pet na pet, kviz (R)
09.30 TV prodaja
09.45 Bibin svijet, serija
10.20 Bibin svijet, serija
10.55 TV prodaja
11.10 Zvonili ste, milorde?, R
12.10 'Allo, 'allo!, serij (R)
12.50 'Allo, 'allo!, serija (R)
13.25 Andrija i Anđelka, (R)
14.00 Andrija i Anđelka, (R)
14.35 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Big Brother, reality show
23.50 Andrija i Anđelka, serija
00.30 Andrija i Anđelka, serija
01.05 CSI, serija
02.05 CSI, serija
03.00 Astro show, emisija uživo
04.00 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

SRIJEDA 25.5.2016.

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:37 McLeodove kćeri, serija
10:22 Gradovi uz more, dokumentarna serija
11:20 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:26 Talijanska mlada
13:15 Dr. Oz, talk-show
14:00 Društvena mreža
15:10 Mjesto koje zovem dom
16:00 Kad mrtvi zapjevaju
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:55 Loto 7/39
20:06 Kad mrtvi zapjevaju, serija
20:52 Mjesto koje zovem dom, serija
21:42 Otvoreno
22:32 Dnevnik 3
23:03 Gradovi uz more, dokumentarna serija
23:55 Odvjetnička elita, serija
00:48 Otvoreno
01:33 Dr. Oz, talk-show (R)
02:16 Vita jela, zelen bor

02:46 Glas domovine
03:11 Eko zona
03:36 Skica za portret
03:51 Hrvatska uživo
04:33 Život je lijep
05:05 Talijanska mlada
05:50 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:30 ŠKOLSKI PROGRAM
10:00 Kratki spoj: Rastoke
10:14 Školski program
10:15 Ciak junior: Oslobodite čaroliju u sebi (Indija)
10:29 Školski program
10:30 Gospić: Redenje gospićko-senjskog biskupa mons. Zdenka Križića, prijenos
13:00 Kratki dok. film
13:10 Škola kuhanja Marthe Stewart
13:40 Knjižara krimića: Opjevaj mi umorstvo, američki film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Magazin EL
17:11 Luda kuća, serija
17:46 Sjećanje na Joška Bojića: Nazovi 112, dokumentarna serija
18:20 Ptice i ljudi: Hotel za ptice, dokumentarna serija
18:50 Naši i vaši, serija
19:25 Provođi i sprovodi, serija
19:55 Košarka, PH - 3. utakmica polufinala ili 1. utakmica finala

20:45 Vrijeme na Drugom
20:48 Košarka, PH - 3. utakmica polufinala ili 1. utakmica finala
21:50 Riddickove kronike, američki film
00:05 CSI: Las Vegas, serija
00:50 Magazin EL
01:15 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, (R)
06.15 Sve u šest, magazin (R)
06.45 Lego Ninjago, (R)
07.15 Svemoguća Kim
08.15 TV prodaja
08.30 Pet na pet, kviz (R)
09.30 TV prodaja
09.45 Bibin svijet, serija
10.20 Bibin svijet, serija
11.10 Zvonili ste, milorde?, (R)
12.10 'Allo, 'allo!, serija (R)
12.50 'Allo, 'allo!, serija (R)
13.25 Andrija i Anđelka, (R)
14.00 Andrija i Anđelka, (R)
14.35 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Big Brother, reality show
23.50 Andrija i Anđelka, serija
00.30 Andrija i Anđelka, serija
01.05 CSI, serija
02.05 CSI, serija
03.00 Astro show, emisija uživo
04.00 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

ČETVRTAK 26.5.2016.

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Kraj roda Mimbelli, emisija pučke i predajne kulture
09:51 Bajkovita Hrvatska
10:00 Gospić: Tjelovska misa s procesijom, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:26 Talijanska mlada, telenovela
13:15 Dr. Oz, talk-show
14:00 Bonofest 2016., snimka
15:10 Mjesto koje zovem dom, serija
16:00 Kad mrtvi zapjevaju, serija
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:06 Laž ili zatvor, dokumentarni film
20:59 Mjesto koje zovem dom, serija
21:49 Velikani HRT-a: Tko je taj Zvonimir Bajsčić?, dokumentarni film
22:46 Otvoreno
23:36 Dnevnik 3
00:07 U srcu delte Mekonga, dokumentarni film

00:57 Odvjetnička elita, serija
01:50 Don Matteo, serija
02:40 Otvoreno
03:25 Dr. Oz, talk-show (R)
04:08 Skica za portret
04:15 Hrvatska uživo
04:57 Talijanska mlada
05:40 Biblija
05:50 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
08:57 Juhuhu junior
09:30 ŠKOLSKI PROGRAM
09:31 Školski sat: Obojana svjetlost
10:01 Navrh jezika: Ovisnost o medijima
10:17 Jezični crtići: Muha
10:19 Školski program
10:20 Jezik zviždanja, španjolski dokumentarni film za djecu
10:34 Školski program
10:35 Ptice i ljudi: Hotel za ptice, dokumentarna serija
11:05 Čarolija, serija
11:55 Kratki dok. film
12:05 Škola kuhanja Marthe Stewart
12:40 Don Matteo, serija
13:35 Darovano srce, američki film
14:57 Kratki dok. film
15:05 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Odbrojanje do Rija
17:11 Luda kuća, serija
17:46 Sjećanje na Joška Bojića: Nazovi 112,

18:23 Banovina, dok. film
18:53 Naši i vaši, serija
19:28 Garaža
20:03 Pod otvorenim nebom: Portugal, dok. serija
20:57 Vrijeme na Drugom
21:06 Zamjena, američki film
23:22 Fringe - Na rubu, serija
00:12 CSI: Las Vegas, serija
00:57 Odbrojanje do Rija
01:22 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, (R)
06.15 Sve u šest, magazin (R)
06.45 Lego Ninjago, (R)
07.15 Svemoguća Kim
08.30 Pet na pet, kviz (R)
09.45 Bibin svijet, serija
10.20 Bibin svijet, serija
11.10 Zvonili ste, milorde?, (R)
12.10 'Allo, 'allo!, serija (R)
12.50 'Allo, 'allo!, serija (R)
13.25 Andrija i Anđelka, (R)
14.00 Andrija i Anđelka, (R)
14.35 Tri, dva, jedan - kuhaj! R
16.30 RTL Vijesti
17.00 Big Brother magazin
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Big Brother, reality show
23.50 Andrija i Anđelka, serija
00.30 Andrija i Anđelka, serija
01.05 CSI, serija
02.05 CSI, serija
03.00 Astro show, emisija uživo
04.00 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetlonik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljom od 9 sati. Kolaž emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 *Vojvođanski tjedan*
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 *Vjerska emisija*, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104,4 Mhz

U NEKOLIKO SLIKA

Koncert folkloraca
HKC *Bunjevačko kolo*

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Veštačke
šunke...

Piše: Branko Ivković

Faljniš, čeljadi. Jeto mene opet u sime-njari, poila mi buba kuruze pa tribam opet sadit. Nikako već utre-vit vrime, posadiš rano, ladno pa pište, napadnu i ove kojikake bilosvicke bube. A posadiš kasno, zaladi i opet bube. Kandar mi se već čini

da ti buba ima za svako vrime, tog kadgod opšte nije bilo, sve se donelo s koji kakim simenima iz svita a kandar njim svima ode dobro, sve se odomaćile i još fajin ugojile kugod da su u Zemlji Dembeliji. Kažu da su tamo u njevoj državi otkaleg su potekle triput manje, a ode kod nas baš fajinski uznapridovale. Prvi su i vidili ti koji imadu zemlju oko ti sletišta krilatica. Kažu da su se nalpile na krilaticu, pa se tako prinele, a ja niki gusti-ram: pa nisu valjda to bać Tončine karuce, pa da na sve strane landaraje i rasipaje putom...Al, ajd, mora čovik virovat učnima. Neg, moram dobro pazit i na koje sime kupit, sad ima i tog gmo kojikakog simena. Kad so tim raniš, ima di raste samo šunka na svinčetu, a od drugog meso i koščure, od treće vrste štogod drugo i vrag će ga znat. Doduše, i vidio sam takog josaga: dvisto kila u svinčetu, a na šunki nema ni s prsta slanine. To je cigurno od take rane. Ja više volim kad ono raste godinu i po-dvi, a ovo se ugoji za čas. Kad čovik ne ode dva dana u svinjak ne mož pripoznat svoje svinče: kugod da ga kogod zaminio s većim tako raste. A i bojim se čeljadi, šta kast, i ja volim uzet pa ispu-rit kuruza na žeravi, nema ništa slađeg. A šta ću ako naletim na taki veštački? Pa možem se nakostrišit digod di ne triba, a kake sam sriće meni bi se nakostrišila samo gura, trbu mi već naraso dosta. Jeto baš sad došli i nika čeljad s Đurđina, i oni ištu za polivanje kojikaki otrova. Kažu, i kod nji prava napast pa će još probat ispolivat. I ja sam to radio, al pomoglo ko krepanom konju zob. Valjda kiše oma oprale, pa se nije stiglo ni uvatit. Moram vam se pofalit, bio sam na Čikeriji na proštenju. Da samo znate kako je bilo lipo tamo pod šumom kod starog Križa. Jeste da se svit raselio, al na proštenje borme se svi vrate na starinu. Ja i Moja Jela sili na bicigle i lipo priko, Bečar atarom priko Mirgeša za čas očli. Ta nije to na kraj svita, samo smo se mi pogospodili zdravo. Doduše i Bečar atar se do po puta opravio, a drugo po do Mirgeša nikad pa je blato do ušivi; skoro se nisam skrndavio u oni veliki vagašima što oprave ovi veliki traktori. Ne znam zašto to nikad nije završeno da svit mož ić redovno već tako na polak. Divane ovi zlobni da je tribalo kamena kakom glavašu do njegovog salaša pa nije doteklo. No mož bit svašta, i onako se sve dešava od izbora do drugi izbora, pa kaki iskoristio gužvu. Sad su taka vrimenta, ne triba se čudit. Ajd budite mi dobri. Idem malo ručat te veštačke šunke, pa ću ić posadit kuruze; čim mi dođe Joso stojat na mašini, nema mi ko pribacivat crtalo. Zbogom, do drugput.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Svaj se pogubijo

Džabe bać Ive što se zavito-vo svetomu Antunu da više neće gledat televiziju. Mislijo da će imat više mira. Baš se pri-varijo, sve što ga prija jidilo na televizije, u posljednje vrime se još bolje vidi na sokočalu. A vo što je prvać vidijo ni malo mu se ni dopalo. Sve no što se dešavalo koidi dalje o nji, malo, malo, pa došlo i do njeve varošice. Pravo rekli stari, ka ti meda igra osprid vrati, zaigraće ti i u dvoru. Evo, kako prikazano na sokočalu, a sve beštelovano, vidi se ko u bijo-skopu. Nikoliko krupni skobačili

Piše: Ivan Andrašić

jednoga, uvukli ga u nikaku veliku lemuzinu. Dvojica ga sa strane vodu, a njemu se sve noge vuču. Čeljade bi moglo pomisliti i da je, Božem prosti ožderan, pa ne može ni odat. Ka je čo ko je, oma se prisiko o nikakoga stra, jal nikake mučnine, ni mogo reć šta mu je. Samo mu ništa jako zavrnilo u trbuvu. Bijo mu taj u mladosti nika-ki kobojage pajtaš, vazdan se moto oko njegovoga društva, posebno ka jse krenijo u škulu za doktora. Potli, ka je svršijo velike škole i sto na noge, radijo u njevomu selu. E, onda mu već niko ni bijo ravan, vazdan gleda kako će se družiti samo sa većima o sebe. Tako i do dan danas. Bać Iva se preznijo i pribacijo pršnjak priko leđi. Mada će kroz par nedilja dojt i ječmovi, još uvijek ladno, mora se malo i podložiti, a ako misliš kudgoda it, moraš se i malo bolje navući. Sad, ka je na sokočalu vidijo što je vidijo, veli ide malo ko kuma Tune, dugo već ni bijo. Misli se, makar će ga malo podbost, jel ništa mu izgleda ko da je i njega vidijo blizu lemuzine. Ošo priko i pritisio puce na kapije. Čuje da unutra zvoni, vidi da je niko odvrnijo firangu, al se i na škatulje kod puceta javijo kumov glas i pita ko je. To vada taka moda u varoši, pa kum Tuna napravijo i doma. Davno taj zaboravijo kako se živi u selu. Koliko samo put bać Iva vidi da mu niko zvoni, al se domaćini ne javlju, a doma su. U škatulje ništa zazujalo, pa se kapija otvorila. Unišo, a ker ni ni zalajo, samo mu se malo umiljavo oko nogu. Kum Tuna sidi i fruštukuje. Veli ni ošo na posov, danas imade nikaku partijcku konferenciju, pa se mora dobro pripravit, sad je avanzovo i za puno toga se pita. Al za puno toga pita i on veće o sebe. »Nego, kume, vidim da ste se počeli boravit svačim, pa i žive ljude otimljete o drugi. Eto i našega pajtaša ste u po bila dana smandrljali u lemuzinu i nikuda silom odvukli«, veli bać Iva i sidne. »A, kume moj, to ti tako samo izgleda. Davno smo se mi sporazumili š njim, samo smo ga za izbiranje utrpali nima što su naše kadgoda tili zardanima kašikama, pa jim drugi nisu dali. Bome, sad ni mi ne damo da se taki utrupu našima, ko da jim se prdaču. Svi zajedno smo ošli ko noga najkrupnijega, pa smo se lipo i ispriporivali, a bome i počastili. Bilo svašta, svakakoga ića i pića, a i iz džepa u džep. Ima se, može se. A drugi će se kroz niko vrime drafat i di ji ne srbi«, veli kum Tuna i pristavi jim čaj. Bać Iva se samo dugačko zagleda u njega, a nikak sina mu prišla priko lica.

MISLI POZNATIH

- **Wilde:** Muškarci se žene jer su umorni, žene se udaju jer su radoznale, ali oboje se razočaraju.
- **Puškin:** Ne prodaje se nadahnuće, ali se rukopis može prodati.
- **Schopenhauer:** Bogatstvo je nalik na morsku vodu, što je više pijemo, to smo žedniji.

KVIZ

Ambroz Vranyczany

Koje godine i gdje se rodio hrvatski barun i političar Ambroz Vranyczany?

Gdje se nastanio nakon odlaska obitelji s Hvara?

Čime se bavio sredinom četrdesetih godina 19. vijeka?

Kako se zvao prvi hrvatski riječni parobrod?

Koje godine je osnovana Prva hrvatska štedionica u čijem je nastajanju aktivno sudjelovao?

Na koju funkciju je izabran u banskoj vladi Josipa Jelačića?

Koje godine je bio proglašen za baruna?

Kada i gdje je umro Ambroz Vranyczany?

Rodio se 13. listopada 1801. u Starom gradu na Hvaru
U Karlovcu
Osnovao je društvo za parobrodarstvo na Savi i Kupi
Sloga
1846. godine
Nadležnik financijskog odjela
29. travnja 1862. godine
Umro je 12. srpnja 1870. godine u Švicarskoj

FOTO KUTAK

Riječi, riječi...

VICEVI

Pita mali Ivica mamu:

Hoćemo li u ZOO vrtu vidjeti rodu?

Hoćemo – kaže mama

Baš me zanima hoće li me prepoznati?

Petar uze kriglu piva i zažmuri.

Iznenađen, Josip ga upita:

Zašto piješ zatvorenih očiju?

Liječnik mi je zabranio da pogledam alkohol!

POGLED S TRIBINA

Kraj

Susretima posljednjeg, 36. kola, pala je zavjesa na još jednu prvenstvenu sezonu 1. Hrvatske nogometne lige. Rasplet je praktično bio poznat već nekoliko kola prije kraja, pa preostali dueli nisu imali pretjeranog natjecateljskog benefita. No, zanimljivo je istaknuti kako su sve utakmice završile bez nekih veli-

kih rezultatskih iznenađenja, pobjedama favoriziranih momčadi. *Dinamo* je jedanaesti uzastopni naslov prvaka proslavio uvjerljivom pobjedom protiv *Lokomotive* i stavio točku na sezonu u kojoj nije, poput brojnih drugih, apsolutno dominirao tijekom cijelog prvenstva. *Rijeka* je ponovno potvrdila kako je već godinama druga najbolja hrvatska momčad, dok je *Hajduk* sa svojim uvjerljivo najmlađim sastavom uspio izboriti treću poziciju i novi izlazak u Europu. Uz tri navedena kluba hrvatski klupski nogomet će u kvalifikacijama za Ligu Europe predstavljati i četvrtoplasirana *Lokomotiva*, s obzirom na to da *Slaven* nije uspio svladati *Dinamu* u finalu nogometnog kupa.

Na drugom kraju tablice *Zagreb* je već nekoliko kola prije izgubio sve šanse za ostanak, pretposljednja *Istra 1961* ostala je prikovana za poziciju koja vodi u doigravanje, dok su momčadi iz sigurne zone svoje posljednje ligaške susrete igrale bez ikakvog rezultatskog opterećenja.

Završetkom još jedne prvenstvene sezone nogometni fokus se polagano seli na reprezentativni stožer i početak priprema za predstojeće Europsko prvenstvo u Francuskoj. Klupski nogomet vratit će se kvalifikacijama za Ligu prvaka i Ligu Europe, koje započinju u srpnju. *Dinamo* će startati u drugom pretkolu Lige prvaka, *Rijeka* u trećem, *Hajduk* u drugom i *Lokomotiva* u prvom pretkolu kvalifikacija za Ligu Europe.

Poželimo im puno uspjeha!

D. P.

NOGOMET

Dinamo proslavio naslov

Četiri pogotka u mreži *Lokomotive* (4:0) obilježila su posljednji prvenstveni susret novog starog prvaka *Dinama*. Drugoplasirana *Rijeka* se od svojih navijača oprostila pobjedom protiv *Istre 1961* (2:0). Ostali rezultati 36. kola: *Zagreb* – *Hajduk* 2:3, *Split* – *Slaven* 0:2, *Inter* – *Osijek* 4:2

Popis reprezentativaca

Izbornik Čačić objavio je širi popis nogometaša na koje računa u pripremama za predstojeće EP u Francuskoj. VRATARI: Subašić, Kalinić, Vargić, Livaković, OBRANA: Srna, Ćorluka, Vida, Strinić, Schildenfeld, Vrsaljko, Jedvaj, Ćaleta, Car, VEZNI RED: Modrić, Rakitić, Perišić, Kovačić, Badelj, Brozović, Halilović, Antolić, Rog, Ćorić, NAPAD: Mandžukić, Kalinić, Kramarić, Pjaca, Čop.

KOŠARKA

Polufinalni parovi

Nakon 14 odigranih kola A-1 Lige za prvaka poznate su četiri prvoplasirane momčadi koje su izborile plasman u odigravanje za naslov prvaka. U polufinalnim duelima sastaju se prvoplasirana *Cedevita* i četvrtoplasirani *Kvarner 2010*, te drugoplasirana *Cibona* i trećeplasirani *Zadar*.

RUKOMET

PPD Zagreb pobjednik kupa

Rukometaši hrvatskog prvaka *PPD Zagreb* pobjedom protiv *Varaždina* (30:25) osvojili su naslov pobjednika hrvatskog kupa. Najistaknutiji pojedinci finalnog duela bili su vratar Ivić s 12 obrana i Mandalić s 8 i Šebetić sa 7 pogodaka.

TENIS

Roland Garros

Drugi Grand Slam turnir sezone, Otvoreno prvenstvo Francuske u tenisu koje se igra na terenima u Roland Garrosu, započinje u nedjelju, 22. svibnja. Prema najavama, hrvatski muški tenis predstavljat će Marin Čilić, Ivo Karlović, Borna Ćorić i Ivan Dodig. U ženskoj konkurenciji bi trebale nastupiti Mirjana Lučić – Baroni, Ana Konjuh i Donna Vekić.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdajemo apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za plastenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.

Prodajem kuću u Subotici, Beogradski put 30. Visoka prizemnica sa suhim ulazom. Građena početkom XX. stoljeća za veleposjednike. 4 sobe 114 m², dvorište 5 ari, pomoćne zgrade. Kišni i kopani bunar, štala za konje, podrum, tavan. Za tvrtke, atelje, umjetničke radionice i drugo. Cijena 80 tisuća eura. Tel.: 063 8765 071.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, muške čakšire s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke, muške košulje, sanduk za posteljinu, mesnate svinje 100-150 kg i 5,5 t soje (upotrebljiva i za sjeme). Tel.: 024 532570 ili 060 0532570.

Kupujem salaš s okućnicom u Ljutovu ili Tavankutu. Tel.: 069 2887213.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna. Plaćam do 12 metara po jutru. Tel.: 064-305-14-88.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjaviceevce, čaršavi, muške čakšire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.

Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetninom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.

Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal.

Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručaoa, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaonicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunic. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi

VAŽI DO 27. 5. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!
SG
internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

NOGOMET

Pobjeda Bačke 1901

TEMERIN – Dva gola u mreži domaće *Sloge* donijela su nova tri boda nogometašima *Bačke 1901* (2:0) u susretu 26. kola Srpske lige skupina Vojvodina. Najstariji nogometni klub u državi trenutačno zauzima 5. mjesto s 40 osvojenih bodova.

Bez bodova u Pačiru

PAČIR – Nogometaši *Tavankuta* poraženi su na gostovanju kod *Bačke* (2:3) i nakon 26. prvenstvenih kola zauzimaju 11. mjesto s 32 osvojena boda. Prilikom za poboljšanje plasmana imali su u srijedu, 18. svibnja, kada je odigrano izvanredno kolo, a protivnik im je bio *Radnički* iz Sombora.

Viceprvak na plećima

SONTA – U 22. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci nogometaši sončanskog *Dinamo* su svoje vjerne navijače ugodno iznenadili odličnom igrom i pobjedom od 2:1

nad izrazitim favoritom, viceprvakom *Aleksa Šantićem*. Po kišovitom i vrlo hladnom vremenu Sončani su **sve vrijeme dominirali na travnjaku**. Već u prvom poluvremenu stvorili su nekoliko stopostotnih prigoda, no, lopta jednostavno nije htjela u mrežu gostiju. S druge strane, nakon katastrofalne greške u obrani plavih, gosti dolaze u minimalnu prednost iz jednog od dva udarca upućena na *Dinamova* vrata. Napadi Sončana ne jenjavaju ni u drugom poluvremenu, a rezultat su preokrenuli zgodicama *Bukovca* u 75. i *Rašete* u 87. minuti. U narednom kolu *Dinamo* će u goste *Partizanu* u Kupusinu.

I. A.

Potop u Monoštoru

BAČKI MONOŠTOR – U 22. kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci nogometaši *Dunava* su razočarali svoje sve malobrojnije navijače. Šokačka legija stranaca poražena je na Doli od izravnog takmaca za plasman u novoformiranu višu ligu, *Partizana* iz Kupusine rezultatom 0:3. Monoštorci su poklekli pred puno borbenijim gostima, a među gledateljima su sve češći upiti koja je svrha dovođenja velikog broja nogometaša iz okolnih mjesta, ukoliko ekipa ostane u ovom rangu natjecanja. U narednom kolu *Dunav* će gostovati u Ribarevu.

I. A.

RUKOMET

Slomili favorita u finišu za infarkt

SONTA – U utakmici 15. kola TRLS skupina Bačka RK *Sonta* je na svojem parketu zabilježila neočekivanu pobjedu protiv jed-

nog od aspiranata na prvo mjesto, ekipe RK *Graničar* iz Gakova rezultatom 30:29. Klupa Sončana djelovala je tužno. I ovu utakmicu odigrali su bez trenera, sa svega osmoricom prijavljenih rukometaša. I pored vrlo borbene igre, sve do 43. minute i rezultata 18:24 novi poraz je bio posve izvjestan. Domaćini nisu mislili tako. Posljednjim atomima snage odigrali su neviđenu završnicu. Vratar *Kuruc* je zaustavio nekoliko zicera, a realizacija Sončana se bitno popravila. Pogotke za konačnu pobjedu postigli su *M. Mandić* (20) *Fabijanov* (5), *N. Mandić* (2), te *L. Rakin*, *D. Rakin* i *Vidaković* (po 1). U narednom kolu Sončani će gostovati kod lidera *Dalmatinca* u Riđici.

I. A.

Šiđanke protutnjale kroz Sontu

RUSKI KRSTUR – U 13. kolu TRLS, skupina Srijem – Južna Bačka ŽRK *Sonta* je na gostovanju u Ruskom Krsturu poražena od ŽRK *Rusin* rezultatom 22:21. U srazu dvije po godinama vrlo mlade ekipe moglo se vidjeti dva potpuno različita poluvremena. Koliko su katastrofalno odigrale prvu dionicu najbolje pokazuje rezultat. U nastavku su Sončanke bile puno efikasnije, a da je igra potrajala još koju minutu, vjerojatno bi izbjegle i poraz. U narednom kolu ŽRK *Sonta* će dočekati drugoplasiranog, ŽRK *Klenak* 09.

I. A.

ŠAH

Poraz Zrinjskog

SUBOTICA – Šahisti HAŠK *Zrinjskog* poraženi su od momčadi *Elektrovojvodine* s 2,5: 3,5 u susretu drugog kola Sjevernobačke lige. Jedinu pobjedu zabilježio je *János Farkas*, dok su remizirali *Stipan Godar*, *Antal Hegedüs* i *Zlatko Engi*. U sljedećem kolu, u nedjelju, 22. svibnja, *Zrinjski* gostuje u Adi.

ŽELJKO PEIĆ TUKULJAC, RUKOMETAS SPARTAK VOJPUTA

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Debi protiv *Tatрана* ću zauvijek pamtit

Talentirani lijevi bek dobio je priliku zaigrati protiv slovačkog prvaka u susretu SEHA lige

Protekla sezona ostat će upisana zlatnim slovima u povijest subotičkog rukometa, jer je *Spartak Vojput* prvi puta sudjelovao u natjecanju Regionalne SEHA lige koja okuplja najbolje momčadi iz Hrvatske, Makedonije, Mađarske, Slovačke, Bjelorusije i Srbije. Iako po godinama junior, koji pretežito nastupa za drugu momčad koja se natječe u nižem rangu državnog natjecanja, **Željko Peić Tukuljac** (1998.) debitirao je na velikoj sceni u susretu protiv slovačkog prvaka *Tatran Prešova*. Njegova rukometna karijera je tek na početku, ali talentirani lijevi bek već sada skreće pozornost svojim angažiranim pristupom u igri i jedan je od najzapaženijih mladih igrača u momčadi *Spartak Vojput II*.

»Moj prvi sport je, poput mnogim mojim vršnjacima, bio nogomet, ali u desetoj godini sam se preko rukometne sekcije u osnovnoj školi zainteresirao za ovaj sport, probao i svidjelo mi se. Od tada je već prošlo punih osam godina i rukomet je postao dio moje svakodnevice. Potom sam došao u *Spartak* i počeo trenirati isprva pod stručnim nadzorom trenera **Prolića**, a danas mi je tre-

ner **Zeljko**«, počinje svoju rukometnu priču Željko.

LIJEVI BEK

Opće je poznato kako su bekovske pozicije u suvremenom rukometu izuzetno važne, jer se s njih probija protivnička obrana. Mladi Peić Tukuljac igra na poziciji lijevog beka i u drugoj momčadi svog kluba je zadužen za postizanje golova.

»Bek prije svega mora imati dobro kretanje i pregled igre, ali i prezican šut kojim ugrožava protivničkog vratara. Na svakom treningu i utakmici nastojim što više biti u igri, dobro surađivati sa svim suigračima i koristiti svaku priliku koja mi se ukaže za postizanje zgoditka. No, imam još puno toga za učiti i unapređivati svoju igru«.

DEBI PROTIV TATRAN PREŠOVA

Najveću nagradu za svoj uloženi trud i dobre igre među pričuva Željko je dobio ukazanom prilikom u susretu SEHA lige protiv *Tatran Prešova*, igranom u subotičkoj Dvorani sportova.

»Kad je trener rekao da se spremim za ulazak u igru, malo

me je uhvatila trema, noge su malo zadrhtale, ali kada sam ušao na parket i zaigrao na sve sam to zaboravio. Tih nekoliko minuta protiv *Tatрана* su najveći domet moje dosadašnje rukometne karijere i zauvijek ću ih pamtit. Igrati protiv takvih igrača koji nastupaju u jednom od najboljih klubova SEHA lige je, prije svega, velika čast za jednog mladog igrača, ali i veliko iskustvo za daljnju igračku budućnost. S prvom momčadi sam još putovao na susrete protiv *Nexea* u Našicama, te *Veszpréma* u istoimenom mađarskom gradu, gdje sam također dobio priliku zaigrati nekoliko minuta«, otkriva nam Željko.

TRENINZI SPRVOM MOMČADI

Uz treninge s drugom momčadi naš sugovornik redovito trenira i s prvom momčadi *Spartak Vojputa*, koja nastupa u doigravanju za naslov prvaka države. Na pitanje kako izgleda ova njegova dvostruka uloga i kako je to trenirati sa seniorima odgovara:

»Veliko mi je zadovoljstvo biti u društvu igrača naše prve postave i svaki trening je prilika da se nešto novo nauči i uvježba. Na treninzima sam par sa srednjim bekom

Đekićem koji mi mnogo pomaže, a ja nastojim biti maksimalno koncentriran na sve što trener zahtijeva od nas. Šut smatram svojim najjačim oružjem, a trebam još raditi na kretanju bez kojeg se niti ne može doći u kvalitetnu poziciju za šutiranje prema голу«.

NASTAVAK SEZONE

Igranje u zahtjevnoj SEHA ligi ostavilo je, čini se, traga na momčadi *Spartak Vojputa* koja se u doigravanju za naslov prvaka Srbije trenutno nalazi dosta daleko od plasmana na jednu od prve dvije pozicije koje vode do novog nastupa u Regionalnoj rukometnoj ligi.

»Nažalost, izgubili smo neke planirane bodove i nalazimo se u situaciji da su nam šanse za jednu od prve dvije pozicije znatno umanjene. Prvenstvo još traje, a mi ćemo nastojati dati sve od sebe dokle god imamo šanse za plasman u vrh tablice. Druga klupska momčad, za koju redovito nastupam, nalazi se na prvom mjestu i najozbiljniji smo konkurenti za plasman u viši rang natjecanja«.

PLANOWI

Željko je učenik trećeg razreda Srednje škole *Ivan Sarić* u Subotici i uz redovito školovanje svi njegovi ostali planovi su vezani uz rukomet.

»Volio bih se u budućnosti profesionalno baviti rukometom i zaigrati za neku inozemnu momčad, poput recimo mađarskog *Veszpréma*. Nalazim se na širem popisu reprezentativaca, generacija 1998, i igrao sam protiv Finske u Kanjiži, što je također veliki poticaj za nastavak daljnjeg treniranja. A svaki novi trening je prilika za napredak«, kazao je na kraju razgovora Željko Peić Tukuljac.

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU
SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

TEKIJE
1716. - 2016.

pozivaju Vas na

Međunarodni znanstveni simpozij prigodom

300. obljetnice svetišta Gospe Tekijske

20. – 21. svibnja 2016.

Svečani salon Oficirskog paviljona
Petrovaradinska tvrđava 2, Petrovaradin